

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Green 10 a environmentální politika Evropské unie po roce 2019

Kateřina Buchtelová

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní vztahy

Studijní obor Mezinárodní vztahy – Politika v Evropské unii

Diplomová práce

Green 10 a environmentální politika Evropské unie po roce 2019

Kateřina Buchtelová

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „*Green 10 a environmentální politika Evropské unie po roce 2019*“ vypracovala zcela samostatně za použití pouze uvedených zdrojů.

Plzeň, duben 2023

Kateřina Buchtelová

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat PhDr. Mgr. Petru Jurkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, podnětné připomínky a vstřícný přístup při tvorbě této diplomové práce.

Plzeň, duben 2023

Obsah

Úvod.....	7
1 Environmentální politika EU a přijetí Green Dealu	11
1.1 Environmentální politika EU.....	11
1.2 Zelená dohoda pro Evropu	15
1.3 Rozhodovací proces environmentální politiky a jeho hlavní aktéři	17
1.3.1 Evropská rada.....	17
1.3.2 Evropská komise	18
1.3.3 Evropský parlament.....	20
1.3.4 Rada Evropské unie.....	21
1.3.5 Soudní dvůr Evropské unie	21
1.3.6 Další aktéři	22
2 Green 10.....	24
2.1 Green 10: zájmová skupina, ENGOS, federace, neformální koalice či advokační skupina?.....	24
2.2 Instituce EU jako přístupové body ENGOS.....	31
2.3 Členové Green 10	32
2.4 Rozdíly mezi členy Green 10	36
3 Vyjednávací strategie.....	43
3.1 Lobbying a jeho typy	43
3.2 Vnitřní lobbying Green 10.....	47
3.2.1 Evropská komise	47
3.2.2 Evropský parlament.....	51
3.3 Vnější lobbying Green 10 směrem k veřejnosti	54
3.4 Strategie využívané Green 10 a jednotlivými členy.....	56
3.4.1 Strategie Green 10.....	56
3.4.2 Strategie BirdLife Europe	58

3.4.3	Strategie CEE Bankwatch Network	60
3.4.4	Strategie Climate Action Network Europe.....	62
3.4.5	Strategie European Environmental Bureau	64
3.4.6	Strategie Friends of the Earth Europe	67
3.4.7	Strategie Greenpeace European Unit	70
3.4.8	Strategie Health and Environment Alliance.....	73
3.4.9	Strategie Naturefriends International	75
3.4.10	Strategie Transport and Environment	77
3.4.11	Strategie WWF European Policy Programme.....	79
3.4.12	Srovnání využívaných strategií Green 10	84
	Závěr.....	86
	Seznam použitých zdrojů	89
	Resumé	106

Úvod

Změna klimatu a environmentální problémy jsou celosvětově jedním z největších problémů a zároveň i výzvou 21. století. Boj proti změnám klimatu překračuje hranice států a žádá si dlouhodobou spolupráci napříč všemi vládními úrovněmi. Evropská unie se stala klíčovým aktérem v tomto boji. Svoji pozici pak potvrdila přijetím akčního plánu známého pod názvem Zelená dohoda pro Evropu (*European Green Deal*), která je v současnosti nejvýznamnější evropskou iniciativou v oblasti energetiky a klimatu.

Environmentální politika je jednou z nejmladších politik Evropské unie, která se poprvé explicitně objevila v primárním právu Evropské unie v roce 1986 přijetím Jednotného evropského aktu. Nicméně počátky environmentální politiky se objevily již v 70. letech pod vlivem první konference OSN o životním prostředí. Postupem času se tato marginální politika stala politikou zasahující a ovlivňující další oblasti politik EU. Důležitost environmentální politiky EU se potvrdila iniciativou Evropské komise v prosinci 2019 nesoucí název Zelená dohoda pro Evropu, jejímž záměrem je učinit z Evropy do roku 2050 první klimaticky neutrální kontinent na světě (Evropská Komise nedatováno b). S vypuknutím války na Ukrajině se tato iniciativa stala o to důležitějším společenským tématem spojeným s přechodem z ruského plynu na alternativní zdroje. Rovněž také Green Deal vyvolává mnoho odborných a politických diskusí, zejména s ohledem na ekonomické dopady realizace celé strategie na členské státy EU.

Díky víceúrovňové povaze vládnutí v EU a procesu europeizace pak v návaznosti na narůstající význam otázek spojených s životním prostředím a narůstajícím politickým rozhodováním na evropské úrovni došlo v 70. letech ke vzniku různorodých zájmových skupin se záměrem ovlivnit environmentální politiku EU. Jejich význam, a zvláště pak počet, výrazně vzrostl během 80. a 90. let, kdy mnohé zájmové skupiny začaly zakládat svá sídla v Bruselu s cílem přímo ovlivňovat a monitorovat dění v EU (Lenschow 2015: 306–318; Biliouri 1999: 174).

Tato diplomová práce se explicitně zaměřuje na užší spektrum zájmových skupin, kterými jsou environmentální nevládní organizace (ENGOS)¹, které dnes hrají klíčovou roli v agendě životního prostředí na mezinárodní úrovni, ale také na evropské úrovni. Na evropské

¹ Betsill (2006) definuje ENGOS jakožto neziskové organizace, které nebyly založeny státními subjekty a jejichž cílem je ochrana životního prostředí. Z této definice jsou tedy vyloučeny podnikatelská sdružení a další skupiny, které zastupují komerční zájmy.

úrovni environmentální zájmy zastupuje neformální koalice nesoucí název *Green 10*. Green 10 sdružuje deset největších evropských ENGOs a sítí zahrnující BirdLife Europe and Central Asia, CEE Bankwatch Network, Climate Action Network, European Environmental Bureau, Friends of the Earth Europe (FoEE), Greenpeace European Unit, The Health and Environment Alliance, Naturefriends International, Transport & Environment a World Wide Fund For Nature European Policy Programme (WWF EPO). Jedná se o veřejně známé organizace a hnutí. European Environmental Bureau (EEB) působí s pomocí Evropské komise na evropské úrovni již od roku 1974 a má tak nejdelší historii působení. V 90. letech se EEB spojilo s WWF EPO, FoEE a Greenpeace International a založili „*Gang of Four*“, neformální koalici, která se posléze rozrostla a utvořila dnešní Green 10 (Lenschow 2015: 319). Koalice deklaruje tři hlavní záměry, prvním záměrem je podpora plného provádění právních předpisů a politik EU v oblasti životního prostředí v členských státech. Druhým záměrem je lobbování za nové návrhy v oblasti životního prostředí a spolupráce s orgány EU pro zajištění co nejúčinnější politiky. Třetím záměrem je pak podporovat vedoucí postavení EU v oblasti životního prostředí na globální politické scéně (Green 10 2023; Evropská unie 2022).

Předkládaná diplomová práce je jedinečnou případovou studií, která se věnuje neformální koalici Green 10. Hlavní výzkumnou otázkou protínající tuto práci je, jakým způsobem Green 10 ovlivnila a ovlivňuje environmentální politiku od podpisu Evropské zelené dohody po současnost s ohledem na různorodé působení Green 10. Hlavním cílem práce je analyzovat využívané strategie, které jsou výzkumným předmětem této diplomové práce. V návaznosti na závěry dosavadních výzkumů, vychází tato diplomová práce z teze, že ENGOs hrají významnou roli při prosazování ambicióznějších cílů a ovlivňování legislativy v oblasti životního prostředí na všech politických úrovních – lokální, regionální a mezinárodní (srov. Böhmelt et al. 2015; Jordan et al. 2004; Dür – De Bièvre 2007; Baumgartner et al. 2009).

První část diplomové práce má za cíl teoreticky ukotvit roli ENGOs v politickém rozhodovacím procesu EU a současně přiblížit environmentální politiku EU. První kapitola se zaměřuje na přijetí Zeleného plánu pro Evropu, Evropskou unii jako politického aktéra a hlavní politické aktéry, kteří ovlivňují environmentální politiku EU. Tedy Evropskou komisi, Evropskou radu, Radu Evropské unie, Evropský parlament, Soudní dvůr Evropské unie a další aktéry. Následující kapitola se věnuje právě ENGOs a neformální skupině Green 10. Zaměřuje se na typologii ENGOs a má za cíl poukázat na rozdílnosti v rámci skupiny Green 10. Dále se kapitola věnuje rozlišným rolím Green 10 ve víceúrovňovém

rozhodovacím procesu utváření a realizaci environmentální politiky EU. Mimo jiné se kapitola věnuje vztahu skupiny Green 10 a jejím jednotlivým členům s hlavními aktéry ovlivňující tvorbu environmentální politiky EU. Přestože skupina působí jednotně jako celek, ne vždy jednotliví členové zaujímají stejné postoje k EU a k její environmentální politice. Různorodý vztah můžeme pozorovat především v otázce financování, které je diskutabilní především kvůli možnému negativnímu spojení s výdaji na lobbing a utlumení politické aktivity ENGOS. Nutno zmínit, že devět z deseti členů Green 10 spoléhá na financování běžného provozu ze strany Evropské komise vzhledem k nestálé povaze členských příspěvků a příspěvků veřejnosti. Výjimkou je organizace Greenpeace (Lenschow 2015: 319). Dle Coena a Richardsona (2009: 176–177) pak můžeme identifikovat pět hlavních možností, jak se nevládní organizace podle různých fází mohou zapojit do politického procesu EU. Jedná se o počáteční fázi, kdy se tvoří agenda EU, období konzultací k návrhům, legislativní činnost v Evropském parlamentu a Evropské radě, post legislativní a předimplementační fáze a jako poslední pak monitorování implementace a pozorování.

Druhá část práce se věnuje již samotným vyjednávacím strategiím. Na základě údajů z rejstříku transparentnosti Evropské unie, vydaných prohlášení, výročních zpráv, pozičních dokumentů a internetových stránek Green 10 práce analyzuje různé typy vyjednávacích strategií používaných Green 10. Výsledkem práce je analýza vyjednávacích strategií Green 10 jako celku, ale také jednotlivých členů vzhledem k rozmanitosti zájmů a časté rozdílnosti ve fungování této neformální koalice. Dosavadní literatura a výzkumy rozděluje strategie ovlivňování procesů utváření i realizace environmentální politiky EU na formální a neformální nebo také na přímé a nepřímé (Betsill 2006; Beybers 2004). Přímé ovlivňování se týká aktivit, které ovlivňují agendu přímo u vyjednávacího stolu, například poskytováním odborných expertíz a analýz či pomoci s navrhováním a implementací environmentální politiky. Druhou, nepřímou formou ovlivňování, se ENGOS zaměřují na vytváření tlaku zvenčí formováním veřejného mínění nebo například prostřednictvím lobbingu a kampaní (Betsill – Corell 2001; Böhmelt – Betzold 2013).

Primárními zdroji diplomové práce jsou veřejně dostupná prohlášení a iniciativy Green 10 a jednotlivých členů a také prohlášení vydané Evropskou unií a oficiální dokumenty vydané zmíněnými aktéry. Co se týče Green 10, jedná se o dokumenty, ve kterých vyjadřují svůj postoj, svá doporučení a hodnocení environmentální politiky EU. Jedná se o otevřené dopisy, vydaná prohlášení, poziční dokumenty atd. V případě zdrojů ze strany EU se jedná o informace uvedené na oficiálních stránkách jednotlivých institucí EU. Dále také využívám

údaje z rejstříku transparentnosti Evropské unie, který poskytuje základní informace o působení jednotlivých členů Green 10. Jako sekundární zdroje jsou využívány zejména odborné články, studie a policy briefy. Nutno dodat, že neexistuje mnoho akademických prací, které by se soustředili přímo na skupinu Green 10 v politickém rozhodovacím procesu EU. Práce vychází z rozsáhlé akademické literatury věnující se zájmovým skupinám působících v rámci EU (srov. Greenwood 1997; Van Schendelen 2002) a také literaturě věnující se advokačním sítím (Keck – Sikkink 1999). Práce Kohler-Kocha a Eisinga (1999) se pak zaměřuje na role zájmových skupin ve víceúrovňovém vládnutí EU. Dále pak práce Coena (1997, 1998) přispěly k progresu v měření vlivu zájmových skupin na politický rozhodovací proces. Nicméně jsou to spíše neenvironmentální zájmové skupiny, které jsou v centru zájmu výzkumníků (Eising 2007). Pokud se již práce explicitně věnují ENGOs, často se věnují jejich působení na mezinárodní úrovni (Betsill – Corell 2001; Betsill 2006; Böhmelt – Betzold 2013) a ne na úrovni evropské. Práce Webstera (2000) se věnuje spolupráci ENGOs a vytváření koalic.

Důležitou součástí analytické části práce jsou zdroje týkající se jednotlivých vyjednávacích strategií. V rámci dosavadního výzkumu využívaných strategií je lobbying nejvíce studovanou vyjednávací strategií, které se věnuje významná část akademických prací (Coen – Richardson 2009; Broscheid – Coen 2007). Většina autorů zkoumá tuto strategii na zájmových skupinách obecně nebo se věnují business skupinám (Beyers 2004; Gullberg 2008). Mezi autory, kteří se zabývají typy lobbyingu, patří především Kollman (1998), Binderkrantz (2005), Klüver (2011), Weiler a Brändl (2015) či Beyers a De Bruycker (2019). Práce, které se přímo týkají lobbyingu ENGOs, jsou například práce Biliouri (1999), ve které spojuje ENGOs s environmentální politikou EU nebo práce Junkové (2016).

1 Environmentální politika EU a přijetí Green Dealu

Tato kapitola má za cíl přiblížit jednu z dnes hlavních politik EU. Nejprve stručně shrnuje historii environmentální politiky EU, přičemž se soustředí především na změny, které přinesly úpravy obsažené v evropských smlouvách v průběhu času, a jak definovaly rozdělení legislativních pravomocí mezi různé institucionální aktéry a mezi Evropskou unií a její členské státy. Dále se také kapitola zabývá klíčovými aspekty a trendy této politiky. Tato historie poskytuje vhled do současné situace, který je zásadní pro pochopení fungování environmentální politiky EU. Druhá část kapitoly se věnuje již samotné Zelené dohodě pro Evropu, přibližuje její přijetí, právní povahu, cíle a strategie. Zásadním výchozím bodem pro pochopení rolí ENGOs je pozice ENGOs v rozhodovacím procesu EU. Z tohoto důvodu se třetí část kapitoly věnuje rozhodovacímu procesu EU, tzv. *policy-making*. Rozhodovací proces EU ohledně environmentální politiky je multilaterální a víceúrovňový proces, jehož součástí jsou jak evropské instituce, tak zájmové skupiny a občanská společnost. V tomto rozhodovacím procesu jsou tak nepřímou zastoupeny i zájmy občanů EU. Podrobněji budou představeny jednotlivé instituce EU ovlivňující environmentální politiku a jejich pravomoci.

1.1 Environmentální politika EU

Prvopočátky politiky v oblasti životního prostředí v EU se datují do 60. let 20. století, kdy byla přijata první opatření v oblasti ochrany životního prostředí bez existence zvláštního právního základu. Proto je také toto období vnímáno spíše jako nahodilé opatření nežli jako jednotná politika. Dle Lenschow (2020: 297–302) můžeme environmentální politiku EU rozdělit do čtyř fází, které budou dále představeny. Taktéž je environmentální politika EU rámována jednotlivými víceletými akčními programy pro životní prostředí, které jsou vydávány Evropskou komisí a které jsou hybateli legislativního vývoje na poli životního prostředí, protože jsou zde stanoveny prioritní cíle, kterých má být dosaženo.

Zřetelnější role EU v této oblasti je spojována se zasedáním Evropské rady v Paříži roku 1972, které reagovalo na rostoucí obavy veřejnosti a vědců o mezích růstu, a na vůbec první konferenci OSN o životním prostředí konané ve Stockholmu dříve téhož roku. Tato první fáze trvající až do přijetí Jednotného evropského aktu v roce 1987 dala vzniknout institucionálním a normativním základům této rychle se rozvíjející nové oblasti politiky a stala se tak více konzistentní politikou, i když se stále nejednalo o viditelnou a systematickou strategii. Tato politika byla motivována především obchodem a spoluvytvářením jednotného trhu, které bylo obecným ekonomickým cílem Společenství

(Hey 2007: 18). Od roku 1973 také začala Evropské komise vydávat víceleté akční programy pro životní prostředí, v nichž jsou uvedeny nadcházející legislativní návrhy a cíle politiky EU v oblasti životního prostředí. Doposud Evropská komise vydala osm takovýchto akčních plánů, ten poslední vstoupil v platnost v roce 2022 (European Commission nedatováno a).

Přijetí Jednotného evropského aktu můžeme považovat za začátek druhé fáze a za konsolidaci environmentální politiky EU, která přinesla sérii důležitých změn v rozhodovacím procesu o environmentální politice. Ustanovily se rozhodovací procedury pro tvorbu právních předpisů a také cíle a principy této politiky. Tím byl vytvořen základ pro rozšíření politiky a poměrně vysoké standardy ochrany. Stejně tak byla poprvé kodifikována kompetence Evropské komise v této oblasti politiky. S přijetím Jednotného evropského aktu se zvětšily pravomoci Evropského parlamentu v rozhodování, který do té doby měl pouze pravomoci konzultační, které se změnilo v proceduru spolupráce s Radou Evropské unie. Dále také ustanovil hlasování kvalifikovanou většinou pro některé oblasti environmentální politiky v Radě Evropské unie, která do té doby rozhodovala přijetím konsensu, který ponechával každému členovi právo veta (Selin – VanDeveer 2015: 313–314). Co se týče Evropské komise, ta začala být v této oblasti politiky více proaktivní než předtím. Na začátku 90. let se pak udržitelný rozvoj stal hlavní normativní referencí. Taktéž se tato politika stala integrovanou součástí ekonomického rozhodování. Maastrichtská a Amsterodamská smlouva nepřinesla zásadní změny ve smluvním základu environmentální politiky (Orlando 2013).

S přijetím Maastrichtské smlouvy, která vstoupila v platnost v roce 1993, byla započata třetí fáze environmentální politiky EU, kdy se ze životního prostředí stala oficiální oblast politiky EU. Tímto počinem potvrdila snahu EU jednat v otázce životního prostředí nad rámec ekonomických cílů Unie. Povinnost začlenění ochrany životního prostředí do všech odvětví politik EU posléze zavedla Amsterodamská smlouva (v platnosti od roku 1999) (Lenschow 2015: 309–311). Tato myšlenka vzešla z iniciativy Evropské rady předložené na jejím zasedání v Cardiffu v roce 1998. Ohledně pravomocí v rozhodovacím procesu Maastrichtská smlouva rozšířila hlasování kvalifikovanou většinou v Radě Evropské unie, které se stalo obecným pravidlem v téměř všech aspektech environmentální politiky až na výjimky pro některé politicky „citlivé“ oblasti (Kurrer 2021; Orlando 2013; Pootschi 1998). Obě zmíněné smlouvy byly nicméně důležitými kroky ve snaze zvýšit úroveň legitimacy a demokracie v systému tvorby právních předpisů EU. Maastrichtská smlouva nahradila proceduru spolupráce procedurou spolurozhodování, jejíž používání se Amsterodamskou smlouvou rozšířilo na více oblastí životního prostředí, čímž se posílily pravomoci

Evropskému parlamentu. Amsterodamská smlouva pak explicitně zmínila udržitelný rozvoj jako jeden z cílů EU. Kromě toho se příprava politik na úrovni EU stala mnohem participativnější, což vedlo k přizvání ENGOs do výborů, odborných sítí a četných konzultačních procesů. Svou přítomností tak měly mírně vyvážit vlivné průmyslové lobbování, které zvýšením pravomocí Evropského parlamentu našlo nové sekundární kanály na všech úrovních politiky Evropské komise (Hey 2007: 26; Coen 2007: 338).

Smlouva z Nice, která vstoupila v platnost v roce 2003, ponechala předchozí právní rámec pro životní prostředí téměř nezměněn. Avšak změny v environmentální politice byly uskutečněny s ohledem na rozšiřování Evropské unie v roce 2004 a 2007. Toto rozšíření s sebou přinášelo i obavy z oslabení této politiky² (Lenschow 2015: 310–311; Lee 2005: 19; Bär – Homeyer – Klasing 2001). Palčivějším problémem než nové složení Evropské unie se stala globální ekonomická krize v letech 2007–2008, která způsobila ještě výraznější zpomalení environmentálních ambicí EU. Obě tyto události tak daly vzniknout čtvrté fázi environmentální politiky EU. Například Skovgaard (2014) se domnívá, že tato hospodářská krize vedla k prohloubení rozporů mezi vládami členských států EU a posunula způsob, jakým se politika v oblasti klimatu formuluje a diskutuje, od environmentálních cílů k cílům čistě ekonomickým. Na druhou stranu Burns, Eckersley a Tobin (2020) se domnívají, že ekonomická krize neměla zásadní dopad na ambice politiky EU v oblasti životního prostředí, ale prohloubila stávající trendy a problémy. Taktéž se domnívají, že ve střednědobém až dlouhodobém horizontu budou ambice a aktivita politiky EU v oblasti životního prostředí nadále slábnout. Tato fáze byla charakteristická změnou strukturálních podmínek, na nichž jsou právní předpisy založeny. Navíc institucionálně Evropská komise zaujala postoj zdrženlivých politických iniciativ vycházejících z jednotlivých generálních ředitelství. Znatelné rozdělení vzniklo mezi Generálním ředitelstvím pro energetiku a Generálním ředitelstvím pro oblast klimatu po konané konferenci OSN COP 15 v Kodani v důsledku konkurenčních zájmů, přesvědčení a politických priorit. Generální ředitelství se rozcházela především v otázkách jako jaký je počet klimatických cílů či jaká je úroveň a závaznost těchto cílů (Fuchs – Feldhoff 2016: 63). Vývoj politiky v oblasti klimatu se v EU nicméně po krizi

² Například Polsko se stalo klíčovým hráčem v Evropské radě, který vetoval ambicióznější politiku EU v oblasti klimatu během roku 2008, kdy se jednalo o přijetí klimaticko-energetického balíčku. Navíc ho podpořilo dalších osm „nových“ členských států z východní Evropy (Kreienkamp – Pegram – Coen 2022: 740; Benson – Gravey – Jordan 2019: 383).

sice zcela nezastavil, ale postupoval spíše postupně³ (Lenschow 2020: 300; Kreienkamp – Pegram – Coen 2022: 740). Skutečně ambiciózní pozici zaujala EU až s přijetím Zelené dohody pro Evropu, která byla propagována jako „revoluční koncept“.

Další změny v environmentální politice přinesla Lisabonská smlouva ratifikována v roce 2009, kdy se specifickým cílem stal „boj proti změně klimatu“. Smlouva také zdůrazňuje mezinárodní a vnější environmentální cíle EU. Právní subjektivita nově umožnila EU uzavírat mezinárodní dohody (Kurrer 2021). Články 3 a 21 Smlouvy o Evropské unii (SEU) přisuzují ústavní význam záměru EU hrát vedoucí úlohu při prosazování udržitelnosti na celosvětové úrovni a ve vztazích se třetími zeměmi a potvrzují její závazek k multilateralismu. Mimo jiné přijetím smlouvy byly zavedeny zvláštní pravomoci EU v oblasti energetické politiky a investic. Také se rozšířil běžný postup spolurozhodování na oblast dopravy, energetiky, rybolovu a zahraničního obchodu, regionální a zemědělské politiky. Co se týče rozhodovacího procesu, nedošlo k výraznějším změnám jednotlivých pravomocí evropských institucí (Orlando 2013: 13; Euroskop 2021).

Environmentální politika EU má tedy dnes právní základ ve Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jen SFEU) v článku 11 a v článcích 191 až 193, ve kterých jsou vymezeny pravomoci EU. Lisabonská smlouva vytvořila systém tří typů úrovní kompetencí, přičemž otázky životního prostředí byly zařazeny do sdílené pravomoci EU a členských států (článek 4 SFEU). EU má pravomoci jednat ve všech oblastech politiky životního prostředí jako je znečištění ovzduší a vody, nakládání s odpady a změna klimatu. Její oblast působnosti pro přijímání opatření je omezena zásadou subsidiarity a požadavkem na jednomyslné přijetí v Radě v oblastech fiskálních záležitostí, územního plánování, využívání půdy, hospodaření s vodními zdroji, volby zdrojů energie a struktury dodávek energie. Dále se environmentální politika opírá o zásady obezřetnosti, prevence, nápravy znečištění životního prostředí u zdroje a o zásadu „znečišťovatel platí“ (Kurrer 2021). Pokud jde o nástroje environmentální politiky, EU využívá standardních legislativních nástrojů, jež jí poskytuje primární právo EU, tedy především nařízení, směrnice, rozhodnutí a také doporučení a stanoviska, která nejsou právně závazná (viz Úřad pro publikace Evropské unie 2017).

³ Článek autorů Steinebach a Knill (2017) dokazuje, že stagnace environmentální politiky byla spíše výsledkem prudkého poklesu aktivity Evropské komise nežli použití veta členských států v Evropské radě či zásahů Evropského parlamentu.

1.2 Zelená dohoda pro Evropu

Zelená dohoda pro Evropu vznikla na základě politiky EU v oblasti klimatu a související energetiky, která se datuje od počátku 90. let 20. století. Tyto politiky se nicméně vyvíjely zcela samostatně. Green Deal byl představen 11. 12. 2019 formou sdělení Evropské komise pod vedením Ursuly von der Leyenové jako nová základní strategie EU. Hlavním cílem této strategie je učinit z EU první klimaticky neutrální kontinent do roku 2050. Tato myšlenka klimaticky neutrální politiky nicméně pochází ze sdělení Evropské komise v listopadu 2018 nesoucí název „Čistá planeta pro všechny“, ve kterém nicméně Komise nenavrhl konkrétní strategii (Skjarseth 2021; European Commission 2018). Přijetí takto ambiciózního návrhu, jako je Zelená dohoda pro Evropu, nebylo obecně očekávané. Podpisem Pařížské dohody dojednané na Klimatické konferenci v Paříži v roce 2015 se EU dostala pod větší tlak vzhledem ke splnění mezinárodních závazků. Dále také v roce 2019 došlo k náhlému nárůstu zájmu veřejnosti o životní prostředí především ve spojení se sérií stávek mezinárodního hnutí Fridays for Future v čele s aktivistkou Gretou Thunbergovou a také s radikální aktivistickou skupinou Extinction Rebellion. Všechny tyto aktivistické akty zarámovaly změnu klimatu jakožto naléhavý problém a krizi, kterou je potřeba urgentně řešit. Tato „zelená vlna“ se promítla i do výsledků ve volbách do Evropského parlamentu v květnu roku 2019, kdy skupina Zelení/Evropská svobodná aliance získala 74 křesel, čímž se stala čtvrtou největší skupinou (Lenschow 2020: 308).

Všechny tyto skutečnosti vedly Ursulu von der Leyenovou k tomu, aby z ochrany životního prostředí udělala prioritní téma své kampaně a jejího programu a zajistila si tak důvěru Evropského parlamentu. Ochrana životního prostředí se tak dostala na první místo mezi politickými prioritami funkčního období 2019–2023 Evropské komise (Jordan et al. 2021: 368). Zelená dohoda pro Evropu se stala prvním komplexním plánem, jehož cílem je transformovat EU ve spravedlivou a prosperující společnost s moderní a konkurenceschopnou ekonomikou efektivně využívající zdroje, která v roce 2050 dosáhne nulových čistých emisí skleníkových plynů a ve které bude hospodářský růst oddělen od využívání zdrojů. Tímto má dojít ke zlepšení kvality života současných i budoucích generací (Evropská komise nedatováno b).

Zelená dohoda pro Evropu byla představena formou sdělení Komise a jako nová základní strategie EU se řadí se stanovisky, doporučeními, pokyny a oznámeními mezi tzv. *soft law* podle Článku 288 SFEU. Jedná se tedy o právo, které není samo o sobě závazné.

Přes jeho nezávaznost by *soft law* mělo být zohledněno při tvorbě budoucích závazných pramenů práva EU (zejména právních předpisů) a jednotlivé členské státy by měly ze *soft law* také vycházet. Evropským právním rámcem pro klima byl formou právního předpisu zakotven cíl EU dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality. Tento cíl navazuje na závazek, který EU a její členské státy přijaly při podpisu Pařížské dohody v roce 2015 (Sikora 2021). Evropský právní rámec pro klima byl přijat v roce 2021 a mění evropský plán klimatické neutrality do roku 2050 v právní povinnost. To znamená, že orgány EU a členské státy jsou povinny přijmout nezbytná opatření na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni ke splnění tohoto cíle, s ohledem na význam podpory spravedlnosti a solidarity mezi členskými státy. Právní předpis rovněž zakotvuje cíl EU o snížení emisí do roku 2030, který byl zvýšen ze 40 % na minimálně 55 % ve srovnání s rokem 1990, aby bylo zajištěno, že se emise v roce 2030 sníží v souladu s cílem pro rok 2050.

V červenci 2021 předložila Komise řadu legislativních návrhů na revizi všech příslušných politických nástrojů, které mají zajistit dodatečné snížení emisí do roku 2030 (Skjarseth 2021; European Commission nedatováno b). Klimatický balíček s názvem *Fit for 55* je soubor návrhů na revizi a aktualizaci právních předpisů EU a na zavedení nových iniciativ. Jeho cílem je zajistit, aby politiky EU byly v souladu s cíli v oblasti klimatu, na nichž se dohodla Rada a Evropský parlament. Balíček obsahuje jak návrhy na úpravu stávajících směrnic a nařízení, tak úplně nové legislativní návrhy, přičemž se zaměřuje na oblasti jako je obchodování s emisními povolenkami, uhlíkové vyrovnání na hranicích, energetiku a paliva či využívání půdy a lesnictví. V neposlední řadě pak navrhuje podpůrná opatření, jejichž cílem je učinit transformaci sociálně spravedlivější a přinést nové příležitosti pro investice, inovace a tvorbu pracovních míst (Euroskop 2022).

Prozatím bylo dosaženo pouze předběžné dohody, které dosáhla Evropská rada a Evropský parlament v prosinci 2022 ve dvou legislativních návrzích balíčku *Fit for 55*, které se týkají obchodování s emisemi a Sociálního fondu pro klimatická opatření (Evropská rada, Rada Evropské unie nedatováno). K dosažení stanovených cílů je k dispozici financování v rámci dlouhodobého rozpočtu EU na příštích sedm let, který bude podporovat ekologický přechod. Na podporu opatření v oblasti klimatu bylo vyčleněno 30 % z programů víceletého finančního rámce na období 2021–2027 v hodnotě 2 biliony eur, jakož i prostředky z Nástroje na podporu oživení NextGenerationEU. Na opatření v oblasti klimatu je věnováno 37 % z Nástroje pro oživení a odolnost v hodnotě 723,8 miliardy eur, které budou financovat

vnitrostátní programy členských států v rámci Nástroje na podporu oživení NextGenerationEU (Evropská komise 2021).

1.3 Rozhodovací proces environmentální politiky a jeho hlavní aktéři

Přestože již byly částečně nastíněny pravomoci jednotlivých institucí EU z pohledu jejich vývoje, nyní budou představeny pravomoci, které dnes jednotlivé instituce mají v rozhodovacím procesu přijímání environmentální politiky, jak je stanovují zakládající smlouvy. V této části práce jsou představeny pravomoci Evropské rady, Evropské komise, Evropského parlamentu, Rady Evropské unie a Evropského Soudního dvora. Nicméně kapitola představuje kromě institucí EU i aktéry stojící mimo evropské institucionální struktury. Aktérem, o kterém tato kapitola nepojednává, jsou zájmové skupiny, které budou podrobněji představeny v druhé kapitole.

Co se obecně týče přijímání právních předpisů Evropské unie v oblasti životního prostředí, většina z nich je přijímána řádným legislativním postupem (článek 294 SFEU), tedy o přijetí legislativy rozhoduje Rada Evropské unie spolu s Evropským parlamentem a po konzultaci s poradními orgány – Hospodářským a sociálním výborem a Evropským výborem regionů⁴. Výjimky z tohoto legislativního procesu tvoří omezený počet oblastí⁵. V těchto oblastech je použit zvláštní legislativní postup, při kterém rozhoduje Rada jednomyslně po konzultaci s Evropským parlamentem. V těchto případech je třeba poznamenat, že konzultace s poradními orgány je povinná (Lenschow 2020; European Committee of the Regions nedatováno; Euroskop 2021).

1.3.1 Evropská rada

Evropská rada určuje obecné politické směřování a priority EU, obvykle tak činí formou „závěrů“, ale nevyjednává ani nepřijímá právní předpisy EU. Je složena z vedoucích představitelů členských států EU, kteří se scházejí na čtvrtletních vrcholových setkáních a dále

⁴ Evropská komise, Rada EU a Evropský parlament musí Evropský výbor regionů konzultovat, pokud předkládají návrh právního předpisu v oblasti, která se týká místních a regionálních samospráv. Jedná se zejména o zdravotnictví, školství, zaměstnanost, sociální politiku (Evropský výbor regionů nedatováno).

⁵ Výjimku představuje hlasování o předpisech fiskální povahy a opatřeních týkajících se územního plánování, hospodaření s vodními zdroji nebo týkající se přímo či nepřímo dostupnosti vodních zdrojů, využívání půdy, s výjimkou hospodaření s odpady, a hlasování o opatřeních významně ovlivňujících volbu členského státu mezi různými energetickými zdroji a základní skladbu jeho zásobování energií (Euroskop 2021).

dle potřeby. Většina diskusí na těchto setkáních se netýká konkrétně životního prostředí, avšak i tak Evropská rada hraje důležitou roli při formulování kolektivních cílů v oblasti životního prostředí například ve snižování emisí skleníkových plynů a rozšiřování obnovitelných zdrojů energie. Rozhodnutí o dalších politických a ekonomických otázkách mají rovněž významné důsledky na tuto oblast politiky, protože žádný významný politický vývoj se nemůže odehrát bez souhlasu vedoucích představitelů členských států (Selin – VanDeveer 2015: 314). Evropská rada rovněž přijímá „strategickou agendu“ prioritních oblastí pro dlouhodobější opatření EU, jimž je třeba věnovat pozornost a taktéž stanovuje, jak těchto cílů dosáhnout. Jednou z priorit strategické agendy přijaté na období 2019–2024 je i budování klimaticky neutrální, ekologické, spravedlivé a sociální Evropy (Evropská rada, Rada Evropské unie 2022).

1.3.2 Evropská komise

Evropská komise hraje v celém rozhodovacím cyklu zásadní roli, která začíná s její hlavní pravomocí, kterou je legislativní iniciativa a příprava legislativních návrhů⁶. Během rozhodovacího procesu pak působí jako intervenující aktér a mediátor, který zastupuje zájmy EU jako celku. Evropská komise je taktéž zodpovědná jakožto garant smluv za dodržování a implementaci evropského práva. V tomto smyslu pak kooperuje s národními nebo regionálními vládami a administrativou, které jsou zodpovědné za legální a praktickou implementaci evropské legislativy. Co se pravomoci dohlížení na implementaci evropského práva týče, Evropská komise má pouze omezené schopnosti a kapacity prosazovat provádění práva EU v členských státech. V případě nedodržování evropského práva pak může Evropská komise zahájit donucovací kroky proti členským státům, které neplní své povinnosti (Selin – VanDeveer 2015: 314–315; Young – Roederer-Rynning 2020: 61). Dále Evropská komise řídí politiky EU a přiděluje finanční prostředky EU prostřednictvím vypracování každoročního návrhu rozpočtu EU. V neposlední řadě se Evropská komise podílí na usnadnění plnění určitých úkolů stanovených v právních předpisech EU. Zde se Komise opírá o výbory složené převážně z úředníků členských států, které byly vytvořeny pro konkrétní aspekty politiky životního prostředí v souladu s postupy projednávání ve výborech. Evropská komise přijímá rozhodnutí na základě kolektivní odpovědnosti. Všichni členové Komise mají

⁶ Je třeba zmínit fakt, že Evropská komise je z velké části v této fázi legislativního procesu závislá na poskytování potřebných informací na externích zdrojích z důvodů omezených finančních prostředků. Z tohoto důvodu se stává právě lobbying v této části rozhodovacího procesu častou aktivitou (Bouwen 2009: 20).

v rozhodovacím procesu rovnoprávné postavení a za rozhodnutí nesou společnou odpovědnost (Evropská unie nedatováno a).

Burns, Eckersley a Tobin (2020), Gravey and Jordan (2016) či Kassim et al. (2017) se shodují na obecném poklesu četnosti návrhů politiky EU v oblasti životního prostředí v letech bezprostředně následujících po finanční krizi v roce 2008. Jedná se tedy o období pod vedením Barrosa (druhé funkční období 2009–2014) a Junckera (funkční období 2014–2019). Během druhého funkčního období Barrosa se pozornost soustředila především na řešení krize Eurozóny. Junckerova komise sice mezi své priority zařadila i progresivní politiku v oblasti změny klimatu, nicméně došlo k posílení pravomocí Generálního sekretariátu a předsedy Evropské komise nad jednotlivými generálními ředitelstvími, a tím i k větší kontrole předkládaných návrhů (Kassim et al. 2017). Všechny nové politické návrhy tak před hlasováním sborem komisařů a komisařek byly pečlivě prověřeny týmem místopředsedy Evropské komise Fransem Timmermansem, což otevřelo částečně dveře selektivnímu aktivismu (Peterson 2017).

Současná Evropská komise pod vedením předsedkyně Ursuly von der Leyenové zahájila svou činnost dne 1. 12. 2019 na pětileté funkční období. S touto Evropskou komisí se otázka životního prostředí dostala do popředí agendy EU. Většinu environmentálních témat pokrývají komisař pro životní prostředí, oceány a rybolov Virginijus Sinkevičius a výkonný místopředseda pro Zelenou dohodu Frans Timmermans, který koordinuje přípravu všech souvisejících iniciativ, do nichž jsou vedle komisaře pro životní prostředí zapojeni také komisaři pro energetiku, dopravu, zemědělství, zdraví a bezpečnost potravin. Pod komisaře pro životní prostředí, oceány a rybolov spadá Generální ředitelství pro životní prostředí, zatímco pod výkonného místopředsedu pro Zelenou dohodu spadá Generální ředitelství pro klima, které vzniklo v roce 2010, kdy se oddělilo od Generálního ředitelství pro životní prostředí a jeho hlavním úkolem je formulovat a provádět politiky a strategie EU v oblasti klimatu a také vést mezinárodní jednání o klimatu (Evropská komise nedatováno a). Generální ředitelství plní úlohu odborných administrativních jednotek Evropské unie. Environmentální politika patří mezi tzv. horizontální politiky, která ovlivňuje další sektory od zemědělství po dopravu. Proto je zapotřebí koordinace mezi jednotlivými generálními ředitelstvími, jež jsou často v konfliktním vztahu převážně ohledně otázky ekonomického růstu. To často představuje problémy pro koordinovanou a koherentní formulaci environmentální politiky (Lenschow 2020: 303–304). Zároveň je to právě Evropská komise, která je v procesu vyjednávání obzvláště otevřená firmám a podnikům. Je to především

z důvodu poměrně malého počtu zaměstnanců a významu odborných znalostí. Coen a Katsaitis (2013: 1113) považují právě Generální ředitelství pro klima a Generální ředitelství pro životní prostředí za nejintenzivněji lobbovaná generální ředitelství v celé Evropské komisi.

1.3.3 Evropský parlament

Role a pravomoci Evropského parlamentu se výrazně změnila a posílily revizí smluv, které jsou popsány v předcházející kapitole. Dnes je Evropský parlament společně s Evropskou radou zákonodárným orgánem EU. Tato jediná přímo volená instituce EU má dlouhodobě pověst zastávce zájmů životního prostředí v EU. Z tohoto důvodu je Parlament také považován za klíčový vstupní bod do legislativního procesu pro NGOs zabývající se životním prostředím (Burns 2019). Většina parlamentní práce se odehrává ve výborech. Tématem životního prostředí se na půdě Evropského parlamentu zabývá Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin (ENVI). Tento výbor se postupem času stal jedním z nejdůležitějších výborů a je klíčovým aktérem pro prosazování změn v oblasti životního prostředí. Vzhledem k otevřenosti Parlamentu se stal výbor častým cílem lobbistů za účelem poskytování svých odborných znalostí. Členové výborů jsou odpovědní za vypracovávání legislativních zpráv (jsou zpravodaji), vedou jednání s Radou a signalizují plénu preference výboru, aby zajistili podporu pozměňovacích návrhů. V čele Evropského parlamentu stojí aktuálně francouzský europoslanec Pascal Canfin ze skupiny Renew Europe, který také řídí ENVI (Euroskop 2021).

Navzdory stále angažovanosti Evropského parlamentu při tvorbě evropské politiky životního prostředí již od 70. let, zvýšení formálního vlivu Evropského parlamentu na tvorbu politiky EU se neprojevovalo ve vyšších environmentálních ambicích této instituce. Evropský parlament tak zaujímá spíše umírněný a pragmatický přístup. K této změně v přístupu mohlo vést hned několik důvodů. Od zavedení procesu spolurozhodování došlo k výraznému nárůstu pracovní zátěže Evropského parlamentu a došlo také ke změně dynamiky vztahů mezi institucemi EU. Byly to především neformální trialogy mezi Evropskou komisí, Radou Evropské unie a Evropským parlamentem, které ovládly jednání, jenž tak probíhalo mimo pozornost veřejnosti (Lenschow 2020: 307). Ke změně také došlo v samotném Evropském parlamentu. S rostoucí vnitřní heterogenitou a nárůstem populismu se stalo dosažení konsensu na půdě Evropského parlamentu o podobě environmentální politiky čím dál tím obtížnější (Burns 2021). Také došlo ke změně pozice zástupců zelených stran, která se výrazně oslabila

i z důvodu, že tyto strany mají malou podporu mezi voliči nových členských států východního rozšíření EU. Nicméně volby do Evropského parlamentu v roce 2019 přinesly znovu vzestup stran v rámci skupiny Zelení/Evropská svobodná aliance, která získala 74 křesel, čímž se stala čtvrtou největší skupinou (Lenschow 2020: 308).

1.3.4 Rada Evropské unie

Rada Evropské unie, též známá jako Rada ministrů, hraje klíčovou roli při tvorbě právních předpisů EU v oblasti životního prostředí, neboť je jedním ze dvou orgánů, které v rámci řádného legislativního postupu posuzují legislativní návrhy Evropské komise. Společně odpovídají za přijímání ambiciózních právních předpisů v oblasti životního prostředí (Euroskop 2021). Práce Rady Evropské unie je rozdělena do devíti tématických oblastí, mezi kterými je jen velmi malá koordinace. Jednou z těchto rad je Rada pro životní prostředí, která se zabývá všemi otázkami životního prostředí včetně změny klimatu. Tato Rada se skládá z ministrů životního prostředí, kteří se schází čtyřikrát ročně. Taktéž existuje Rada pro zemědělství a rybolov, která se částečně také dotýká agendy životního prostředí (Selin – VanDeveer 2015: 315). Problémem, kterému Rada Evropské unie čelí, je štěpení mezi jednotlivými členskými státy, které probíhá na více úrovních. Znatelné je především štěpení na sever a jih a také štěpení na bohaté a chudé státy. V závislosti na svých vnitřních a vnějších ambicích mohou státy zaujmout pozici opozdilce, průkopníka, hybatele nebo symbolického vůdce ve vztahu k environmentální politice. Je tomu tak z důvodu, že členské státy jsou vystaveny jiným environmentálním problémům a také čelí jiným ekonomickým ohrožením. Země se navíc liší svými regulačními přístupy a styly. Postoje členských států se v průběhu času mění v důsledku měnících se ekonomických a environmentálních podmínek nebo také vládních změn (Lenschow 2020: 304–306; Liefferink – Wurzel 2016).

1.3.5 Soudní dvůr Evropské unie

Soudní dvůr EU sice nemá formální úlohu při přijímání směrnic nebo nařízení v oblasti životního prostředí, ale lze jej považovat za aktéra v politice životního prostředí z toho důvodu, že přezkoumává legalitu aktů orgánů Evropské unie, dbá na dodržování povinností členských států vyplývajících ze Smluv a vykládá právo EU na žádost vnitrostátních soudů (Soudní dvůr Evropské unie nedatováno). Od 70. let 20. století vytvořil Soudní dvůr EU výchozí právní základ v oblasti životního prostředí zakládající se na

judikatuře, která stanovuje zásady jako je přednost práva EU před vnitrostátním právem nebo odpovědnost členských států za porušení práva EU.

Hlavní každodenní povinnosti Soudního dvora EU se týkají provádění a prosazování evropského práva. V řízeních o porušení evropského práva, která obvykle zahajuje Komise proti členským státům EU, Soudní dvůr EU kontroluje dodržování práva EU dle článku 258 SFEU (Lenschow 2020: 308). V letech 1976 až 2019 vydal Soudní dvůr EU přibližně 1 200 rozsudků ve věcech životního prostředí. Většina z nich se týkala opomenutí provádění požadavků práva EU v oblasti životního prostředí do vnitrostátních předpisů nebo neúplného či nesprávného provádění práva EU v oblasti životního prostředí. Případy týkající se nedostatečného praktického uplatňování práva EU v členských státech jsou méně časté. Ve většině rozsudků Soudního dvora EU byly vyjasněny vztahy mezi fungováním jednotného trhu a potřebou opatření na ochranu lidského zdraví a životního prostředí, včetně toho, jak by měla být přijímána, pokud se kříží s hospodářskými a obchodními opatřeními. Obecně lze tedy tvrdit, že Soudní dvůr EU se spíše klaní na stranu ochrany životního prostředí (Selin – VanDeveer 2015: 316; Krämer 2021). Pokud jde o výklad a uplatňování práva Společenství v oblasti životního prostředí, Soudní dvůr EU rozhoduje především na základě žalob pro nesplnění povinnosti nebo na základě žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce (European Commission nedatováno c). Pro jednotlivé osoby nebo organizace zabývající se ochranou životního prostředí je však i nadále obtížné podávat žaloby k Soudnímu dvoru EU samostatně.

1.3.6 Další aktéři

Kromě čtyř představených hlavních orgánů EU, existují v EU taktéž výbory a agentury, které plní samostatné funkce v oblasti životního prostředí. Obecně jsou tyto orgány v literatuře méně zkoumány. Výbor regionů, který se skládá z členů místních a regionálních orgánů členských států, poskytuje stanoviska k otázkám životního prostředí a dalším politickým otázkám. Podobně je tomu i v případě Evropského hospodářského a Sociálního výboru, jehož členové pocházejí z organizací zaměstnavatelů a zaměstnanců a dalších organizovaných skupin. Jeho úkolem je seznamovat orgány, které přijímají rozhodnutí na úrovni EU, se stanovisky zástupců hospodářského a sociálního života (Evropský parlament 2022). Z tohoto důvodu i členské státy, regiony a místní orgány je nutno považovat za důležité aktéry v rozhodovacím procesu. Nutno dodat, že oba tyto výbory mají pouze omezený vliv na samotný rozhodovací proces.

Taktéž nelze vynechat agentury zabývající se životním prostředím, jejichž počet stále roste a s tím i jejich role, která spočívá především v monitorování situace životního prostředí (Selin – VanDeveer 2015: 316). Nejvlivnější agenturou v oblasti životního prostředí je Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) sídlící v Kodani od roku 1990. Aktuálním ředitelem agentury je Hans Bruyninckx. Agentura má především za úkol vypracovávat analýzy nejnovějších trendů vývoje životního prostředí a hospodářských i sociálních tlaků, které je ovlivňují. Navíc EEA koordinuje Evropskou informační a pozorovací síť pro životní prostředí (síť Eionet), která je sítí partnerství mezi agenturou EEA a jednotlivými zeměmi a jež vznikla v roce 1993. Agentura EEA shromažďuje prostřednictvím sítě Eionet od jednotlivých zemí informace o životním prostředí, přičemž se soustřeďuje na poskytování včasných, na národní úrovni ověřených a vysoce kvalitních dat (Euroskop 2021; Evropská agentura pro životní prostředí 2023). Mimo tuto agenturu existují také další agentury jako Evropský úřad pro bezpečnost potravin, Evropská chemická agentura či Evropská agentura pro kontrolu rybolovu.

I jednotliví občané EU se mohou zapojit do rozhodovacího procesu a to ne pouze prostřednictvím zájmových skupin, ale i přímo⁷. Je možné předložit petici Evropskému parlamentu nebo vyzvat Evropskou komisi k předložení návrhu prostřednictvím evropské občanské iniciativy, která byla zavedena Lisabonskou smlouvou a vyžaduje nejméně 1 milion signatářů ze 7 různých členských států. Nicméně úspěšných občanských iniciativ, které by dosáhly potřebného počtu hlasů, ke kterým by se zároveň oficiálně vyjádřila Komise, není mnoho, přesněji 6 z celkových 98 občanských iniciativ (Evropská unie nedatováno b). Komise navíc zajišťuje zapojení občanské společnosti tím, že během přípravy iniciativy nebo hodnocení pořádá veřejné konzultace online. Příspěvky evropských občanů zohledňují také Parlament a Rada (Selin – VanDeveer 2015: 316 – 317; Evropský parlament nedatováno a).

⁷ Podle Aarhuské úmluvy mohou nevládní organizace zabývající se ochranou životního prostředí a další členové veřejnosti, kteří splňují určitá kritéria, požádat o interní přezkum aktů přijatých orgány a institucemi EU nebo jejich opomenutí, pokud porušují právo EU v oblasti životního prostředí. Základním důvodem je zajistit odpovědnost a zajistit, aby veškerá správní rozhodnutí EU byla v souladu s právem EU v oblasti životního prostředí. Pokud tomu tak není, mohou nevládní organizace nebo další zástupci veřejnosti podat žádost o přezkum. Pokud navíc nejsou s výsledky rozhodnutí o přezkumu spokojeni, mohou rozhodnutí napadnout u Soudního dvora EU (European Commission nedatováno d).

2 Green 10

Dnes existuje hned několik environmentálních koalic působících na úrovni EU. Jednou z nejdůležitějších a nejviditelnějších koalic je neformální skupina Green 10, o které pojednává tato kapitola. Kapitola se nejprve věnuje konceptům vztahujícím se ke skupině Green 10, mezi které patří zájmová skupina, ENGOS, federace, neformální koalice a advokační skupina. Dále se věnuje vzniku Green 10 a vztahům s institucemi EU. Zároveň představuje jednotlivé členy a oblasti, kterými se zabývají. Kapitola poskytuje komparaci jednotlivých členů vzhledem k rozmanitosti skupiny Green 10. Obecně je skupina Green 10 vnímána jako vnitřně dobře koordinovaná, kdy jednotliví členové spolu spolupracují. Jednotliví členové Green 10 se ale liší ve stanovených cílech, oblastech působení, počtu členů, organizační struktuře a financování. Tato analýza vnitřního fungování Green 10 je zásadním výchozím bodem pro analýzu jednotlivých vyjednávacích strategií aplikovaných při ovlivňování environmentální politiky po roce 2019, kterým se bude věnovat třetí kapitola.

2.1 Green 10: zájmová skupina, ENGOS, federace, neformální koalice či advokační skupina?

Již dříve bylo v souvislosti se skupinou Green 10 zmíněno hned několik konceptů jako zájmová skupina, ENGOS, neformální koalice, federace a také advokační skupina (nebo síť). Je tedy zapotřebí si nejprve tyto termíny vysvětlit z teoretické perspektivy pro pochopení pozice Green 10 v EU. Green 10 se oficiálně prezentuje jako koalice. Nicméně její organizační rysy neodpovídají koaliční literatuře. Ve většině případů Green 10 vykazuje podobnosti se zájmovými skupinami. Avšak Green 10 nedisponuje všemi charakteristikami zájmové skupiny a může tak být považována za advokační síť z důvodu nízké institucionalizace a důrazem na sílu informací. Je zde tedy potřeba vymezit charakteristiku zmíněných typů aktérů, které jsou všechny považované za nestátní aktéry. S narůstajícím přijímáním rozhodnutí o environmentální politice na evropské úrovni, se nestátní aktéři začali více zajímat a angažovat v rozhodovacím procesu EU. Přístupových bodů k politickému rozhodování mají hned několik díky víceúrovňovému charakteru EU a silné horizontální segmentaci (Marks – McAdam 1996; Grande 1996; Klüver 2012: 1114).

Koncept zájmové skupiny zahrnuje celou škálu aktérů, kteří uskutečňují aktivity za účelem ovlivnění tvorby politik. Lze je charakterizovat jako skupiny, které mají alespoň minimální organizaci, sledují zájem spojený s konkrétními politickými výstupy a snaží se

ovlivňovat tvorbu politik stejně jako soukromé subjekty, bez toho aniž by musely soutěžit o volební mandát (European Council nedatováno). Jedná se o všechny organizace s politickými cíli, které sdružují politické preference, včetně podnikatelských sdružení, odborů, organizací občanské společnosti a sociálních hnutí (Stevens, De Bruycker, 2020: 2). Hlavním cílem zájmových skupin je dosáhnout politického vlivu za účelem dosažení politických rozhodnutí, která jsou v souladu s jejich vlastními preferencemi (Dür – De Bièvre 2007; Klüver 2012). Zájmové skupiny se zabývají velmi specifickými oblastmi politiky a jsou v přímém kontaktu se svými členy, kterých se politiky EU bezprostředně dotýkají. Zájmové skupiny jsou tedy specialisté, kteří disponují vysoce odbornými znalostmi, a proto mají informační výhodu oproti legislativecům (Hall – Deardorff 2006: 73). Zájmové skupiny začaly mít vliv na utváření této politiky především prostřednictvím lobbyingu. Hlavní součástí lobbyingu je předávání informací osobám a institucím s rozhodovací pravomocí. Coen (2007: 349) dokonce zmiňuje, že klíčem k úspěšnému lobbyingu v Bruselu není politická protekce nebo příspěvky na kampaň, ale právě poskytování informací.

Zájmové skupiny mají přímo svá sídla v Bruselu. Většina z nich pak zastupuje obchodní zájmy, zatímco zbytek zastupuje především veřejné zájmy a profesní zájmy (McCormick 2011: 264–269; European Council nedatováno). Zájmové skupiny jsou také uvedeny v dobrovolném rejstříku transparentnosti, kde číslo zaregistrovaných každým rokem stoupá. K prosinci 2021 zde bylo zaregistrováno 13 366 jednotek, z nichž více jak polovina (52 %) jsou interní lobbisté a obchodní nebo podnikatelská profesní sdružení, NGOs pak tvoří 26,3 % (Transparency Register Management Board 2021). Kromě toho, že jsou zájmové skupiny přímo zastoupené v Bruselu, také často jednájí na poli EU v rámci zastřešujících organizací, federací, ale také individuálně, což je případ velkých společností. Mezi tyto zastřešující organizace patří BusinessEurope (lobbuje jménem národních podnikatelských svazů ve 35 zemích), Evropská rada chemického průmyslu a Euro Chlor (obě zastupují velké průmyslové organizace) či Green 10 (Selin – VanDeveer 2015: 316).

Dosavadní výzkum zájmových skupin věnuje značnou pozornost dopadu typu zájmové skupiny na úspěšnost lobbyingu. Teorie zájmových skupin předpokládá, že úspěšnost lobbyingu se u různých typů zájmových skupin systematicky liší (Klüver 2012: 1115). Typů zájmových skupin existuje celá škála. Zájmové skupiny se liší svými preferencemi, zdroji, formou řízení i vyjednávajícími styly. Současný akademický výzkum se nicméně neshoduje v otázce vlivu zájmových skupin na tvorbu politik EU. Dosavadním výzkumem byly navrženy dvě hypotézy, které spojují typ zájmové skupiny s úspěšností lobbyingu. První

navrženou hypotézou je hypotéza, že úspěšnost lobbingu se liší v závislosti na povaze lobbovaného subjektu (Dür – De Bièvre 2007; Olson 1965). Druhou navrženou hypotézou je hypotéza předložená Bouwenem (2002, 2004), která předpokládá, že organizační forma hraje rozhodující roli v úspěšnosti lobbingu. Nicméně závěrem empirické analýzy provedené Klüverem (2012) je, že úspěšnost lobbingu není systematicky nižší či vyšší u jednotlivých typů zájmových skupin. Různé organizované zájmy jsou stejně schopny se účinně podílet na tvorbě evropské politiky.

První předkládaná hypotéza se týká povahy lobbovaného subjektu. Dělení podle povahy lobbovaného subjektu existuje hned několik. Prvním dělením je veřejný – soukromý zájem. Druhým nabízeným dělením je rozlišení na specifický – rozptýlený zájem. První nabízené dělení je dělení na ekonomické zájmové skupiny či soukromé zájmové skupiny a neekonomické zájmové skupiny či veřejné zájmové skupiny. Klüver (2012) v návaznosti na druhé rozlišení nabízí typologii zájmových skupin navrženou Stewartem (1958: 25) – tzv. sekční zájmové skupiny (*sectional groups*) a příčinné či kauzální zájmové skupiny (*cause groups*). Sekční zájmové skupiny reprezentují pouze část společnosti (např. zemědělci, chemický průmysl). Tato zájmová skupina má za úkol pečovat o specifické zájmy této konkrétní části společnosti. Členství je zpravidla omezeno na určitou část společnosti, jejíž každý člen individuálně vnímá poměr nákladů a přínosů politického návrhu. Oproti tomu příčinné zájmové skupiny reprezentují určité přesvědčení nebo principy (např. sociální a lidskoprávní agenda, ochrana spotřebitele nebo ochrana životního prostředí). Členem takovéto zájmové skupiny se může stát každý, kdo je zastáncem daného přesvědčení nebo principu. Z tohoto důvodu členství není omezeno. Kauzální skupiny představují různorodé zájmy, které znamenají pro příznivce této skupiny různorodé náklady a přínosy, které jsou méně jasné a hmatatelné (European Council nedatováno). Výsledkem tedy je, že z důvodu heterogenní skupiny jednotlivců a nejasných nákladů a přínosů jsou obecně příčinné zájmové skupiny považovány za méně úspěšné v lobbování než sekční zájmové skupiny (Olsen 1965; Klüver 2012).

Ohledně prvního nabízeného dělení zájmových skupin lze obecně tvrdit, že zájmové skupiny, které zastupují klíčová odvětví průmyslu (tzv. ekonomické zájmové skupiny), mohou využívat svého ekonomického vlivu a tak přímo vytvářet tlak v rozhodovacím procesu EU. Tzv. neekonomické zájmové skupiny mající omezené prostředky dokáží být účinné v otázkách, které jsou důležité pro širokou veřejnost (Berny – Moore 2021; Michaelowa, 1998: 157). Naopak pro neekonomické zájmové skupiny (především pro NGOs) je pak oproti

ekonomickým zájmovým skupinám jednodušší vytvářet a udržovat široké národní koalice (Greenwood 2017: 141). Ekonomické zájmové skupiny tak mají některé výhody nad neekonomickými zájmovými skupinami. Mezi tyto výhody patří zaprvé to, že disponují řadou politicky užitečných zdrojů, jako jsou peníze a expertízy, které lze nabídnout výměnou za přístup k politickému rozhodování či za rozhodnutí, které je pro ně prospěšné (Hillman et al. 2004; Dür et al. (2015). Zadruhé mají podnikatelské subjekty velmi dobrou pozici pro ovlivňování veřejného rozhodování díky tomu, že mají kontrolu nad relevantními informacemi, které při své každodenní činnosti shromažďují (Grossman – Helpman 2001). V neposlední řadě přispívá této zájmové skupině její privilegovaná pozice v politickém procesu z důvodu ekonomických zájmů EU, které byly vždy v jeho popředí.

Bouwen (2002), Dür et al. (2015), Eising (2007), Hall a Deardorff (2006) se ve svých člancích shodují, že ekonomické zdroje přispívají k vlivu zájmových skupin na tvorbu politik tím, že zvyšují jejich schopnost poskytovat odborné informace. Dokonce se značná část akademiků a analytiků obecně shoduje na tom, že právě obchodní zájmy a ti aktéři, kteří je zastupují, mají větší vliv v EU než ostatní typy aktérů (Dür et al. 2015). To nicméně automaticky neznamená, že by v lobbingu byly ekonomické zájmové skupiny více úspěšné. Přestože podnikatelské subjekty mohou mít lepší přístup ke zdrojům než jiné zájmové skupiny, mnohé neekonomické zájmové skupiny mohou také shromáždit značné materiální zdroje pro politickou mobilizaci a ovlivňování rozhodování. Také jsou neekonomické zájmové skupiny v současné politice EU v mnoha otázkách spojenci Evropské komise a Evropského parlamentu či některých vůdčích států ve snaze propagace politických změn (Dür et al. 2015: 955; Selin – VanDeveer 2015: 316).

Druhou předkládanou hypotézou je propracovaný teoretický rámec vysvětlující přístup zájmových skupin k procesu tvorby evropské politiky, který Bouwen (2002, 2004) považuje za dobrý ukazatel úspěšnosti lobbingu. Bouwen považuje lobbing za směnný proces, při němž dochází k výměně „zboží“ či statků mezi osobami s rozhodovací pravomocí a zájmovými skupinami. Zdrojem, který zájmové skupiny potřebují, je přístup k rozhodovacímu procesu. Na oplátku evropské instituce požadují určité zboží od zájmových skupin, které je klíčové pro jejich fungování. Bouwen (2002, 2004) rozlišuje tři typy přístupových statků: odborné znalosti (expertízy, know-how), informace o evropských souhrnných zájmech (potřeby a preference určité části společnosti na evropské úrovni) a informace o domácích souhrnných zájmech (potřeby a preference určité části společnosti na národní úrovni). Podmínkou pro Bouwena pro přístup k rozhodovacímu procesu EU je právě schopnost poskytnout toto zboží,

kteří evropské instituce požadují, především tedy Evropská komise. Nicméně různé zájmové skupiny nejsou schopny ve stejné míře zboží poskytovat. Jsou to právě společnosti, které mají dostatek zdrojů, aby mohly jednat individuálně na národní i evropské úrovni. Tyto podniky jsou přímo aktivní na trhu a disponují vysokými finančními a personálními zdroji. Z tohoto důvodu jsou velmi dobré v poskytování technických odborných znalostí. To není případ evropských asociací, které jsou spíše užitečné v poskytování odborných znalostí o souhrnném evropském zájmu, protože sdružují velmi různorodé zájmy. Národní zájmové skupiny jsou zase užitečné pouze v poskytování odborných znalostí o národních zájmech.

Ohledně toho, na které evropské instituce zájmové skupiny působí svým vlivem nejvíce, se akademičtí autoři jako například McCormick (2011) nebo Michaelowa (1998) shodují na tom, že orgány Evropské rady podléhají činnosti zájmových skupin méně než Evropská komise nebo Evropský parlament. Někteří však tvrdí, že k lobbování v Evropské radě dochází většinou nepřímo, prostřednictvím vazeb mezi vnitrostátními správními orgány a národními zájmovými skupinami. Kromě toho se uvádí, že vyjednávání na vysoké úrovni napříč oblastmi politiky činí výsledky politiky v Radě méně předvídatelné, což by odrazovalo od lobbování na této úrovni (European Council nedatováno).

Z hlediska předložené klasifikace můžeme Green 10 zařadit mezi neekonomické zájmové skupiny a také mezi kauzální zájmové skupiny. Obecně je skupina považována za nejlépe organizovanou v porovnání s ostatními neekonomickými zájmovými skupinami (Biliouri 1999: 176). Nicméně podle charakteristik, které Beyers, Eising a Maloney (2008) připisují zájmovým skupinám, Green 10 nesplňuje všechny tyto charakteristiky. Podle jejich kritérií, aby bylo možné považovat aktéra za zájmovou skupinu, musí splňovat tři charakteristiky – organizovanost, politické zájmy a neformálnost. Zásadní chybějící charakteristikou Green 10 je právě organizovanost související s vnitřní strukturou skupiny, která musí být formálně organizovaná. Podle této definice se za zájmové skupiny nepovažují široká hnutí a ti aktéři, kteří mají vazbu na veřejné mínění, což je případ některých z členů Green 10. Jak již bylo nastíněno dříve, členové Green 10 také vykazují rozdílné oblasti působnosti, cíle, požadavky a strategie, které používají pro dosažení svých politických požadavků u evropských institucí. Stejně tak neformálnost Green 10 není tak jednoznačná, jak se na první pohled zdá.

Užším termínem, s kterým je Green 10 spojována, a který se v některých věcech překrývá s charakteristikami zájmových skupin, je termín nadnárodní advokační skupina či

advokační síť. Termín zahrnuje ty aktéry aktivní na mezinárodním poli v dané problematice, jež spojují společné hodnoty, společný diskurz a intenzivní výměna informací a služeb. Skupiny jsou nazývané advokační, protože obhajují zájmy druhých nebo hájí nějakou záležitost či návrh a jsou zastánci osob či myšlenek. Hlavním cílem těchto skupin je spolupráce v oblasti znalostí, která má vést ke změnám v chování osob s rozhodovacími pravomocemi jako jsou vlády, instituce, společnosti či podniky. Těmito informacemi nejsou myšlené expertízy, ale v případě advokačních skupin se často jedná o interpretaci faktů a svědectví. Zaměřují se především na společnost, veřejné mínění a média s cílem stimulovat a přesvědčit veřejnost k jednání. Svědectví se sice nevyhýbá nutnosti nakládat s technickými informacemi, ale pomáhá zpřítomnit potřebu jednat pro běžné občany. Tyto skupiny využívají vůči policy makerům informační, symbolické taktiky, mají schopnost vytvořit na ně tlak a volat po jejich odpovědnosti. Zároveň advokační skupiny nezaměstnávají velké množství lidí a spoléhají na své členy na lokální úrovni (Keck – Sikkink 1999).

Existuje celá řada koncepcí environmentálních hnutí a ENGOS. Akademická literatura rozděluje ENGOS do dvou segmentů. Ten první se snaží dosáhnout změny v rámci zavedených institucí správy věcí veřejných. Druhý segment zaujímá konfrontační postoj vůči těmto institucím a aktérům, které tyto instituce posilují (Alcock 2008: 67). ENGOS jednájí v širším veřejném zájmu a hrají zásadní roli při lobbování a nátlaku na policy makery a vedoucí představitele firem pomocí veřejně dostupných informačních kanálů, veřejných demonstrací a diskusí. Ani v tomto není skupina Green 10 jednotná, protože někteří členové jako Greenpeace European Unit, WWF EPO a FoEE zaujímají více konfrontační postoj oproti ostatním členům Green 10.

První organizace na ochranu přírody se poprvé objevily v polovině 19. století, kdy začaly působit na lokální úrovni. Od 70. let 20. století začíná být zřejmé, že problémy ochrany životního prostředí nelze účinně zvládnout na místní či národní úrovni. Tento rychlý vzestup ENGOS v 70. a 80. letech ve většině průmyslově vyspělých zemích byl doprovázen vnější i vnitřní institucionalizací ENGOS do té doby heterogenní skupin. Institucionalizace byla rozhodující pro získání neformálního a formálního přijetí evropskými institucemi. Vnější institucionalizace se na evropské úrovni projevila iniciativou Evropské komise založit European Environmental Bureau (dále jen EEB). Vnitřní institucionalizace byla postupným procesem a přímým důsledkem veřejné podpory v otázce finančních prostředků. V 90. letech již některé ENGOS měly značný počet členů, značné finanční zdroje a svoje zaměstnance. To

vedlo především k profesionalizaci řízení ENGŮ a byrokratizaci. S narůstajícími povinnostmi a odpovědností tak ENGŮ částečně ztratili agilní jednání.

Byly to především environmentalisté, jež si přáli kolektivní organizaci na evropské úrovni usnadňující propojení již existujících národních ENGŮ, která by tak lépe zastupovala zájmy životního prostředí především u Evropské komise a také vytvořila protiváhu silným průmyslovým sdružením (Berny – Rootes 2018: 939–950; Lenschow 2020: 310). Prvním zastřešujícím orgánem hájícím veřejné zájmy v oblasti životního prostředí v Bruselu se stala asociace EEB, která byla založena Evropskou komisí již v roce 1974. Stala se institucionálním partnerem sloužícím jako poradní orgán pro otázky životního prostředí. Další organizace začaly koncem 80. let působit v Bruselu, který se stal středem zájmu těchto organizací (Broscheid – Coen 2007). V tomto období si Greenpeace, Friends of the Earth a World Wide Fund for Nature zřídili informační kanceláře sloužící jako koordinační zařízení pro širší hnutí za účelem řešení politického rozhodování. Byla to právě EEB, která založila v roce 1990 první neformální uskupení nesoucí název „*Gang of Four*“ sdružující přední ENGŮ na úrovni EU. Vznik tohoto uskupení byl vyvolán požadavkem Generálního ředitelství pro životní prostředí, jadernou bezpečnost a civilní ochranu XI, aby se ekologické skupiny mezi sebou lépe organizovaly. To se týkalo zejména výměny informací před a po zasedání Rady. Toto neformální uskupení se posléze rozšířilo na „*Group of 8*“⁸ až do dnešní podoby neformálního seskupení Green 10 (Biliouri 1999).

Jak již bylo výše zmíněno, zájmové skupiny tvoří často koalice, což je případ právě Green 10. Koalici v tomto případě můžeme definovat jako spojení zájmových skupin k prosazení konkrétních cílů. Vznik koalice Green 10 můžeme taktéž vnímat jako reakci na roli průmyslových a podnikatelských skupin při vytváření agendy, kdy jednotlivé organizace mají zapotřebí spolupracovat za účelem posílení jejich vedoucího postavení v oblasti životního prostředí (Webster 2000: 21).

⁸ Členové Green 8 byly organizace BirdLife Europe and Central Asia, Climate Action Network (CAN) Europe, European Environmental Bureau (EEB), Friends of the Earth Europe, The World Conservation Union (IUCN), Greenpeace European Unit, T&E (Transport and Environment) and WWF European Policy Office (Biliouri, 1999: 175). Zatímco organizace IUCN v roce 2005 skupinu opustila, EPHA Environment Network (EEN) a NatureFriends se ke skupině připojily. Poslední změnou bylo připojení CEE Bankwatch Network a Health and Environment Alliance (HEAL).

Typologie vytvořená Loomisem (1986) rozlišuje koalice podle doby trvání a počtu problematik, kterým se koalice věnuje. Green 10 můžeme tak zařadit mezi trvalé koalice, které se zabývají více tématy (*complex coalition*). Schlozman a Tierney (1986) doplňují dvě další kritéria týkající se struktury a členství. Koalice se liší podle své vnitřní organizační struktury na formální a neformální. Toto kritérium se týká rozsahu, v jakém jsou schůze koalice svolávány a v jakém rozsahu jsou členové žádáni o příspěvky. Přítomnost sekretariátu (zaměstnanců), který řídí a udržuje koalici zájmových skupin, je dalším ukazatelem formální vnitřní struktury. Spolupráce není pro evropské environmentální skupiny každodenním jevem, a pokud jednají kolektivně, dávají přednost neformálně organizovaným koalicím. Ačkoli o sobě Green 10 tvrdí, že je neformální koalici, rozlišení mezi formální a neformální koalici je značně subjektivní a odhad míry formálnosti závisí na libovolném posouzení (Webster 2000). Nicméně Green 10 splňuje některé znaky formální koalice jako je sídlo v Bruselu a osoba s právní odpovědností, která je pověřená vztahy s EU. Stejně tak je koalice finančně závislá na příspěvcích od jednotlivých členů.

Dalšími termíny, kterými je skupina Green 10 nazývána, jsou síť (neboli skupina) a federace. Jak síť, tak federace musí být tvořeny organizacemi a nikoliv pouze jedinci. Stejně tak musí být založeny jako neziskové a nevládní organizace, což platí i pro jejich členy. Síť nebo federace musí působit v sociální oblasti, pracovat na podporu obecného zájmu a přispívat k sociální soudržnosti. Zároveň se jedná o strukturované a demokraticky řízené organizace (Greenwood 2017: 124).

Skupina Green 10 a jednotliví členové budou primárně dále v této práci vnímáni jako advokační skupina z důvodu některých odlišností od zájmových skupin. Nicméně některé teorie ovlivňování, které byly vytvořeny v souvislosti se zájmovými skupinami, budou v dalších pasážích použity vzhledem k jejich relevantním informacím, které uvádí. Zároveň se dále bude objevovat výraz ENGOS a koalice, které jsou taktéž relevantními koncepty pro Green 10 a jednotlivé členy.

2.2 Instituce EU jako přístupové body ENGOS

Instituce EU tvoří přístupové body ENGOS, nicméně se liší svou otevřeností vůči nim. Evropská komise a Evropský parlament jsou považovány za ty nejvíce otevřené instituce. Nejdůležitějším přístupovým bodem je ale Evropská komise vzhledem ke své pravomoci zákonodárné iniciativy. Zde mohou ENGOS ovlivňovat již ranou fázi rozhodovacího procesu především pomocí poskytování klíčových zdrojů v podobě odborných a praktických znalostí

(Lehmann – Bosche: 2003). Gullbergová (2011) ve své studii došla k závěru, že Evropský parlament je pro ENGOs nejpřístupnější z evropských institucí. Přístup k Evropské komisi a jejím generálním ředitelstvím se pak liší podle jednotlivých ENGOs a závisí na mnoha okolnostech jako je vnitřní organizace a zdroje, kterými organizace disponuje. V porovnání s přístupem business organizací je přístup ENGOs značně limitovaný. Příkladem mohou být schůzky s Evropskou komisí, kterých hojně využívají business skupiny. Jedním z rozdílů je také přístupnost informací a dokumentů, které není problematické ze strany Evropského parlamentu, zatímco Evropská komise je považována za instituci, která přijímá rozhodnutí za zavřenými dveřmi. Jednání Rady jsou považována za ještě více nepřístupná a méně transparentní než jednání ostatních evropských institucí, přičemž veřejnost má málo informací o spolupráci a o jednání Rady s ENGOs. V roce 2021 se Rada Evropské unie připojila k Evropské komisi a Evropskému parlamentu využívající rejstřík transparentnosti od roku 2014, a taktéž ho začala využívat (Publications Office of the European Union 2021). Stále ale zůstává nejvíce nepřístupnou institucí EU.

Pro vysvětlení vztahů evropských institucí se zájmovými skupinami je zapotřebí zmínit teorii závislosti na zdrojích (*Resource Dependency Theory*) autorů Pfeffera a Salancika (1978), protože poskytování informací souvisí se schopností ovlivňovat tvorbu politiky. Tímto vzniká vzájemná závislost mezi institucí a zájmovou skupinou. Podle této teorie mají zájmové skupiny, které jsou dobře vybaveny zdroji, také větší šanci ovlivnit obsah návrhu politiky. Kromě potřebných zdrojů je potřeba k efektivnímu ovlivňování evropských institucí organizační strukturu, která odpovídá složitému evropskému systému (Bouwen 2009; Klüver 2012).

2.3 Členové Green 10

Green 10 se aktuálně skládá z deseti členů – Stichting BirdLife Europe, CEE Bankwatch Network (BWN), Climate Action Network Europe (CAN Europe), European Environmental Bureau (EEB), Friends of the Earth Europe (FoEE), Greenpeace European Unit, The Health and Environment Alliance (HEAL), Naturefriends International (NFI), Transport & Environment (T&E) a WWF European Policy Programme (WWF EPO). Celkově má Green 10 přes 54 milionů příznivců (Green 10 2023). Stejně jako Green 10 samotná, i jednotlivé členské organizace Green 10 plní úkol zastřešujících organizací s výjimkou Greenpeace. Dnes Green 10 zastřešuje přes 890 organizací (Lenschow 2020, Rejstřík transparentnosti 2023a). Právní formou Green 10 je neformální koalice NGOs.

Takovéto zastřešující organizace jednají jako koordinátoři všech jednotlivých členů. Z deseti zmíněných členů Green 10 mají všichni kromě organizace Naturefriends International své sídlo v Bruselu (Rejstřík transparentnosti 2023b). Právě díky zastřešujícím organizacím a sídlům v Bruselu dochází k jednodušší komunikaci a přímému kontaktu mezi organizacemi, což umožňuje koordinovanější činnost a efektivní přítomnost ENGOs v EU (Biliouri 1999).

Co se týče samotné skupiny Green 10, osobou s právní odpovědností a taktéž osobou pověřenou za vztahy s EU je momentálně Jeremy Wates, který je generálním sekretářem EEB. Nicméně tato pozice se mění dvakrát za rok (Rejstřík transparentnosti 2023a). Green 10 dále také působí v Kontaktní skupině občanské společnosti (Civil Society Contact Group), která byla založena v roce 2002 a představuje největší platformu občanských organizací v Evropě sdružující 8 největších sítí evropských NGOs reprezentující širokou škálu různých organizovaných zájmů (Rejstřík transparentnosti 2023a; Devex 2023). Sama skupina tvrdí, že usiluje o to, aby EU chránila klima, místní životní prostředí, biodiverzitu a lidské zdraví na svém území i za jeho hranicemi (Green 10 2023). Jednotliví členové Green 10 ale mají různorodé zájmy, které se týkají především témat jako je doprava, energetika, institucionální záležitosti, mezinárodní spolupráce a rozvoj, opatření v oblasti klimatu, regionální politika, rozpočet, transevropské sítě, veřejné zdraví, zemědělství a rozvoj venkova a životní prostředí (Rejstřík transparentnosti 2023a).

European Environmental Bureau (EEB) je mezinárodní asociace skládající se z národních environmentálních skupin. Sama asociace se prezentuje jako největší evropská síť občanských organizací zabývajících se ochranou životního prostředí, která sdružuje 180 členských organizací z 38 zemí a zasazuje se o udržitelný rozvoj, environmentální spravedlnost a participativní demokracii. Dále také EEB reprezentuje přibližně 30 milionů individuálních členů a příznivců. Jedná se o jedinečnou evropskou zastřešující organizaci (*umbrella organisation*)⁹. EEB je aktivní v otázkách jako je změna klimatu, biologická rozmanitost, oběhové hospodářství, znečištění ovzduší, vody, půdy, chemické znečištění. Stejně tak se věnuje politikám v oblasti průmyslu, energetiky, zemědělství, produktového designu a zamezování vzniku odpadů. Je také aktivní v zastřešujících otázkách, jako je udržitelný rozvoj, řádná správa věcí veřejných, participativní demokracie a právní stát v Evropě i mimo ni (EEB 2018a).

⁹ Členem EEB je i jeden z členů Green 10, Naturefriends International (EEB 2018).

Greenpeace European Unit je součástí mezinárodní sítě Greenpeace, která působí ve více než 55 zemích světa a má více než 3 miliony příznivců (Greenpeace European Unit 2023a). Cílem Greenpeace European Unit je zajistit, aby Země byla schopna uživit život v celé jeho rozmanitosti, proto se snaží chránit biologickou rozmanitost ve všech jejích formách, zabránit znečištění a zneužívání oceánů, půdy, vzduchu a sladké vody na Zemi, ukončit všechny jaderné hrozby a podporovat mír, celosvětové odzbrojení a nenásilí (Greenpeace European Unit 2023b).

Friends of the Earth Europe (FoEE) je odnoží organizace Friends of the Earth International založené již v roce 1971. Tato federace dnes čítá 73 členů. V roce 1985 členové této skupiny založili svou kancelář v Bruselu a také vlastní regionální kooperační orgán s cílem dostat agendu životního prostředí do popředí zájmu Evropské unie. Dnes tato pobočka FoEE zahrnuje 33 národních a více než 1000 místních skupin. Záslouhou FoEE je především posilování ekologického hnutí ve východní Evropě (Friends of the Earth Europe nedatováno a).

WWF European Policy Programme (WWF EPO) je odnoží celosvětové organizace World Wide Fund For Nature založené již v roce 1961. Působí ve více než 100 zemích a má více než 30 milionů příznivců. Posláním WWF je zastavit degradaci životního prostředí a vybudovat budoucnost, v níž budou lidé žít v souladu s přírodou, a to prostřednictvím zachování biologické rozmanitosti na planetě, zajištěním udržitelného využívání obnovitelných přírodních zdrojů a podporou snižování znečištění a plýtvání. Na evropské půdě působí pod názvem The World Wildlife Fund for Nature European Policy Office (WWF EPO) a pomáhá utvářet politiky EU, které mají dopad na evropské a celosvětové životní prostředí (World Wide Fund For Nature 2020a).

BirdLife Europe (Stichting BirdLife Europe či BirdLife Europe and Central Asia) je evropskou divizí a jednou z šesti regionálních kanceláří BirdLife International zastřešující více než 115 národních NGOs na ochranu ptáků a přírody. Zároveň organizace čítá více než 13 milionů individuálních členů a příznivců. Usiluje o ochranu ptáků, jejich stanovišť a celosvětové biologické rozmanitosti a spolupracuje s lidmi na udržitelném využívání přírodních zdrojů. Stichting BirdLife Europe je nizozemská nadace se sídlem v Nizozemsku působící v Belgii. Stichting BirdLife Europe je právním subjektem odpovědným za sekretariát BirdLife Europe & Central Asia. Evropská divize je spojená s regionem Střední Asie

a koordinuje tak celkem činnost 44 členských organizací, které působí ve všech 27 členských státech (BirdLife International nedatováno a; BirdLife International nedatováno b).

CEE Bankwatch Network Europe má celkem 16 členů, kteří pochází ze 14 zemí střední a východní Evropy¹⁰. Jedním z členů je také organizace Sakhalin Environmental Watch působící v Rusku. Hlavním přínosem této organizace je snaha předcházet negativním environmentálním a sociálním dopadům projektů financovaných mezinárodními finančními institucemi nebo EU. Proto se snaží prosazovat alternativní řešení a účast veřejnosti. Cílem organizace je vytvořit povědomí veřejnosti o aktivitách mezinárodních finančních institucí a politikách regionálního rozvoje EU v zemích střední a východní Evropy a jejich sociálních a environmentálních dopadech. Zároveň je cílem také podporovat účast veřejnosti na rozhodovacím procesu (CEE Bankwatch Network nedatováno).

Climate Action Network Europe (CAN Europe) se skládá z více než 170 členských organizací, které působí ve 38 evropských zemích, zastupuje více než 1 500 NGOs a více než 47 milionů občanů. CAN Europe se sdružuje s cílem zabránit nebezpečným změnám klimatu a podporovat udržitelnou politiku v oblasti energetiky, financí a životního prostředí v Evropě. CAN Europe umožňuje organizacím občanské společnosti ovlivňovat tvorbu a rozvoj účinné politiky v oblasti změny klimatu v Evropě a to jak v Evropské unii, tak v evropských zemích mimo EU. Snaží podporovat vlády, soukromý sektor i jednotlivce v omezení změny klimatu způsobené člověkem na ekologicky udržitelnou úroveň (Climate Action Network Europe 2022a).

The Health and Environment Alliance (HEAL) je nezisková organizace založena v roce 2003 zabývající se vlivem životního prostředí na lidské zdraví v EU i mimo ni. Organizace čítá více než 90 členských organizací. Mezi ně patří mezinárodní, evropské, národní a místní skupiny zdravotníků, neziskových zdravotních pojišťoven, pacientů, občanů, žen, mládeže a odborníků na životní prostředí, které zastupují více než 200 milionů lidí v 53 zemích evropského regionu WHO (Health and Environment Alliance 2018a).

Naturefriends International (NFI) je celosvětová nevládní organizace založená již v roce 1895 s kořeny v humanistických a sociálních myšlenkách dělnického hnutí. Zastřešuje 42 organizací ze 40 zemí s celkem asi 350 000 individuálními členy. Členské organizace se

¹⁰ Faktem je, že v rejstříku transparentnosti uvádí organizace pouze 12 členů ze střední a východní Evropy (Rejstřík transparentnosti 2023c).

dělí do tří kategorií. První kategorií jsou členové s plným hlasovacím právem (členové A), druhou kategorií jsou členové s kvalifikovaným hlasovacím právem (členové B) a poslední kategorií členové bez hlasovacího práva (členové C). Obecně se jedná o demokraticky organizované hnutí, které se angažuje v ekologických a sociálně-politických záležitostech. Cílem aktivit je udržitelný rozvoj životního prostředí a společnosti na regionální, národní i globální úrovni. Zastává ekologicky a sociálně spravedlivý cestovní ruch a volnočasové aktivity, ochranu přírodního a kulturního dědictví a internacionalitu a solidaritu. Organizace se věnuje oblastem, kterými jsou poznávání přírody pro všechny, udržitelný cestovní ruch, vzdělávání o přírodě, ochrana klimatu a klimatická spravedlnost, udržitelný regionální rozvoj, rozvoj a mezikulturní výměna a silná občanská společnost (Naturefriends International nedatováno a; Rejstřík transparentnosti 2023b).

Transport & Environment (European Federation for Transport and Environment) je organizací založenou v roce 1990 a zastupující 61 neziskových národních organizací (52 z nich jsou členy a 9 jsou podporovatelé) z 23 zemí Evropy. Organizace se zasahuje o udržitelnou dopravní politiku na národní, regionální a místní úrovni. Členové a příznivci organizace dohromady zastupují více než 3,5 milionu lidí. Hlavní vizí organizace je systém mobility s nulovými emisemi, který je cenově dostupný a má minimální dopad na naše zdraví, klima a životní prostředí (European Federation for Transport and Environment 2023).

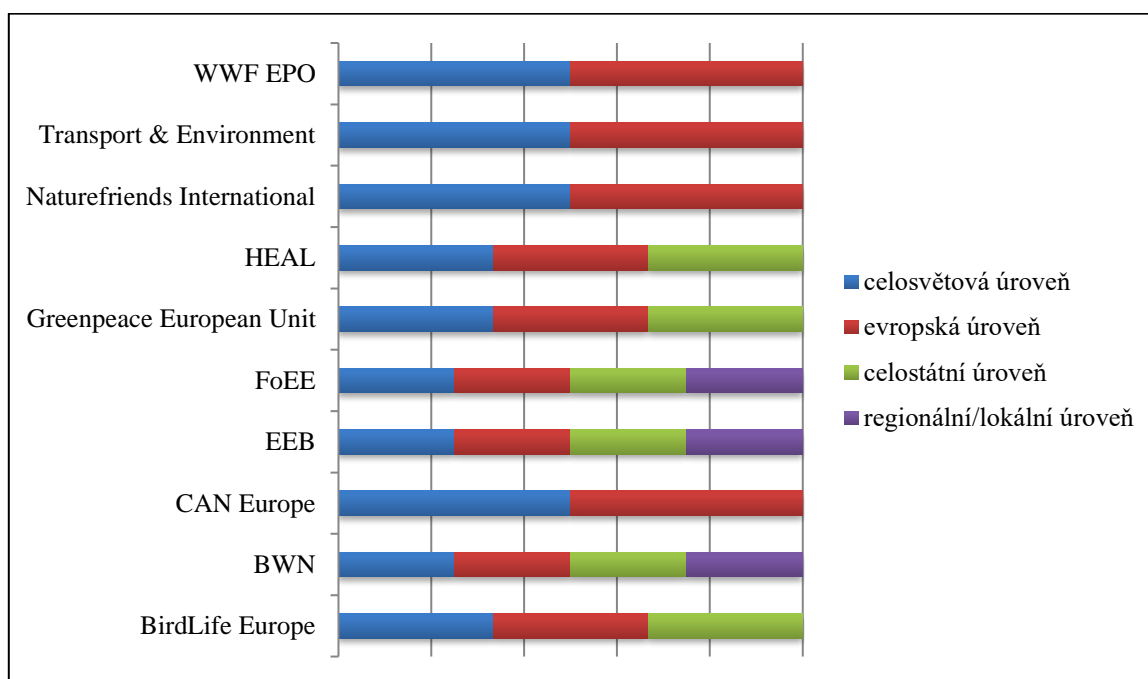
2.4 Rozdíly mezi členy Green 10

Členové Green 10, kteří byli představeni v předešlé části, se značně liší hned v několika rovinách. Přestože obecně je skupina Green 10 vnímána jako vnitřně dobře koordinovaná, kdy jednotliví členové spolu spolupracují. Jednotliví členové Green 10 se liší stanovenými cíli, oblastmi a úrovní působení, počtem členů, organizačními strukturami a také financováním.

Prvním rozdílem mezi členy Green 10 je oblast působení. Jak je zjevné z předešlé části, oblasti, na které se jednotliví členové soustředí, se značně liší. To je viditelné na jejich aktivitách, kdy většina z členů Green 10 se soustředí na fázi, kdy se environmentální politika vytváří. Někteří členové působí spíše jako nátlakové skupiny a ostatní se snaží využít role poradce pro Evropskou komisi (Lenschow 2020: 319). Z tohoto důvodu se liší i jejich postoj a vnímání Zelené dohody pro Evropu. Někteří členové se na ni zaměřují více, naopak pro některé dohoda není prioritním cílem činnosti. Tuto skutečnost dokazují stanovené priority členů uvedené na jejich internetových stránkách a v rejstříku transparentnosti (2023a), kde má

většina členů Green 10 explicitně uvedenou Zelenou dohodu pro Evropu mezi hlavními legislativními návrhy a politiky EU, na které se zaměřují. Climate Action Network Europe, Friends of the Earth Europe, Greenpeace European Unit, Transport and Environment explicitně Zelenou dohodu pro Evropu nezmiňují. Členové se neliší pouze oblastmi působnosti, ale i úrovněmi, na kterých působí. Členové nepůsobí pouze na evropské úrovni, ale napříč všemi úrovněmi. Z toho vyplývá, že každá z členských organizací má jiný dosah svého působení, jak ukazuje graf 1 (Rejstřík transparentnosti 2023a). Působení na více úrovních zajišťuje organizacím budování přímých kontaktů s příslušnými politickými aktéry (Long – Lörinczi 2009: 170). Z grafu 1 vyplývá, že jednotlivé organizace působí kromě evropské úrovně nejčastěji na celosvětové úrovni, méně již na celostátní úrovni. Na regionální či lokální úrovni působí pouze tři z deseti organizací.

Graf 1: Působení jednotlivých členů Green 10

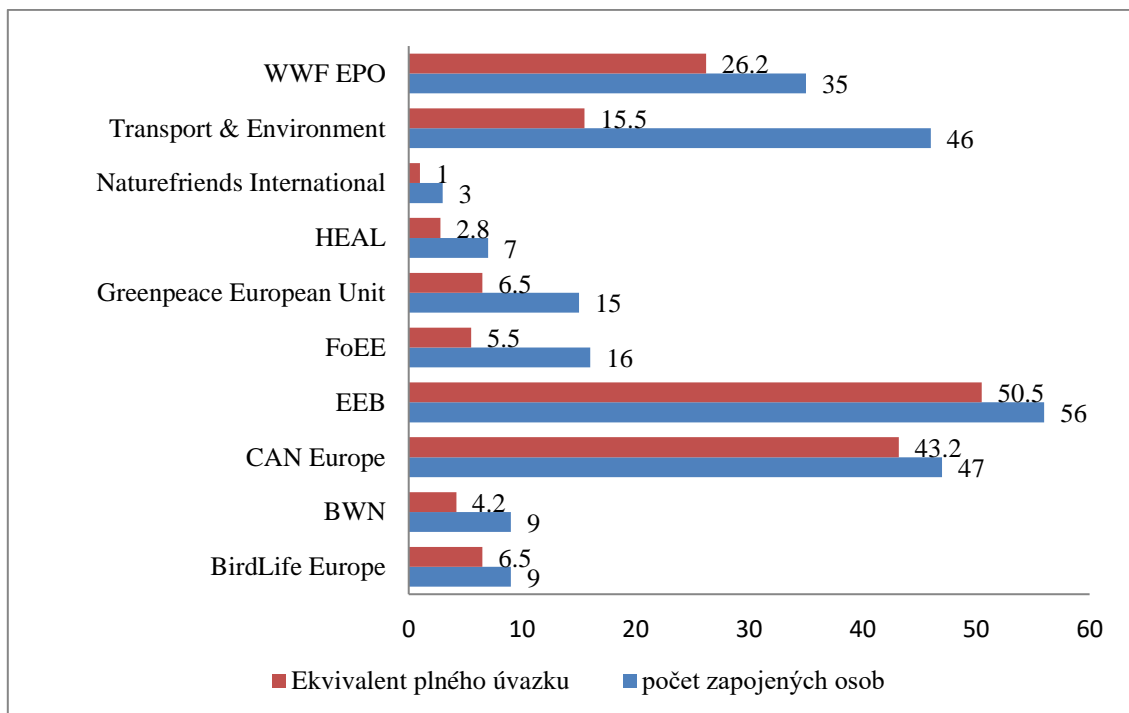

Zdroj: Rejstřík transparentnosti (2023a)

Druhým rozdílem je organizační struktura jednotlivých členů, která hraje důležitou roli pro účinný lobbying v institucích EU. Většina členů Green 10 má podobu nadnárodních aliancí nebo se jedná o volná sdružení národních organizací. Jak je zřetelné z grafu 2 (Rejstřík transparentnosti 2023a), nejméně zapojených osob čítá organizace Naturefriends International následována organizací HEAL. V počtu zapojených osob pak suverénně vede organizace EEB. Silná organizační struktura pak poskytuje ENGOS možnost rychle reagovat na vývoj

situace. Jsou to právě zaměstnanci zájmových skupin, kteří se účastní konzultací, navštěvují formální slyšení, účastní se pracovních skupin a také vytváří neformální kontakty s osobami s rozhodovacími pravomocemi (Klüver 2012: 495).

Graf 2: Počet zapojených osob

Zdroj: Rejstřík transparentnosti (2023a)

Co se týče financování Green 10, devět z deseti členů je závislé na financování svého běžného provozu z prostředků Evropské komise z důvodu nestálé povahy členských příspěvků a financování z veřejné kampaně. Samotná neformální koalice Green 10 je financována pouze z členských příspěvků jednotlivých členů. Organizace Green 10 jako taková tedy nedostává žádné finanční prostředky od orgánů EU ani od jiných institucí či vládních organizací. To ale není případ jednotlivých členských organizací, které využívají financování poskytované Evropskou komisí. Někteří členové navíc dostávají finance na základě individuálního posouzení konkrétních projektů od EU, vlád členských států a dalších institucí, nadací. Někteří členové ale přijímají i konkrétní příspěvky od společností z odvětví průmyslu. Výjimkou ve skupině Green 10 je organizace Greenpeace European Unit, která nepřijímá žádné financování ze strany EU a odmítá jakoukoliv formu interního zapojení ze strany evropských institucí z obavy ztráty nezávislosti (Biliouri 1999: 175).

Níže v tabulce č. 1 (Rejstřík transparentnosti 2023a) je zaznamenáno financování Green 10 a jednotlivých členů, zdroje financování, celkový rozpočet posledního uzavřeného finančního období a celková výše grantů EU v tomto období. Je potřeba dodat, že od 20. 9. 2021 již nejsou „nekomerční organizace“, které se samy prohlašují za lobbistické, povinny poskytovat svůj rozpočet v rejstříku transparentnosti. Ohledně porovnávání financování jednotlivých členů existuje hned několik problémů. Jedním z hlavních problémů je, že jednotliví členové mají jinak nastavenou délku finančních období. U většiny členů je toto finanční období stanovené na rok, ale někteří členové mají nastavené financování na rok a půl. Z tohoto důvodu nelze jednoduše porovnávat uvedené částky v rozpočtech jednotlivých členů. Dalším limitem pro komparaci financování je fakt, že rejstřík transparentnosti nerozděluje financování podle zdrojů, ale pouze uvádí jednotlivá jména přispěvatelů, nikoliv však ve všech případech. Doplňující informace o financování jednotlivých členů Green 10 v některých případech neposkytují ani výroční zprávy, které členové vydávají, ani oficiální internetové stránky organizací. Někteří členové ve svých výročních zprávách detailně rozepisují všechny položky a snaží se o co nejvyšší transparentnost, jiní financování rozepisují podle zdrojů bez uvádění jednotlivých jmen dárců. Zásadním limitem pro transparentnost Green 10 je tak neexistence veřejně dostupného zdroje, který by podrobně uváděl jednotlivé finanční příspěvky členů ani samotné Green 10. Dále se také v některých případech neshodují částky uvedené v rejstříku transparentnosti s částkami uvedenými v jednotlivých výročních zprávách. Tento fakt tak nepřispívá k transparentnosti členů Green 10.

Organizace, která se svým financováním zásadně liší, je organizace Greenpeace European Unit, která deklaruje, že nepřijímá finanční prostředky od korporací, politických stran, vlád ani Evropské unie a financování pochází téměř výhradně z darů nadšených jednotlivců. V roce 2021 činil počet aktivních pravidelných dárců Greenpeace přibližně 2,7 milionu. Navíc všechny velké soukromé dary prověřuje z důvodu obavy ztráty nezávislosti a integrity (Rejstřík transparentnosti 2023e ; Greenpeace European Unit 2023b).

Tabulka 1: **Financování Green 10**

Členové Green 10	Zdroje financování	Rozpočtové období	Celkový rozpočet	Celková výše grantů EU
Green 10	Příspěvky členů	01/2021–12/2021	26 512 €	0
Stichting BirdLife Europe	Příspěvky členů Financování od EU Granty	01/2021–12/2021	3 869 395 € ¹¹	481 887 €
CEE Bankwatch Network Europe	Příspěvky členů Financování od EU Granty	01/2021–12/2021	149 000 € ¹²	559 992 €
Climate Action Network Europe	Granty Financování od EU Příspěvky členů	01/2021–12/2021	4 467 674 €	530 131 €
European Environmental Bureau	Granty	01/2021–12/2021	5 600 394 €	700 000 €
Friends of the Earth Europe	Granty Příspěvky členů Veřejné financování Financování od EU	01/2021–12/2021	3 256 952 €	1 054 035 €
Greenpeace European Unit	Jiné zdroje	01/2021–12/2021	1 842 157 €	0
The Health and Environment Alliance	Financování od EU Granty	03/2020–02/2021	1 182 961 €	379 699 €
Naturefriends International	Neuvedeno	Neuvedeno	Neuvedeno	Neuvedeno
Transport & Environment	Granty Veřejné financování Příspěvky členů Financování od EU	01/2021–12/2021	10 067 257 €	533 880 €
WWF European Policy Programme	Granty Financování od EU Příspěvky členů Veřejné financování	07/2020–06/2021	4 974 830 €	797 689 €

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023a

¹¹ Stichting Birdlife Europe ve své výroční zprávě 2021 uvádí částku 3 884 485,83 €.

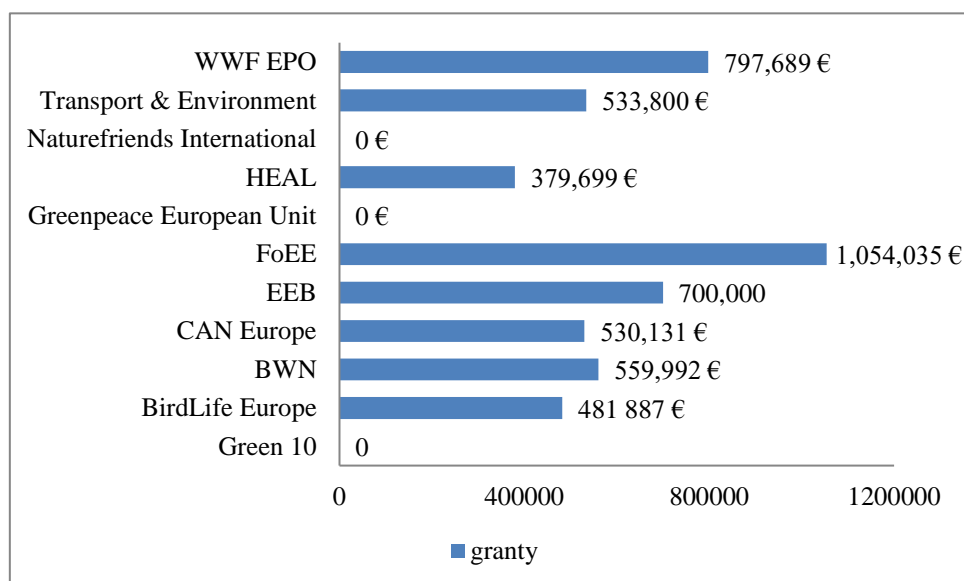
¹² Zde se zřejmě jedná o chybu uvedenou v Rejstříku transparentnosti, protože ve výroční zprávě 2021 uvádí organizace CEE Bankwatch Network Europe celkové příjmy v hodnotě 2 399 819 € (CEE Bankwatch Network Europe 2022).

V tabulce 1 nejsou uvedeny informace o financování organizace Naturefriends International. Je tomu tak z důvodu, že tato organizace neposkytuje žádné informace o svém financování. Jedinou informací nalezenou v rejstříku transparentnosti jsou odhadované roční náklady na činnosti ve výši 10 000–24 999 eur. Některé informace o zdrojích financování Naturefriend International jsou uvedeny ve stanovách organizace. Organizace vybírá roční příspěvek od všech členů kategorie A a B. Kromě toho NFI disponuje dalšími finančními prostředky jako dotace, dary, příspěvky i finanční příspěvky účastníků a/nebo partnerů pro spolupráci. Nicméně ani oficiální stránky, ani výroční zprávy více informací o financování neposkytují.

Co se týče objemu rozpočtu, vůbec největší objem financí na straně příjmů za rok 2021 měla organizace Transport and Environment. Ve výroční zprávě 2021 lze posléze dohledat zdroje financování, které pochází z 84,9 % (8 568 099 €) ze soukromého sektoru, přesněji z nadací. Co již ale výroční zpráva 2021 neuvádí, je informace, o jaké nadaci se jedná. Zmíněná výroční zpráva zmiňuje tři hlavní zdroje financí poskytující více než 1 000 000 €. Těmito zdroji je Climate Imperative Foundation, European Climate Foundation a Schwab Charitable Fund (European federation for Transport & Environment 2022). Všechny tyto nadace mají původ ve Spojených státech amerických a jsou financované dalšími aktéry soukromého sektoru jako je například Rockefeller Brothers Fund nebo Laudes Foundation (European Climate Foundation 2023). Tyto nadace můžeme nalézt mezi zdroji financování i u dalších členů Green 10. Kromě soukromého sektoru se do financování členů Green 10 zapojují i vlády a ministerstva jednotlivých členských států. Mezi nejčastější poskytovatele financí patří Švédsko, Dánsko, Nizozemsko, Německo či Francie.

Zásadní je taktéž výše grantů EU, které čerpá většina členů Green 10, jak ukazuje graf 3. Přestože granty EU nepředstavují zdaleka většinu rozpočtu, i přesto představují v některých případech významnou část rozpočtu. To je například případ Friends of the Earth Europe a CEE Bankwatch Network Europe, u nichž evropské granty představují významnou částku v jejich rozpočtu. Analýza financování je důležitá z hlediska vztahu závislosti členů s EU. Obecně je finanční situace ENGOS na úrovni EU považována za solidní. Kvůli financování poskytovanému EU mohou organizace částečně ztratit svou nezávislost vzhledem k tomu, že se organizace stanou poskytovateli služeb především pro Evropskou komisi (Lenschow 2020). Mezi nejčastěji využívané granty patří Horizon Europe, Life a Natura 2000. Někteří členové Green 10 jsou přímo financováni Evropskou komisí. To je případ CEE Bankwatch Network, Climate Action Network Europe.

Graf 3: Výše grantů EU v uzavřeném finančním období

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023

Z poskytnutých dat ohledně financování členů Green 10 lze vyvodit vazbu k evropským institucím. Čím více jsou členové Green 10 závislí na fondech EU, tím méně jsou kritičtí vůči environmentální politice EU. Tento postoj lze očekávat u FoEE, EEB a také u Naturefriends International a HEAL z důvodu nedostatečné organizační struktury. Nicméně FoEE je ze své podstaty protestní hnutí a svůj nesouhlas s jednotlivými kroky EU vyjadřuje protestními aktivitami. Naopak ti členové, kteří přijímají limitované finanční prostředky poskytované EU, tvoří větší nátlak a jsou více kritičtí vůči EU. To je případ WWF, BirdLife, CAN Europe, T&E a samozřejmě Greenpeace European Unit. Tito členové disponují většími organizačními kapacitami, zastupují větší počet členů a jednotlivců a mají vztah s veřejností.

3 Vyjednávací strategie

Tato kapitola navazuje na rostoucí množství literatury o strategiích zájmových skupin (Schattschneider 1960; Schlozman – Tierney 1986; Gais – Walker 1991; Kollman 1998; Lowery – Gray 2004). Vzhledem k faktu, že existuje mnoho způsobů, jak členové Green 10 mohou naplňovat stanovené cíle, tato část se zabývá strategiemi, které za tímto účelem mohou využívat. První část této kapitoly se věnuje lobbingu obecně a jeho typům. Druhá část kapitoly má za cíl za pomoci dříve vysvětlených strategií analyzovat strategie používané pro ovlivňování environmentální politiky po roce 2019 a především Zelené dohody pro Evropu. Data, která jsou analyzována, pochází z rejstříku transparentnosti, oficiálních stránek jednotlivých členů Green 10 a sociálních sítí, které používají. Cílem kapitoly není měřit úspěšnost ovlivňování ani vliv členů Green 10, ale analyzovat, jaké strategie jsou využívány jednotlivými členy a vytvořit tak komparaci jednotlivých členů Green 10, kteří jsou ve své podstatě často velmi rozlišní. Zásadním limitem analýzy je nepřístupnost dat o působení členů Green 10 v evropských institucích, které se omezují na obecné přístupové body jednotlivých organizací.

3.1 Lobbying a jeho typy

Možností, jak definovat lobbying, je mnoho. Jednu z nejkompexnějších definic lobbistické činnosti formuloval Koepl (2001: 71). Autor konstatuje, že lobbistický přístup spočívá v ovlivňování nebo pokusu o ovlivnění legislativně správního rozhodnutí orgánů veřejné moci prostřednictvím zainteresovaných zástupců. Ovlivňování je záměrné, zahrnuje využití komunikace a je řízeno legislativními nebo exekutivními strukturami. Lobbying je chápán Klüverem (2013) jako výměnný vztah mezi nezávislými aktéry, v němž evropské instituce vyměňují vliv za informace, podporu občanů a ekonomickou moc. Schopnost ovlivňovat politická rozhodnutí se liší podle schopnosti poskytovat tyto statky.

Green 10 má k dispozici širokou škálu teoreticky dostupných strategických možností a souvisejících taktik k prosazování svých cílů. V praxi je ale tato škála možností zúžena různými faktory. Tím prvním je důvod lobbingu, který u ENGOs potažmo Green 10, můžeme definovat jako snahu o prosazování skutečné a neocenitelné hodnoty životního prostředí. Z tohoto důvodu můžeme řadit lobbying Green 10 mezi sociální lobbying (Biliouri 1999: 173–174). Geograficky lze lobbying rozdělit podle úrovní, na kterých Green 10 působí. Dnes se při lobbingu uplatňuje „dvojitá strategie“, která spočívá v kontaktu s více přístupovými kanály najednou. Usilují o přístup a hlas v rozhodovacím procesu v oblasti životního prostředí

prostřednictvím národních vlád a také přímo prostřednictvím komunikace s institucemi EU. Využívání více přístupových kanálů se dnes stalo téměř povinným (Long – Lörinczi 2009: 170). Přestože můžeme předpokládat, že lobbování na jiných úrovních je důležité pro ovlivnění rozhodnutí, která se formují v Bruselu, pro účely této práce bude dále analyzován pouze lobbying na evropské úrovni. Strategie, které se využívají, se liší podle různých fází politického procesu EU. Coen a Richardson (2009) pak rozlišuje 5 fází, kdy dochází k lobbingu:

1. Raná fáze vytváření agendy – identifikace otázek, které ještě nejsou v politickém procesu významné;
2. Konzultační období pro nové návrhy – sdělení Komise, zelené knihy a bílé knihy
3. Legislativní činnost v Parlamentu a Radě – první a druhé čtení, společné postoje, dohodovací řízení;
4. Postlegislativní a předimplementační fáze – komitologie, pokyny a prováděcí pravidla;
5. Monitorování implementace a provádění – nevládní organizace jako „hlídací psi“.

NGOs jsou obecně považovány za nejučinnější v první, druhé a páté fázi, ve kterých je Evropská komise spolu s Evropským parlamentem nejvíce zapojenou institucí. V první fázi se snaží získat podporu široké veřejnosti a upozornit na environmentální otázky prostřednictvím veřejných kampaní. Ty mohou zahrnovat mediální akce, petice, demonstrace a osvětové kampaně. Také ENGOS často spolupracují s jinými organizacemi, včetně dalších neziskových organizací, akademických institucí a podniků, aby vytvořily silnou koalici. Tím získávají větší politickou váhu a schopnost prosadit své zájmy. V druhé fázi pak poskytují ENGOS expertní analýzy a studie, které podporují jejich argumenty a pomáhají jim získat důvěryhodnost a vliv. V této fázi také zasílají ENGOS dopisy a připomínky, pořádají setkání s politiky a úředníky a prezentují své názory na konferencích a veřejných slyšeních. V rámci páté fáze ENGOS monitorují a analyzují politiky a legislativní procesy v EU. Analyzují jejich dopad na životní prostředí a předkládají relevantní data a informace, které podporují jejich stanoviska a návrhy. Navíc mohou také ENGOS v některých případech podniknout právní kroky, včetně žalob a soudních případů, když se domnívají, že politiky EU porušují environmentální práva nebo mezinárodní dohody.

V první řadě je zapotřebí představit dělení lobbingu podle úrovně jeho institucionalizace, které nabízí Gullberg (2008: 2965). Institucionalizovaná účast zahrnuje

formální slyšení a schůzky, zatímco neinstytucionalizovaná účast zahrnuje neformální setkání s úředníky a politiky jako je například konverzace mimo společné schůzky, jež nejsme schopni analyzovat. Proto ani neformální ovlivňování nebude předmětem této analýzy.

Nejčastější dělení lobbingu je dělení na lobbing vnitřní a vnější, neboli přímý a nepřímý lobbing. Jedná se o dvousměrný lobbing, tedy o lobbing v institucích EU a lobbing adresovaný veřejnosti. Zájmové skupiny používají oba tyto typy lobbingu, jejichž používání může být vysvětleno dvěma hypotézami (Beyers 2004). Zaprvé jsou to charakteristiky na úrovni organizace, zadruhé to jsou charakteristiky politické otázky. Dalšími faktory, které ovlivňují lobbing zájmových skupin, jsou finanční zdroje a strukturální podmínky zájmové skupiny (Weiler – Brändli 2015: 748; Junk 2016: 236–237).

Vnitřní lobbing, často také nazýván jako přímý lobbing, je všeobecně považován za preferovaný způsob interakce lobbistů a taktéž se předpokládá, že je úspěšnějším a méně nákladným lobbingem. Je tomu tak i v EU, kde dávají lobbisté přednost přímému kontaktu s policy makery z důvodu technokratického a komplexního rozhodovacího procesu EU. Taktéž tento lobbing není příliš veřejně známý a obvykle není viditelný pro širší veřejnost a jednotlivé občany. Jedná se o navazování a udržování kontaktních s politiky, členy Parlamentu a Komise, úředníky a dalšími klíčovými aktéry v Evropských institucích. Takto si ENGOs budují důvěru a vytváří své příležitosti k ovlivňování rozhodovacího procesu. Vnitřní lobbing může mít mnoho podob, jako jsou osobní setkání, telefonáty, výměna e-mailů nebo účast v odborných komisích, veřejných slyšeních, konferencích a jednáních (De Bruycker – Beyers 2019: 61–63; Chalmers 2013). Odborníci na zájmové skupiny jako Bouwen (2002) či Klüver (2013) obecně chápou vnitřní lobbing z hlediska výměny informací. Tito autoři navazují na teorii závislosti na zdrojích (*Resource Dependency Theory*) autorů Pfeffera a Salancika (1978), kde poskytování informací souvisí se schopností ovlivňovat tvorbu politiky. ENGOs mohou být zapojeny do expertních skupin, pracovních skupin a konzultačních procesů, které evropské instituce pořádají při tvorbě politik a právních předpisů. Tím mají příležitost ovlivňovat obsah a směr těchto iniciativ. Dále také mohou předkládat své názory, stanoviska a doporučení evropským institucím prostřednictvím oficiálních konzultačních procesů a veřejných konzultací. Mohou se zapojovat i aktivně při účasti na veřejných slyšeních, konferencích a jednáních, které pořádají evropské instituce. Tím mají možnost prezentovat své stanovisko, předložit důkazy a reagovat na argumenty ostatních zúčastněných stran. Nicméně podle Charmerse (2013) se poskytování informací nevztahuje pouze na vnitřní lobbing, ale i vnější lobbing.

Vnější lobbying je často považován za zbraň slabých nebo také za poslední možnost vzhledem k tomu, že se jedná o nepřímý kontakt s policy makery, který je zaměřen na zvýšení povědomí širšího publika prostřednictvím různých forem veřejných sdělovacích prostředků, pomocí kterých vytvářejí tlak na policy makery. Využívání strategií vnějšího lobbyngu se předpokládá u zájmových skupin, které potřebují získat podporu od svých členů. Tento typ lobbyngu používají hlavně zájmové skupiny, mezi kterými probíhá vzájemná konkurence, což není případ ENGOS na evropské úrovni. Přestože je tento typ ovlivňování považovaný za méně úspěšný, může být úspěšný především v postojích, které jsou obecně sdílené lidmi. Tento typ lobbyngu může mít podobu veřejných kampaní a aktivistických činností s cílem získat podporu široké veřejnosti, zvýšit povědomí o environmentální záležitosti a zvýšit tlak na evropské instituce. Tyto aktivity zahrnují mediální akce, demonstrace, petice, osvětové kampaně a veřejné protesty. ENGOS mohou získávat podporu veřejného mínění pomocí komunikace s veřejností prostřednictvím tiskových zpráv, rozhovorů, článků, konferencí, kontaktů s novináři a využíváním sociálních sítí (De Bruycker – Beyers 2019: 61–63; Schattschneider 1960).

Při užívání strategií vnějšího lobbyngu je důležité hledat širokou podporu u koaličních partnerů z řad businessu, NGOs a dalších organizací občanské společnosti či akademických institucí. Vytváření koalic, spoluprací a partnerství pak zvyšuje podporu a politickou váhu ENGOS (Chalmers 2013). Tato spojení mohou být navázána taktéž s jednotlivými politiky, vlivnými osobami či celebritami. Strategie tohoto typu lobbyngu jsou také považovány za protestní taktiku, v rámci které mohou hodnotit a odkrývat nedostatky rozhodnutí přijatých evropskými institucemi a vyvolávat tím tak veřejnou diskusi.

Vnitřní lobbying využívají především sekční zájmové skupiny představené v druhé kapitole. Pro tyto skupiny není tak důležité přesvědčovat stávající členy, aby zůstali členy a nové členy, aby se členy stali (Dür – Mateo 2013). Vnější lobbying používají spíše kauzální skupiny i z toho důvodu, že jsou méně zapojeny do rozhodovacího procesu vzhledem k tomu, že nemají privilegovaný přístup k rozhodovacímu procesu (Weiler – Brändli 2015: 748). Pro tyto skupiny hraje vnější lobbying důležitou roli pro dosažení jejich cílů, pro vnímání veřejnosti a získání již tak skromných zdrojů od potenciálně nových podporovatelů (Gais – Walker 1991). Toto nicméně neznamená, že sekční zájmové skupiny nevyužívají strategie vnějšího lobbyngu a naopak, že kauzální zájmové skupiny nevyužívají vnitřního lobbyngu. Vnější lobbying je taktéž opomíjený a není mu věnována na akademické půdě taková pozornost jako vnitřnímu lobbyngu. Nicméně s rostoucí politizací a veřejnou kontrolou tvorby

politik EU se strategie vnějšího lobbingu stávají účinnějšími než dříve (Hooghe – Marks 2009). Proto dnes zájmové skupiny uplatňují strategie jak přímého, tak nepřímého ovlivňování a jsou schopny je kombinovat (Eising 2007: 355; Binderkrantz 2005: 695).

3.2 Vnitřní lobbing Green 10

S odkazem na již dříve zmíněnou *Resource Dependency Theory* lze obecně tvrdit, že rozhodovací orgány potřebují externí informace, a že vliv zájmových skupin roste s množstvím informací, které mohou poskytovat (Klüver 2012: 492). Poskytování informací externími subjekty proto hraje zásadní roli při přípravě návrhů politik Evropské komise (Bouwen 2009: 20). Obecně lze říci, že některé zájmové skupiny jsou schopné poskytovat více informací než ostatní. Důležitým aspektem je také typ informací, které zájmová skupina poskytuje. Typ informací může sahát od technických údajů a odborných znalostí přes právní informace až po informace o ekonomickém a sociálním dopadu navrhovaného opatření. Dürand de Bièvre (2007: 82) předpokládají znevýhodnění NGOs, které nejsou schopny poskytovat technické a odborné informace a jsou nuceny se neustále odvolávat na obecné zásady jako je ochrana životního prostředí, sociální spravedlnost či rovnost (Chalmers 2013: 40). Nicméně přístup k evropským institucím ještě nezaručuje efektivní zastoupení zájmů. Efektivní zastoupení zájmů vyžaduje dostatečné zdroje a také organizační strukturu, která odpovídá složitému institucionálnímu prostředí EU. Lze souhlasit s argumentem Klüvera (2012), že institucionální prostředí, ve kterém zájmové skupiny působí, ovlivňuje jejich schopnost poskytovat informace. Je tomu tak zejména ze tří institucionálních aspektů, její víceúrovňové uspořádání, roztržštěnost pravomocí mezi institucemi a vysoká míra horizontální segmentace tvorby evropské politiky (Bouwen 2009; Eising 2007). Jak již bylo dříve zmíněno, otevřenými institucemi vůči ENGOS, jsou Evropská komise a Evropský parlament, které budou nyní podrobněji analyzovány.

3.2.1 Evropská komise

Ohledně vlivu na Evropskou komisi lze obecně tvrdit, že zájmové skupiny, které mají k dispozici velké množství zdrojů, poskytují Evropské komisi v průměru více informací než zájmové skupiny, které mají k dispozici jen omezené zdroje (Stevens – De Bruycker 2020: 732). Tento lobbing nazývá Klüver (2012) tzv. informačním lobbingem. Evropská komise poskytuje zájmovým skupinám kanály pro sdílení jejich znalostí. Mezi ty patří konzultační jednání, veřejné konzultace, příspěvky k plánům, schůzky a členství v expertních skupinách.

Formalizace a rozšíření konzultačních jednání mezi Green 10 a Generálním ředitelstvím pro životní prostředí se v průběhu 90. let rozrůstala. Obvykle se dvakrát ročně konají setkání s generálním ředitelem a/nebo komisařem pro životní prostředí. Jeden z bývalých komisařů měl dokonce ve zvyku účastnit se setkání G10 bez jakéhokoli formálního pozvání. Vztahy mezi Green 10 a Generálním ředitelstvím pro životní prostředí se během doby nadále rozšiřovaly (Coen – Richardson 2009: 182). Nicméně stále platí, že skupina nemá žádné formální zastoupení v přípravné fázi rozhodovacího procesu o environmentální politice. Zároveň informace o konání konzultačních jednání nejsou dostupná a jedinou dostupnou informací je tvrzení jednotlivých členů Green 10 o účasti na těchto konzultačních jednáních.

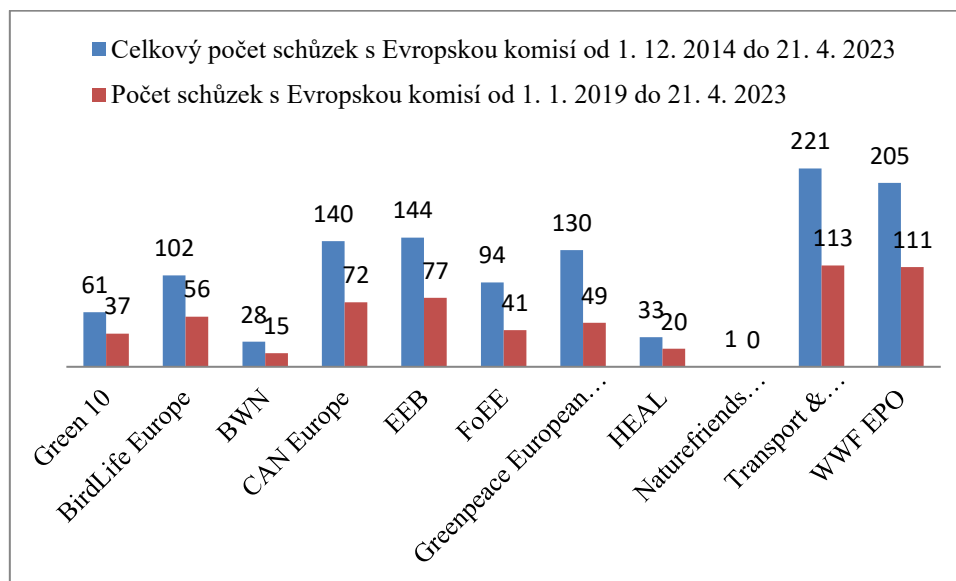
Možností, jak v rané fázi ovlivnit rozhodovací proces, je přispívat k plánům Evropské komise, které mají podobu iniciativ. Tato možnost umožňuje zasílat své připomínky v jednotlivých fázích tvorby právních předpisů EU v přípravném procesu. K plánům, návrhům aktů a dalším dokumentům i přijatým aktům lze obvykle po dobu 4 týdnů zasílat připomínky (Evropská komise nedatováno c). Možnost připomínek k iniciativám Evropské komise nevyužívá z členů Green 10 Naturefriends International a Green 10 samotná.

Mimo jiné mohou také Green 10 a jednotliví členové využívat veřejné konzultace, které pravidelně vypisuje na určité období Evropská komise se zájmem o názory občanů a zúčastněných stran. Environmentální organizace obecně netvoří velké procento respondentů. Jednotliví členové poskytují seznam svých příspěvků do veřejných konzultací v rejstříku transparentnosti. Co již ale nezveřejňují, je podoba jejich zpětných vazeb. Kromě Naturefriends International a Green 10 samotné využívají všichni členové těchto veřejných konzultací.

Dalším z nástrojů, který Green 10 i jednotliví členové používají, jsou schůzky s Evropskou komisí, jejichž seznam je veřejně dostupný. Nicméně ne všechny informace o schůzkách jsou dostupné. Ohledně schůzek jsou veřejné pouze informace o tom, kdo a kde se s kým sešel a jaký byl předmět schůzky. Co již veřejné není, je průběh schůzky, co bylo na schůzce řečeno a ani jak dlouho schůzka trvala. Dnes schůzky i kvůli pandemii Covid-19 probíhají čím dál více v online prostoru. Počet schůzek jednotlivých členů Green 10 se v období od 1. 12. 2014 do 21. 4. 2023 různí. Někteří jako WWF EPO, Transport and Environment a EEB, mají mnohem více schůzek. Naopak někteří jako Naturefriends International nebo CEE Bankwatch Network a Health and Environment Alliance využívají

schůzek s Evropskou komisí málo nebo téměř vůbec. Předmětů a portfolií, které jsou na schůzkách Green 10 s Evropskou komisí v řešení, je vícero. Mimo Zelenou dohodu pro Evropu patří mezi nejčastější portfolia životní prostředí, oceány a rybolov, energie nebo vnitřní trh či zdraví. Schůzky často probíhají se členy kabinetů komisařů Virginijuse Sinkevičiuse a Franse Timmermanse, méně již se samotnými komisaři.

Graf 4: Počet schůzek Green 10 s Evropskou komisí

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023a

Jednotliví členové jsou také členy nebo pozorovateli v expertních skupinách Evropské komise. Expertní skupiny byly zřízeny za účelem poskytovat poradenství a odborné znalosti v široké škále otázek. Evropská komise, i přestože disponuje vnitřní expertizou (studie, evropské agentury, zelené knihy, veřejné konzultace atd.), potřebuje pro tvorbu řádné politiky odborné poradenství odborníků. Rady mohou být poskytovány právě expertními skupinami, externími konzultanty nebo mohou mít podobu odborných studií. Expertní skupiny jsou rozdělené na dva typy – formální a neformální expertní skupiny. Formální expertní skupiny jsou zřízeny rozhodnutím Komise. Neformální expertní skupiny jsou zřízeny jedním z útvarů Komise se souhlasem příslušného komisaře, místopředsedy a generálního sekretariátu.

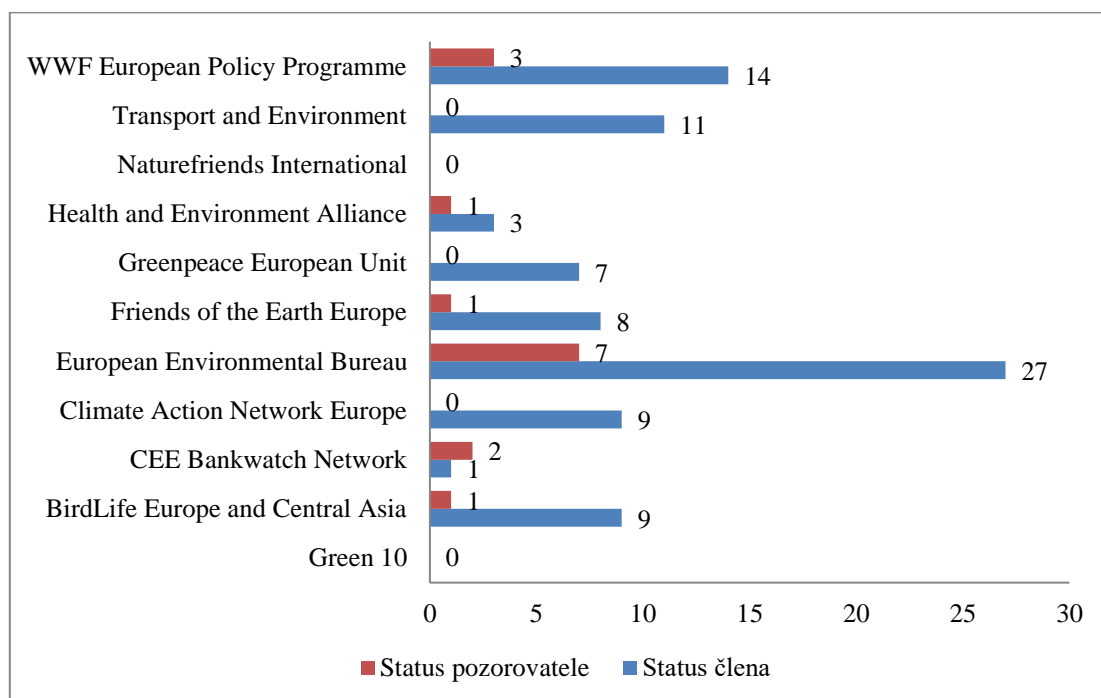
Kromě expertních skupin existují tzv. další podobné subjekty, které jsou taktéž poradními orgány se stejnou nebo podobnou úlohou jako expertní skupiny. Tyto poradní subjekty jsou zřízené zákonodárcem EU, nikoli Komisí. Uplatňují se na ně ale stejná pravidla jako na expertní skupiny a jsou spravovány a finančně řízeny Komisí. Účelem těchto

expertních skupin a dalších podobných subjektů je vytvoření platformy pro diskusi o daném tématu na základě konkrétního mandátu zahrnujícího příspěvky na vysoké úrovni z širokého spektra zdrojů a zúčastněných stran, které mají podobu stanovisek, doporučení a zpráv, která jsou nezávazná pro Komisi. Tyto expertní skupiny mohou být formální nebo neformální, stálé nebo dočasné a plní různé úlohy jako je koordinace s členskými státy, výměna názorů, poskytování poradenství, pomoc Komisi při přípravě aktů v přenesené pravomoci či monitoring politického vývoje. Velkou část členů expertních skupin a další podobných subjektů tvoří obchodní a podnikatelské asociace.

Členové Green 10 jsou v expertních skupinách a dalších podobných subjektech členy typu C, tedy organizacemi, které jmenují své stálé zástupce nebo ad hoc zástupce. Jednotliví členové se liší svým statutem v expertních skupinách. Jak vyplývá z tabulky 2 (Rejstřík transparentnosti 2023a), členové Green 10 disponují z většiny statutem člena expertních skupin. Nicméně u některých expertních skupin mají členové Green 10 status pozorovatele. Tento status neumožňuje hlasování ani podílení se na vypracovávání doporučení či rad expertní skupiny. Členové Green 10 s tímto statutem mají pouze možnost účastnit se diskusí a poskytovat odborné znalosti (European Commission nedatováno e).

Jak vyplývá z grafu 5 nejvyšším počtem členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech má asociace European Environmental Bureau, která je následována WWF European Policy Programme. Naopak Naturefriends International, CEE Bankwatch Network a HEAL jsou organizace, které nemají velký počet členství a jejich přístupové body k ovlivňování jsou tak omezené.

Graf 5: Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023a

Kromě expertních skupin se mohou také účastnit jiných fór a platform podporovaných EU. V rejstříku transparentnosti pak někteří členové jako CEE Bankwatch Network nebo HEAL uvádí kontakty zapojených osob v organizaci s členy nebo úředníky evropských institucí, kterých bylo 4 nebo více. Tuto strategii nevyužívá, nebo o tom neposkytuje žádné informace v rejstříku transparentnosti Climate Action Network Europe, Friends of the Earth Europe a WWF.

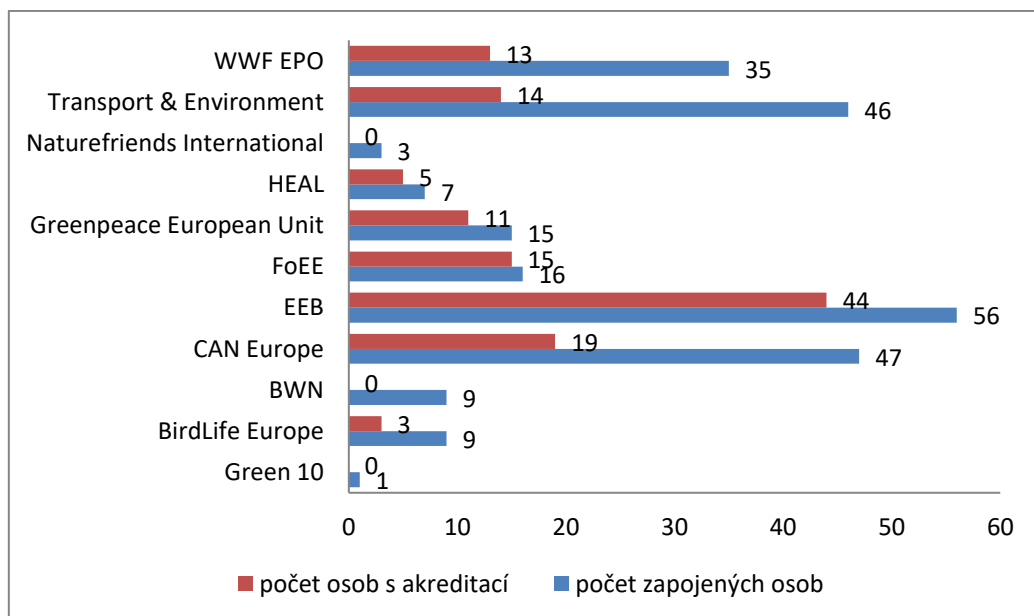
3.2.2 Evropský parlament

Institucí, která je považována na nejvíce otevřenou pro ENGOs je Evropský parlament. Lobbvání u členů Evropského parlamentu je možné z toho důvodu, že členové potřebují demokratickou podporu pro jejich znovuzvolení, neboť jejich cílem je vyjádřovat potřeby a priority evropských občanů. Jakožto jediná volená instituce je také velmi citlivá na otázky, které se dostanou do středu pozornosti veřejnosti. Parlament se dostává do centra pozornosti zvláštních zájmů, jakmile je jmenován zpravodaj (a stínový zpravodaj) příslušného výboru a začne připravovat svou zprávu. Zpravodajové a zpravodajky, stínoví zpravodajové a zpravodajky a předsedové a předsedkyně výborů jsou v souvislosti s každou zprávou povinni zveřejnit na internetu informace o svých plánovaných schůzkách se zástupci

zájmových skupin, které spadají do působnosti interinstitucionální dohody o rejstříku transparentnosti (Evropský parlament nedatováno b).

I u této evropské instituce můžeme říci, že je závislá na odborných a technických informacích poskytovaných zájmovými skupinami. Rozsáhlá pracovní náplň Evropského parlamentu dává lobbistům prostor k ovlivňování poslanců, asistentů či politických poradců. Nicméně vztah mezi poskytovateli informací a Evropským parlamentem je méně institucionalizovaný v porovnání se vztahem s Evropskou komisí (Coen – Richardson 2009: 52). Na rozdíl od Evropské komise, členové Green 10 neposkytují seznam schůzek s jednotlivými europoslanci. I tak je možné dohledat na oficiálních stránkách Evropského parlamentu individuální schůzky jednotlivých členů Green 10 s europoslanci, ale vyhledávač není schopný spolehlivě dohledat všechny schůzky. Z dostupných dat z oficiálních stránek Evropského parlamentu lze tvrdit, že tyto schůzky nevyužívají CEE Bankwatch Network, Friends of the Earth Europe, Health & Environment Alliance a Naturefriends International. Je nutné dodat, že ne všechny osoby zapojené do chodu jednotlivých členů Green 10 mají přístup do Evropského parlamentu. Pro vstup do prostor Evropského parlamentu musí být osobám přidělena akreditace.

Graf 6: Poměr počtu zapojených osob a osob s akreditací pro vstup do Evropského parlamentu

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023a

Někteří členové Green 10 jsou také součástí meziskupin a neoficiálních seskupení na půdě Evropského parlamentu, které jsou vnímány jako doplňkový nástroj k veřejným slyšením, který umožňuje snazší a volnější přístup do Evropského parlamentu. Meziskupiny nejsou oficiálními orgány Evropského parlamentu, nicméně slouží jako uskupení poslanců Evropského parlamentu zajímajících se o určité téma blízká širší veřejnosti. Jejich činnost je vždy v souladu s oficiálními činnostmi Evropského parlamentu a jejich činnost je Parlamentem uznávána. Tyto meziskupiny pořádají neformální debaty a rozvíjí tak diskusi mezi europoslanci a občanskou společností. Jsou tak jakýmsi fórem pro neformální výměnu názorů. Účastnit se meziskupin mohou pouze zástupci zájmů, kteří jsou registrovaní v rejstříku transparentnosti (Evropský parlament nedatováno c). Tato diskusní fóra umožňují poslancům Evropského parlamentu naslouchat, diskutovat a vytvářet myšlenky a politiky na základě příspěvků různých zúčastněných stran (relevantních odborníků, NGOs, soukromého sektoru, výzkumných pracovníků a akademiků) za přítomnosti Evropské komise, předsednictví EU a členských států EU (Climate ADAPT nedatováno). Členové meziskupin pak mohou být rovněž zváni na veřejná slyšení a účastní se slyšení v rámci výborů Evropského parlamentu. Mezi skupiny tak významně přispívají k legitimitě demokratických vstupů a představují jeden z participačních mechanismů, který pomáhá vyvažovat početní převahu podnikatelských zájmů zastoupených při tvorbě politik EU a čelit tak rostoucímu trendu nedůvěry a nespokojenosti občanů EU v politiku EU (Jenichen – Liebert 2019: 265–280).

Z členů Green 10 je součástí meziskupin a neoficiálních seskupení European Environmental Bureau, Greenpeace European Unit a WWF European Policy Programme. Zatímco v případě EEB a Greenpeace se jedná o členství v neoficiálních uskupeních, která nejsou oficiálně uznávána, WWF působí ve třech hlavních meziskupinách týkajících se životního prostředí (meziskupina pro Zelenou novou dohodu, meziskupina pro biologickou rozmanitost, lov a venkov a meziskupina pro změnu klimatu, biologickou rozmanitost a udržitelný rozvoj). EEB je členem poradního sboru meziskupiny pro změnu klimatu, biologickou rozmanitost a udržitelný rozvoj. Greenpeace je členem většího množství neoficiálních uskupení, které budou představeny později. Zatímco tedy většina členů Green 10 se soustředí na ovlivňování Evropské komise, WWF European Policy Programme hledá spojení mezi členy Evropského parlamentu napříč evropskými frakcemi (Gullberg 2008: 2968).

Přestože všechny organizace (kromě organizace Naturefriends International a částečně CEE Bankwatch Network, jejichž členové nemají akreditaci pro přístup do Evropského parlamentu) mají přístup k evropským institucím, některé z nich jsou více privilegované než ty jiné. Mezi organizace, které mají nejlepší předpoklady pro lobbování v evropských institucích, můžeme zařadit původní členy Green 4 – EEB, WWF, FoEE a Greenpeace European Unit, mezi kterými probíhá dobrá koordinace. Kromě nich soustředí svou pozornost na evropské instituce také organizace BirdLife Europe vzhledem k vysoce odborné vědecké úrovni poskytovaných informací (Greenwood 2017: 142).

3.3 Vnější lobbying Green 10 směrem k veřejnosti

Přestože je považován vnitřní lobbying za úspěšnější v poskytování informací, informační lobbying není irelevantní ani jako strategie směřována k veřejnosti. Beyers (2004: 212–213) považuje strategie, které se odehrávají v různých veřejných sférách, za arénu, kde se komunikace veřejných zájmů mezi tvůrci politik a občany stává viditelnou pro širší publikum. Právě zde se informuje o politických kampaních a aktéři se snaží upoutat pozornost širší veřejnosti a tím vytvořit větší tlak na decision makery.

Přestože téměř všichni členové Green 10 mají přístupové body k lobbingu uvnitř evropských institucí (výjimkou je Naturefriends International a CEE Bankwatch Network), používají také strategie k ovlivňování veřejnosti. Ze své podstaty jsou ale závislí na jejich schopnosti získat podporu od veřejnosti, která utváří jejich legitimitu a získá nutných zdrojů jakožto advokační skupiny. Zásadním problémem pro ENGOs na evropské úrovni je neexistence skutečného evropského veřejného mínění. Z tohoto důvodu organizace musí reagovat především na veřejné mínění na národní úrovni. Výsledkem je tendence investovat spíše do posílení svých národních organizací, než aby zajišťovaly nezbytné zdroje potřebné pro kolektivní akci na evropské úrovni (Lehmann – Bosche 2003: 7). V praxi dochází k veřejnému vyjadřování politických postojů k environmentální politice EU různými způsoby a často jsou tyto strategie zaměřeny na různé skupiny veřejnosti.

Na rozdíl od strategií používaných pro přímé ovlivňování, strategie vnějšího ovlivňování nejsou předem určené institucemi a zájmové skupiny si tak strategie mohou samy vybrat. Zásadním problémem využívání strategií vnějšího lobbingu je fakt, že pouze část témat spojených s environmentální politikou EU se nakonec dočká pozornosti médií a podstatné mobilizace. Jsou to hlavně extrémní taktiky, které si získají pozornost médií (De Bruycker – Beyers 2015). Je to především internet, který zjednodušil a umožnil

organizacím vzájemně se vyhledávat a komunikovat spolu stejně jako i mobilizovat a informovat širší veřejnost (Greenwood 2017: 158). Internet se tak stal nízkonákladovým prostředkem k oslovení širší veřejnosti. Strategie nepřímého lobbování můžeme rozdělit na ty, které jsou zaměřeny na předání informací prostřednictvím médií, a na ty, kde členové nebo občané jsou mobilizováni (Binderkrantz 2005: 696; Maloney 1994). Tyto strategie Beyers (2004) nazývá jako informační a protestní.

První typ strategií používají všichni členové Green 10. Mezi tyto strategie Binderkrantz (2005: 696) řadí kontaktování novinářů, redakci zpráv, vydávání tiskových zpráv, konání tiskových konferencí a publikování analýz a výzkumných prací. Obecně o členech Green 10 můžeme tvrdit, že jsou aktivní na internetu, převážně na svých oficiálních stránkách a sociálních sítích. Nejvíce využívanou sociální sítí je Twitter, kde jsou přítomni všichni členové Green 10, ale Green 10 jako taková ne. Na Facebooku jsou přítomni všichni členové kromě WWF European Office, Greenpeace European Unit a Green 10 samotné. Někteří členové využívají i další platformy jako je Instagram, Snapchat, Youtube, LinkedIn či Tik Tok. Na svých oficiálních stránkách pak jednotliví členové vydávají různé typy dokumentů, jako jsou tiskové zprávy, informační a edukační materiály, newslettery o svých aktivitách či poziční dokumenty atd.

Druhý typ strategie se využívá k mobilizaci občanů s cílem kontaktovat nebo vyvíjet tlak na decision makery a má protestní charakter (Kollman 1998). Mobilizační strategie jsou spojené se snahou změnit postoje veřejnosti a politiků tím, že zdůrazňují emocionální dopady a naléhavost negativních environmentálních praktik (Luxon 2019: 641). Mezi mobilizační strategie zahrnuje Binderkrantz (2005: 696) uspořádání veřejných setkání a konferencí, organizování kampaní v podobě dopisů, organizování stávek, občanskou neposlušnost, přímé akce a veřejné demonstrace a realizace petic. Minimálně jednu z těchto zmíněných strategií používají všichni členové Green 10 kromě CEE Bankwatch Network a EEB. Mobilizační strategie extrémnější povahy můžeme pozorovat především u Greenpeace European Unit z důvodu odmítání zapojování evropských institucí (Biliouri 1999: 175). Dalšími členy, kteří využívají razantnější mobilizační strategie, jsou organizace WWF EPO, která má silnou členskou základnu, a FoEE jakožto environmentální hnutí. Je nutné dodat, že využívání těchto strategií bylo značně narušeno kvůli celosvětové pandemii Covid-19, kdy se protestní aktivity ještě více přesunuly do online prostoru.

3.4 Strategie využívané Green 10 a jednotlivými členy

3.4.1 Strategie Green 10

Samotné oficiální stránky Green 10 neposkytují o vztahu s evropskými institucemi a veřejností mnoho informací. Taktéž tomu je i v rejstříku transparentnosti. Green 10 využívá jak strategie vnitřního lobbingu, tak vnějšího lobbingu, který je ale omezený na informování o svých postojích prostřednictvím zveřejňování vydaných dokumentů. Kromě nedostatečného informování na oficiálních stránkách neexistuje jiný komunikační kanál této skupiny. Mezi využívanými strategiemi můžeme indikovat formální vztahy s Evropskou komisí, ke kterým dochází v podobě předem domluvených schůzek.

Green 10 se pravidelně schází s kabinetem komisaře pro životní prostředí a s generálním ředitelem pro životní prostředí a jednou ročně s předsedou Komise. Je známo, že komisař pro životní prostředí se bez ohlášení objevuje na zasedáních G10 (Long – Lorinczi, 2009). Od 1. 12. 2014 do 21. 4. 2023 měla koalice Green 10 celkově 61 takovýchto schůzek. Od roku 2018 a hlavně v roce 2020 se počet schůzek začal výrazně zvyšovat. V kontextu Zelené dohody pro Evropu se Green 10 obrací především na výkonného místopředsedu pro Zelenou dohodu pro Evropu, Franse Timmermanse. Takovýchto schůzek se uskutečnilo celkem 7. Další 3 schůzky proběhly se členy kabinetu Franse Timmermanse. Druhým člověkem, s kterým Green 10 mívá nejčastěji schůzky, je komisař pro životní prostředí, oceány a rybolov, Virginijus Sinkevičius. Většinou ale tyto schůzky probíhají i za přítomnosti členky jeho kabinetu, Eleny Montani. Taktéž se Green 10 obrací i na Generální ředitelství pro energetiku a komisařku Kadri Simson, která stojí v jeho čele (Rejstřík transparentnosti 2023a).

Co se týče druhé identifikované strategie, mezi veřejně dostupné dokumenty, které Green 10 společně vydává, patří především dopisy adresované zástupcům evropských institucí, ale také prohlášení, briefingy a manifesty. Tyto dokumenty jsou určeny především pro evropské instituce a jejich představitele, ale některé z nich jsou určeny i pro členské státy. K datu 30. 4. 2023 zaslala skupina Green 10 celkem 9 dopisů podepsaných všemi členy. Tyto dopisy jsou nejčastěji adresované Evropské komisi a Evropskému parlamentu. Často také přidává Green 10 další příjemce do kopie. Z celkových 9 dopisů je 7 z nich určeno Evropské komisi a 2 Evropskému parlamentu. Dopisy slouží jakožto nástroj monitorování implementace a provádění, kdy Green 10 plní úlohu „hlídajícího psa“ a radí a zároveň žádá o plnění stanovených závazků. V rámci těchto dokumentů žádá Green 10 i o přímé schůzky

s evropskými institucemi (Green 10 2023). Přestože tyto dokumenty jsou dostupné široké veřejnosti, hlavním příjemcem jsou evropské instituce.

Zajímavostí je, že u některých dokumentů (jedná se celkem o 4 dokumenty, dva dopisy a dvě prohlášení) vytvořila Green 10 ad hoc aliance s dalšími NGOs, které hájí i jiné zájmy než Green 10. Dvakrát se Green 10 spojila při adresování dopisu s nadací EuroNatur, která podporuje projekty na ochranu volně žijících živočichů a jejich stanovišť (EuroNatur 2023). Dopis z 28. 1. 2022 pro předsedkyni Ursulu von der Leyenovou o zařazení plynu a jaderné energie do taxonomie EU byl podepsán dalšími třemi organizacemi – BEUC (The European Consumer Organisation), ECOS (Environmental Coalition on Standards) a Finance Watch¹³.

Tabulka 2: Strategie Green 10

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Navazování kontaktů: Schůzky s Evropskou komisí Schůzky s kabinetem komisaře pro životní prostředí a s generálním ředitelem Schůzky s předsedkyní Evropské komise
	Zasílání názorů a stanovisek: Dokumenty adresované Evropské komisi Dokumenty adresované Evropskému parlamentu
	Vytváření ad hoc koalic s NGOs, které primárně nehájí environmentální zájmy
Vnější lobbing: informační strategie	Zveřejnění zaslaných dokumentů

Zdroj: Green 10 2023 a autorka

Z výše uvedených informací vyplývá, že Green 10 se zaměřuje na ovlivňování samotných evropských institucí pomocí zasílání dokumentů a schůzek s Evropskou komisí na vysoké úrovni. Přestože dokumenty zaslané evropským institucím zveřejňuje skupina Green

¹³ BEUC je nezisková organizace zastřešující 46 nezávislých spotřebitelských organizací z 32 zemí. Jejím hlavním úkolem je zastupovat organizace před institucemi EU a hájit zájmy evropských spotřebitelů. BEUC je spolufinancována EU a také využívá granty Evropské komise (BEUC nedatováno). ECOS je mezinárodní nevládní organizace se sítí členů a odborníků, kteří prosazují technické normy, politiky a zákony šetrné k životnímu prostředí. ECOS je spolufinancována Evropskou Komisí a EFTA (ECOS nedatováno). Finance Watch je evropská nezisková organizace, která vznikla po ekonomické krizi pro hájení veřejného zájmu ohledně finančních otázek. Tvoří tak protiváhu mocnému lobby finančního sektoru v Evropě. Také je spolufinancována ze strany EU (Finance Watch nedatováno).

10 na svých oficiálních stránkách a jednotliví členové je sdílejí i na svých oficiálních stránkách, využívané strategie vnějšího lobbingu můžeme považovat za minimální v porovnání s využíváním těchto strategií jednotlivými členy Green 10.

3.4.2 Strategie BirdLife Europe

BirdLife Europe o sobě tvrdí, že přispívá k tvorbě a provádění politiky EU v oblasti životního prostředí a zvyšuje povědomí o významu ptáků a biologické rozmanitosti na úrovni EU, Evropy i světa. BirdLife Europe využívá vědecké poznatky založené na důkazech s cílem informovat o jejich ochranných opatřeních v terénu a ovlivňovat politiku a rozhodování vlád a vedoucích představitelů podniků (BirdLife International nedatováno a; BirdLife International nedatováno b). BirdLife Europe jakožto jedna z prvních organizací, která začala působit v Bruselu, má status, zdroje a dobrou pověst, které organizace získala díky své dlouholeté přítomnosti v Bruselu a úspěšným ochranným iniciativám. Proto organizace BirdLife Europe navázala silné vztahy s tvůrci politik a příslušnými zúčastněnými stranami (Greenwood 2017: 143).

Ze strategií vnitřního lobbingu využívá všechny formální strategie směrem k Evropské komisi již dříve popsané v této kapitole. Přestože v roce 2019 proběhly mezi Evropskou komisí a BirdLife Europe pouze tři schůzky, počet schůzek v nadcházejících letech rapidně vzrostl na celkových 56 schůzek v období od 1. 1. 2019 do 21. 4. 2023. Organizace se málokdy schází přímo s komisaři. Schůzky probíhají většinou s členy kabinetů komisařů. Nejčastěji se jedná o členy kabinetu komisaře Virginijuse Sinkevičiusem a Franse Timmermanse. Organizace se také aktivně účastní veřejných konzultací a přispívá k plánům Evropské komise. Co se týče expertních skupin, BirdLife Europe je členem celkem deseti expertních skupin, které jsou vedené šesti různými generálními ředitelstvími. Organizace má tak značný dosah pro ovlivňování jednotlivých generálních ředitelství.

Ohledně finanční závislosti na Evropské komisi lze říci, že organizace je závislá především na ostatních grantech a příspěvcích. Z tohoto důvodu využívá výzvy k členství, výzvy k darování a fundraising s heslem *We need your help*. Ve vztahu k Evropskému parlamentu není členem žádné meziskupiny, ale tři členové organizace mají akreditaci do Evropského parlamentu, a tak využívají schůzek s jednotlivými europoslanci – Jytte Guteland, Manuelem Bompard a Eleonorou Evi (Rejstřík transparentnosti 2023h; Evropský parlament nedatováno d).

S veřejností komunikuje prostřednictvím svých oficiálních stránek a sociálních sítí – Twitteru, Facebooku, Instagramu, Youtube a LinkedInu. BirdLife Europe je z členů Green 10 vůbec nejaktivnějším členem na Twitteru a na Facebooku má vůbec nejvíce sledujících. Kromě toho, že pomocí těchto komunikačních kanálů zveřejňuje své vědecké práce a zprávy, využívá i mobilizační formy komunikace s veřejností jako jsou petice, veřejné kampaně, e-mailing a výzvy ke členství a darování. Žádná z aktuálně vypsanych petic není namířená k Evropské unii. První je kampaň One Planet One Right organizovaná s 90 organizacemi, jenž je adresována OSN a jednotlivým vládám s cílem urychleně udělat z práva žít na zdravé planetě nové lidské právo (BirdLife International One Planet One Right 2021). Další dvě jsou petice členských organizací z Itálie a Austrálie. Nicméně se podílí s WWF a EEB na kampani #RestoreNature a jednotlivých akcí spojených s touto kampaní jako je výzva #Move4Nature. Kampaň je zaměřená na přijetí právního předpisu EU o obnově přírody. Tyto tři organizace s ClimatEarth se podílejí i na organizování online seminářů. Samozřejmostí jsou projekty, které jsou realizovány po celém světě. Organizace BirdLife Europe spolupracuje se společnostmi, které se prokazatelně zavázaly zlepšit své interní i sektorové výsledky v oblasti životního prostředí. Mezi tyto společnosti patří například ADB, BMW skupina, Toyota, RICOH, Rio Tinto nebo CEMEX (BirdLife International nedatováno c).

Tabulka 3: Strategie BirdLife Europe

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Zasílání názorů a stanovisek: Příspěvky k plánům Evropské komise Příspěvky k veřejným konzultacím Otevřené dopisy
	Navazování kontaktů: Schůzky s Evropskou komisí Schůzky s Evropským parlamentem
	Expertní rady a konzultace: Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise
	Poskytování informací: Výzkum a vědecká expertíza
Vnější lobbing: informační strategie	Sociální síť (Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, LinkedIn)
	Spolupráce s dalšími organizacemi
	Spolupráce s obchodními společnostmi
	Projekty
	Akce (semináře, webináře)
	Publikace (vědecké práce a zprávy, výroční zprávy, newsletter, videa, otevřené dopisy)

Vnější lobbying: mobilizační strategie	Petice
	Veřejné kampaně
	Výzvy k členství jednotlivců
	Výzvy k darování, fundraising
	E-mailing

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023, BirdLife International nedatováno b a autorka

BirdLife International patří mezi ty členy Green 10, kteří se zaměřují na oba typy lobbyingu. V rámci vnitřního lobbyingu má větší možnosti v ovlivňování Evropské komise, méně možností pak v Evropském parlamentu. Organizace má schopnost proměnit předkládané vědecké informace v politické požadavky prostřednictvím své masové mobilizační základny vzhledem k faktu, že se jedná o organizaci s individuálním členstvím. Své příznivce si udržuje prostřednictvím veřejných kampaní a petic, které si žádají zapojení veřejnosti. S širokou veřejností komunikuje naléhavost ochrany ptáků s cílem přesvědčit lidi k tomu, aby darovali peníze nebo se stali členy organizace.

3.4.3 Strategie CEE Bankwatch Network

Hlavní agendou, kterou se CEE Bankwatch Network zabývá, je monitoring činnosti mezinárodních finančních institucí, které působí v regionu střední a východní Evropy. CEE Bankwatch Network se snaží předcházet negativním environmentálním a sociálním dopadům projektů financovaných mezinárodními finančními institucemi nebo EU. Dále podporuje účast veřejnosti a přístup k informacím o aktivitách mezinárodních finančních institucí a evropské politice soudržnosti v regionu. Za tímto účelem CEE Bankwatch pravidelně zveřejňuje výsledky své monitorovací činnosti, politické zprávy a expertízy vypracované za účelem informování o oblastech, na které se soustředí. CEE Bankwatch Network spolupracuje s institucemi EU v oblasti provádění plánů obnovy a odolnosti, programování fondů EU, jakož i aktualizace národních strategií členských států a jejich posuzování Evropskou komisí (CEE Bankwatch Network nedatováno; Rejstřík transparentnosti 2023c).

Ze strategií vnitřního lobbyingu využívají všechny možné strategie vůči Evropské komisi. Vůči Evropskému parlamentu nevyužívá žádné formální strategie ovlivňování. CEE Bankwatch Network patří mezi ty členy, jejichž organizační struktury jsou omezené a má malý počet zapojených osob. Oficiálních schůzek s Evropskou komisí od 1. 1. 2019 do 21. 4. 2023 bylo uskutečněno pouze 15. To je druhý nejnižší počet schůzek z členů Green 10 (Rejstřík transparentnosti 2023c). Nicméně v rejstříku transparentnosti organizace uvádí

seznam členů, kteří měli 4 nebo více kontaktů s členy nebo úředníky orgánů EU s cílem ovlivnit tvorbu politik a rozhodovací procesy v EU. CEE Bankwatch Network je na tom nejhůře z členů Green 10 v počtu členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise, kdy působí pouze ve třech těchto subjektech, které jsou všechny dočasné a dvě z nich neformální. Spadají pod Generální ředitelství pro životní prostředí a Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku. Lze tedy tvrdit, že strategie vnitřního lobbingu tak sice využívá, ale méně než ostatní členové Green 10.

Na úrovni EU je Bankwatch aktivní v různých programech financování EU, které se týkají přechodu na energetiku a životní prostředí, jako je nástroj pro obnovu a odolnost, fondy politiky soudržnosti (například Evropský fond pro regionální rozvoj, nařízení o Fondu soudržnosti a Fond pro spravedlivou transformaci), Modernizační fond, program InvestEU a Nástroj pro propojení Evropy. Organizace je tedy aktivní v implementační fázi environmentální politiky. Kromě Green 10 je členem koalice NGOs zabývající se rozvojem a ochranou životního prostředí s názvem Counter Balance, jejíž cílem je vystupovat proti Evropské investiční bance (Rejstřík transparentnosti 2023c).

Hlavní činností, jak bylo již zmíněno, je monitoring finančních institucí. Mezi monitorované instituce patří Evropská banka pro obnovu a rozvoj, Evropská investiční banka (EIB), Asijská infrastrukturní a investiční banka a Asijská rozvojová banka. Pokud se zaměříme na Evropskou banku pro obnovu a rozvoj, kritika ze strany CEE Bankwatch se týká stálých investic do fosilních paliv, které neumožňují přechod k uhlíkově neutrálnímu rozvoji. Kritiky ze strany organizace vůči Evropské investiční bance se týkají nedostatku transparentnosti, podkopávání vůdčí role EU v oblasti změny klimatu a neúčinné environmentální a sociální záruky projektů (CEE Bankwatch Network nedatováno).

Ke všemu se nejedná o organizaci založenou na individuálním členství, a tak nevyužívá ani mobilizační strategie. S veřejností komunikuje pouze za použití informačních strategií. Pomocí oficiálních stránek a sociálních sítí, mezi které patří Facebook, Instagram, Twitter, Youtube a LinkedIn, organizace zveřejňuje dokumenty týkající se její činnosti. Mezi tyto dokumenty patří tiskové zprávy, příspěvky na blogu, brífinky, informační přehledy, dopisy, stanoviska, prohlášení, analýzy, podcasty, videa či otevřené dopisy. Taktéž vede CEE Bankwatch Network osvětové kampaně, na které jsou navázané realizované projekty a publikace. Momentálně vede celkem 5 kampaní. Tématy těchto kampaní jsou fosilní paliva, práva, demokracie a rozvoj, finance a biodiverzita, energetická transformace a města pro

obyvatele (CEE Bankwatch Network nedatováno). Přímý kontakt s veřejností probíhá pomocí informativního e-mailingu, ale na rozdíl od ostatních organizací jako je například WWF EPO, CEE Bankwatch Network, nepřijímá dary od jednotlivců a je financována především díky nadacím a organizacím.

Tabulka 4: Strategie CEE Bankwatch Network

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Zasílání názorů a stanovisek: Příspěvky k plánům Evropské komise Příspěvky k veřejným konzultacím Otevřené dopisy
	Navazování kontaktů: Schůzky s Evropskou komisí
	Expertní rady a konzultace: Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech
	Poskytování informací: Monitoring mezinárodních finančních institucí
Vnější lobbing: informační strategie	Monitoring mezinárodních finančních institucí
	Sociální sítě (Facebook, Instagram, Twitter, Youtube, LinkedIn)
	Projekty
	Spolupráce s dalšími organizacemi
	Komunikace s médii
	Publikace (tiskové zprávy, příspěvky na blogu, brífinky, informační přehledy, otevřené dopisy, stanoviska, prohlášení, analýzy, příspěvky na blogu, podcasty, videa)
	E-mailing
Veřejné kampaně	

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023, CEE Bankwatch Network nedatováno a autorka

3.4.4 Strategie Climate Action Network Europe

CAN Europe je vůbec největší koalicí NGOs v Evropě a také zastupuje nejvíce lidí. CAN Europe, jak tvrdí, se snaží ovlivňovat decision makery v Bruselu a zároveň podporovat rozmanitou síť členů v kampaních od nejnižší úrovně až po vládní úroveň v členských státech

EU. Dále se zaměřuje hlavně na koordinaci a propagaci sítí a vydává pouze malé množství zpráv a organizuje malé množství akcí (Climate Action Network Europe 2022a; Rejstřík transparentnosti 2023d). Mezi oblastí, na které se organizace soustředí, patří opatření v oblasti klimatu a energetická transformace a její financování v Evropě a na světě.

Z dostupných vnitřních strategií využívá CAN Europe všechny ze strategií vůči Evropské komisi. CAN Europe je průměrně aktivní v přispívání k veřejným konzultacím a k plánům Evropské komise. Zároveň je na čtvrtém místě mezi členy Green 10, co by do počtu schůzek s Evropskou komisí. Naopak ale počet členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise není nějak zvlášť vysoký, pouze 9 členství. Expertní skupiny, ve kterých má CAN Europe členství, spadají pod čtyři odlišná generální ředitelství – Generální ředitelství pro vnitřní trh, průmysl, podnikání a malé a střední podniky (3), Generální ředitelství pro opatření v oblasti klimatu (3), Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku (1) a Generální ředitelství pro životní prostředí (2). Kromě Evropské komise se setkává také s jednotlivými členy Evropského parlamentu jako je Jytte Guteland a Mairead McGuinness (Rejstřík transparentnosti c; Evropský parlament nedatováno e).

S veřejností komunikuje prostřednictvím oficiálních stránek a sociálních sítí jako je Facebook, Twitter a LinkedIn. Zde sdílí své publikace, mezi které patří tiskové zprávy, prohlášení, otevřené dopisy, zprávy, informační přehledy, brífinky, stanoviska, příspěvky na blogu a videa. Přestože vyzývá na svých oficiálních stránkách ke členství v organizaci, individuální členové neplatí členské příspěvky, ty platí jednotlivé členské organizace. CAN Europe vede momentálně 8 kampaní, které mají informační charakter a mezi které patří například Together for 1.5, #EnergySuperheroes a Renewables Heating Campaign. Na tyto kampaně jsou navázány realizované projekty, publikace či otevřené dopisy, na kterých spolupracuje i s ostatními organizacemi občanské společnosti. Ve svých minulých kampaních využívali také mobilizační strategie prostřednictvím podepisování petic v podobě zasílání e-mailů. Příkladem může být vyjádření nesouhlasu s Evropskou komisí ohledně podpory fosilních plynů nebo petice za regulaci průmyslového znečištění (Climate Action Network Europe 2022b).

Tabulka 5: Strategie Climate Action Network Europe

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Zasílání názorů a stanovisek: Příspěvky k plánům Evropské komise Příspěvky k veřejným konzultacím
	Navazování kontaktů: Schůzky s Evropskou komisí Schůzky s Evropským parlamentem
	Expertní rady a konzultace: Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise
	Poskytování informací: Výzkum a analýzy
Vnější lobbing: informační strategie	Sociální sítě (Facebook, Twitter, LinkedIn)
	Publikace (tiskové zprávy, prohlášení, otevřené dopisy, zprávy, informační přehledy, brífinky, stanoviska, příspěvky na blogu, videa)
	Spolupráce s dalšími organizacemi
	Veřejné kampaně
Vnější lobbing: mobilizační strategie	Výzvy k členství jednotlivců
	Petice

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023, Climate Action Network Europe 2022a a autorka

3.4.5 Strategie European Environmental Bureau

EEB se zabývá nejpálčivějšími evropskými problémy v oblasti životního prostředí tím, že vytváří agendu, monitoruje, poskytuje poradenství a ovlivňuje způsob, jakým EU tyto problémy řeší. Ačkoli se EEB ve své práci zaměřuje především na EU a její rozhodovací procesy, pracuje také na širších regionálních a globálních procesech na úrovni OSN či OECD, zejména na Globální agendě pro udržitelný rozvoj (EEB 2018). EEB se stala etablovanou skupinou v EU, která nemá problémy se zdroji a zaujímá stabilní politické pozice.

EEB je organizací, která je svými aktivitami zaměřena spíše na evropské instituce nežli na veřejnost a má tak rozsáhlé institucionální kontakty (Greenwood 2017: 142–144). Zaměřuje se na předsednictví Rady Evropské unie, Evropskou komisi, Evropský parlament a další agentury. Zásadní pro EEB je udržování dobrých vztahů s Evropskou komisí, především prostřednictvím Generálního ředitelství pro životní prostředí (Mazey – Richardson 2001: 230). EEB má třetí nejvyšší počet schůzek s Evropskou komisí a taktéž uskutečňuje

schůzky s evropskými poslanci jako je Jytte Guteland a Manuel Bompard (Evropský parlament nedatováno f). Je členem největšího počtu (celkem 34) expertních skupin a dalších podobných subjektů Evropské komise, které pokrývají širokou škálu odvětví napříč generálními ředitelstvími a má tak privilegované institucionální postavení oproti ostatním členům. Pro dříve zmíněné předsednictví Rady Evropské unie připravuje, zveřejňuje a propaguje podrobná memoranda pro trojici předsedajících zemí, které obsahují komplexní soubor požadavků. Dále je EEB členem poradního sboru meziskupiny pro změnu klimatu, biologickou rozmanitost a udržitelný rozvoj. Aktivity na úrovni Evropských institucí může vyvíjet i vzhledem k faktu, že má nejvyšší počet zapojených osob mezi členy Green 10 a nejdelší působení na půdě Evropské unie. Díky tomu může ovlivňovat i samotnou Radu Evropské unie, přesněji Radu pro životní prostředí, a pokud je to relevantní a možné, tak i další Rady. Snaží se před každým formálním zasedáním Rady předložit ministrům klíčové politické požadavky, a když obdrží pozvání, účastní se i neformálních zasedání, převážně Rady pro životní prostředí (EEB 2022; Rejstřík transparentnosti 2023g). Hlavní síla organizace spočívá v její rozsáhlé síti a schopnosti mobilizovat různé zúčastněné strany, včetně nevládních organizací, občanských organizací a odborníků v oblasti ochrany životního prostředí.

Přestože se EEB primárně zaměřuje na ovlivňování přímo v institucích EU, používá k ovlivňování také informační strategie ve vztahu k veřejnosti. Komunikuje prostřednictvím svých oficiálních stránek, Facebooku, Twitteru a LinkedInu. Zde publikuje brífinky, dopisy, společné publikace, zprávy, tiskové zprávy, poziční dokumenty, reakce, pracovní programy a META magazín, který informuje o novinkách. Dokonce má EEB společně s WWF EPO nejvíce sledujících na Twitteru. Mimo to také pořádá vzdělávací a informační akce pro širokou veřejnost, jako jsou workshopy, webináře, debaty či každoroční konference (EEB 2018a).

Také se podílí na veřejných kampaních jako je veřejná kampaň #RestoreNature, která podporuje silné nařízení EU na obnovu přírody a je vedena prostřednictvím zaslání společného dopisu e-mailem ministrům a europoslancům (EEB 2018b). V rámci oblastí, ve kterých EEB působí, kromě kampaní také spolupracuje na projektech jako je Clean Air Farming, který má za cíl podporovat používání technik na snižování emisí a zvyšovat tak schopnosti zemědělského a potravinářského průmyslu snižovat emise amoniaku a metanu (Clean Air Farming 2019). EEB taktéž tvoří koalice, aliance a pracovní skupiny s dalšími NGOs a partnery týkající se jednotlivých témat, jako jsou úspory energie. Je součástí široké

koalice občanské společnosti s názvem The CASE, která se zasazuje o přísné zákony proti strategickým žalobám proti účasti veřejnosti (SLAPPs) v Evropě a mimo ni. EEB je členem mnoha dalších sdružení, federací, sítí či jiných uskupení. Jako příklad lze uvést Nuclear Transparency Watch, Environmental Justice, Justice and Environment a European Environmental Citizens' Organisation for Standardisation. Dále spolupracuje také s odborovými svazy a sociálními a rozvojovými organizacemi v rámci struktur jako je Mezinárodní evropské hnutí, Evropský hospodářský a sociální výbor a SDG Watch Europe (Rejstřík transparentnosti 2023; EEB 2022).

Tabulka 6: Strategie European Environmental Bureau

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Zasílání názorů a stanovisek: Příspěvky k plánům Evropské komise Příspěvky k veřejným konzultacím Otevřené dopisy
	Navazování kontaktů: Schůzky s Evropskou komisí Schůzky s Evropským parlamentem
	Expertní rady a konzultace: Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise Členství v meziskupinách a neoficiálních seskupeních Evropského parlamentu
	Poskytování informací Výzkum, analýzy a doporučení
Vnější lobbing: informační strategie	Publikace (brífinky, dopisy, společné publikace, zprávy, tiskové zprávy, poziční dokumenty, reakce, pracovní programy, META magazín, newsletter)
	Akce (workshopy, webináře, konference, debaty)
	Sociální síť (Facebook, Twitter, LinkedIn)
	Partnerství s dalším NGOs
	Členství v organizacích, platformách a sítích
	Projekty
	Veřejné kampaně
	E-mailing

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023, EEB 2022 a autorka

3.4.6 Strategie Friends of the Earth Europe

Friends of the Earth Europe patří mezi původní členy Green 4. Nicméně na rozdíl od ostatních členů nedisponuje širokou členskou základnou, která čítá pouze 2 miliony příznivců. Bruselská kancelář koordinuje společné kampaně evropské sítě FoEE a prosazuje opatření EU na ochranu lidí a planety. Co se týče vztahu s Evropskou komisí, FoEE získalo v posledním uzavřeném období vůbec nejvíce peněz z grantů EU. Obecně patří mezi členy se střední výší rozpočtu. Skutečnost vysokého zisku peněz z grantů EU můžeme spojit s faktem, že FoEE má menší počet schůzek s Evropskou komisí než většina členů Green 10 a počet připomínek k veřejným konzultacím a plánům Evropské komise je taktéž menší v porovnání s ostatními členy Green 10. Většina zapojených osob (kromě jedné) má také přístup do Evropského parlamentu, ale setkání s jednotlivými členy Evropského parlamentu nejsou dohledatelné na oficiálních stránkách Evropského parlamentu. Z tohoto pohledu se může zdát, že FoEE bude spíše konformní vůči environmentální politice EU, ale není tomu tak. Jednotliví členové taktéž využívají možnost žaloby, jako tomu bylo v případě společné žaloby Evropské komise, na které se podílela organizace Friends of the Earth Germany v souvislosti s nesouhlasem se zahrnutím činností v oblasti zemního plynu a jaderné energie do taxonomie (Friends of the Earth Europe nedatováno a; World Wide Fund For Nature 2020e).

Organizace FoEE využívá jak informační, tak mobilizační strategie. Organizace pořádá veřejné kampaně zaměřené na zvýšení povědomí a angažování veřejnosti v otázkách životního prostředí. Snaží se mobilizovat lidi, organizuje petice, protesty a další akce s cílem získat podporu pro opatření na ochranu životního prostředí. Informace o svých aktivitách a publikace zveřejňuje na svých oficiálních stránkách a sociálních sítích jako je Twitter, Facebook, Youtube a Flickr. FoEE vede veřejné kampaně pro sociální a environmentální spravedlnost v EU, které mají za účel nejen informovat, ale i mobilizovat, k čemu je přizpůsoben i komunikační styl, ve kterém vyjadřují kritiku vůči rozhodnutím EU prostřednictvím hesel a fotografií lidí zapojených do aktivit FoEE. Momentálně vede FoEE veřejné kampaně týkající se témat budoucnosti Evropy, klimatické spravedlnosti a energie, moci korporací, potravin, zemědělství a přírody, spravedlnosti v oblasti zdrojů a nové ekonomiky. Jednou z viditelných kampaní je kampaň Justice is Everybody's Business, což je celoevropská iniciativa více než 100 organizací občanské společnosti a obchodních svazů, která požaduje přijetí přísného právního předpisu EU, jenž by dohnal podniky k odpovědnosti za porušování lidských práv a degradaci životního prostředí. Druhým příkladem může být kampaň Fossil Free Politics (politiky bez fosilních paliv), v rámci které se FoEE snaží

zabránit vládám, EU a bankám financovat další fosilní paliva, zejména prostřednictvím investic do plynovodů. Také FoEE volá po odpovědnosti fosilních společností a usiluje o jejich vyloučení z politických systémů (Friends of the Earth Europe nedatováno b).

Dále také organizace podporuje aktivismus mladých lidí, pro které založila síť Young Friends of the Earth Europe, která vnáší hlas mladých lidí do debaty o Zelené dohodě pro Evropu (Friends of the Earth International nedatováno). V rámci Young Friends of the Earth Europe probíhal dvouletý projekt, SYSTEM:RESET project, který měl za cíl vytvořit v Evropě platformy, které by zapojily lidi z nedostatečně zastoupených komunit do rozhodování na různých úrovních. Mládež v celé Evropě měla možnost setkávat se, učit se a sdílet své názory prostřednictvím workshopů, setkání, mládežnických center, diskusních večerů, online školení, akcí a táborů. Všechny tyto aktivity organizovaly různé skupiny FoEE, které vedly program v devíti zemích EU. FoEE také poskytuje pro místní organizátory školení, aby mohli realizovat komunitní projekty obnovitelných zdrojů energie po celé Evropě (Friends of the Earth Europe 2021).

FoEE využívá strategie vnějšího lobbingu vzhledem k všeobecnému zaměření Friends of the Earth International na aktivismus. Organizace se také zapojuje do množství protestů na různá témata, jako jsou protesty proti nebezpečným chemikáliím, protesty za ochranu přírody a biodiverzity, protesty za klimatickou spravedlnost a protesty proti škodlivým obchodním dohodám jako je Smlouva o energetické chartě nebo Obchodní dohoda EU s Mercosurem. Jako příklad protestů v Bruselu můžeme uvést protest proti reformě kontroverzní Smlouvy o energetické chartě, která umožňuje uhelným, ropným a plynárenským společnostem bránit přechodu na čistý energetický systém. Tento medializovaný protest byl organizován na začátku posledního kola jednání o reformě této smlouvy. Aktivisté se sešli, aby vyzvali Evropskou unii a její členské státy k odstoupení od smlouvy (viz příloha 1; Friends of the Earth Europe 2022a). Proti této smlouvě vede FoEE společně s dalšími 400 organizacemi občanské společnosti petici, kterou podepsal už více než jeden milion lidí¹⁴. S dalšími organizacemi tvoří FoEE koalici The European Community Power Coalition, která podporuje vlastnictví obnovitelných zdrojů energie lidmi (Friends of the Earth Europe 2023). Dalším příkladem petice může být petice vedená v roce 2022 a podepsaná 420 tisíci osobami s cílem

¹⁴ Na této petici se podílí i další členové Green 10 jako CAN Europe, Greenpeace a WWF (Friends of the Earth Europe 2022a).

zavést nové GMO do stávajících právních předpisů EU o GMO (Friends of the Earth Europe 2022b).

Příloha 1: Protest Friends of the Earth Europe v Bruselu

Zdroj: Friends of the Earth Europe 2022a

Tabulka 7 : Strategie Friends of the Earth Europe

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Zasílání názorů a stanovisek: Příspěvky k plánům Evropské komise Příspěvky k veřejným konzultacím Otevřené dopisy
	Navazování kontaktů: Schůzky s Evropskou komisí
	Expertní rady a konzultace: Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise
	Podání žaloby na Evropskou komisi k Soudnímu dvoru Evropské unie
Vnější lobbing: informační strategie	Sociální sítě (Twitter, Facebook, Youtube, Flickr)
	Publikace (otevřené dopisy, manifesty, prohlášení, zprávy)
	Spolupráce s ostatními organizacemi, akademiky a experty, vytváření koalic
	Akce (workshopy, diskuse, setkání, online školení, tábory)
	Projekty Komunikace s médii

Vnější lobbying: mobilizační strategie	Veřejné kampaně
	Petice
	Výzvy k členství jednotlivců, fundraising

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023ch, Friends of the Earth Europe 2021 a autorka

3.4.7 Strategie Greenpeace European Unit

Greenpeace v Bruselu monitoruje práci institucí EU, odhaluje nedostatky v politikách a zákonech EU, vyzývá odpovědné činitele EU k odpovědnému jednání ve veřejném zájmu a k zavádění progresivních řešení. EU rovněž čelí průmyslovým lobby, které při prosazování svých soukromých zájmů podkopávají ochranu životního prostředí. Greenpeace European Unit působí v oblastech klimatu a energetiky, přírody a potravin a také v oblasti demokracie v Evropě. Oproti ostatním členům Green 10 vykazuje Greenpeace vysokou míru transparentnosti svých schůzek a neoficiálních uskupení EU. Je nutné dodat, že Greenpeace European Unit není koordinační kancelář Greenpeace v Evropě, ale je advokační kancelář zastupující Greenpeace v otázkách týkajících se EU (Greenpeace European Unit 2023a).

Greenpeace European Unit se pravděpodobně nejvíce z členů Green 10 zaměřuje na mobilizační strategie v podobě mírových protestních akcí a přímých aktivit jako jsou přímé kampaně, obsazení klíčových míst, protesty, symbolická gesta, blokády a bojkoty. Mimo tyto aktivity se ale také organizace naučila komunikovat s evropskými institucemi (Greenwood 2017). Co se vnitřního lobbyingu týče, Greenpeace využívá všechny ze strategií, které byly dříve představeny. Na rozdíl ale od ostatních členů Green 10 se snaží být transparentní ve zveřejňování svých schůzek na poli Evropské unie. Ve vztahu k Evropské komisi je členem sedmi expertních skupin a podobných subjektů. Účastní se i některých schůzek kabinetů Generálních ředitelství jako jsou schůzky kabinetu Generálního ředitelství pro životní prostředí o Globální smlouvě o oceánech a o biodiverzitě a chráněných oblastech. Greenpeace se zúčastňuje neveřejných setkání zúčastněných stran k revizi nařízení o leteckých službách. Zúčastňuje se také diskusí zúčastněných stran ohledně nových GMO v rámci Generálního ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin. Ve stejném Generálním ředitelství je Greenpeace členem poradní skupiny pro udržitelné potravinové systémy. Také je členem Skupiny pro občanský dialog o životním prostředí a změně klimatu. Jako poslední pak Greenpeace deklaruje bilaterální schůzku z 20. října s Generálním ředitelstvím pro energetiku k projednání plynovodu EastMed a seznamu projektů společného zájmu s vedoucím oddělení Joachimem

Balkem. Kromě oficiálních schůzek s členy Evropského parlamentu jako je například Jytte Guteland a Mairead McGuinness (Evropský parlament nedatováno g). Greenpeace European Unit deklaruje i účast na neoficiálních schůzkách s Green/GUE. Také komunikuje s europoslanci prostřednictvím e-mailů ohledně Globální smlouvy o oceánech (Rejstřík transparentnosti 2023e).

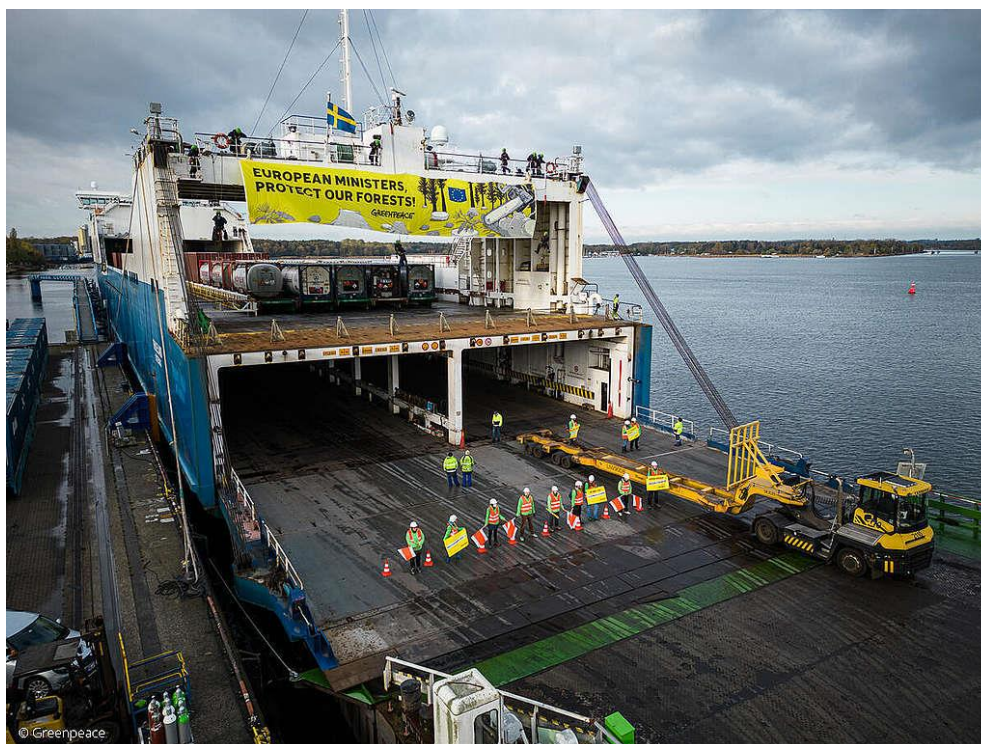
Greenpeace využívá jak informačních strategií, tak mobilizačních strategií. Organizace komunikuje prostřednictvím svých oficiálních stránek a především Twitteru, kde má nejvíce sledujících z členů Green 10. Ostatní sociální sítě jako Facebook, Instagram a Youtube nepoužívá evropská odnož Greenpeace, ale Greenpeace International. Prostřednictvím těchto kanálů publikuje tiskové zprávy a zprávy, které informují o aktivitách a postojích Greenpeace European Unit. Jsou to především mobilizační strategie v podobě kampaní, protestů či veřejných demonstrací a blokád, které jsou nejvíce viditelnými aktivitami. Co se týče veřejných kampaní, často se na nich podílí s dalšími organizacemi, jako je WWF EPO. Na svých oficiálních stránkách nezveřejňuje žádné kampaně, ale podílí se na nich s organizací WWF EPO, která je hlavním propagátorem těchto kampaní. Co se týče protestů, časté jsou protesty konané před budovami evropských institucí, při jednání či hlasování. Protesty se taktéž často konají na národní úrovni. Takovýchto protestů se již konalo nespočet. Nedávný protest byl vyjádřen podáním žaloby Evropské komise u Evropského soudního dvora kvůli greenwashingu (Greenpeace European Unit 2023c). Svůj nesouhlas s kroky Evropské Komise vyjádřila organizace například i vytvořením projekce na budově Evropské komise (viz příloha 2) cílené na předsedkyni Komise Ursulu von der Leyenovou a komisaře pro životní prostředí Virginijuse Sinkevičiuse, aby splnili své dosud plané sliby o ochraně oceánů a schválili silnou celosvětovou dohodu o oceánech (Greenpeace European Unit 2023d). Svůj nesouhlas s ničením evropských lesů vyjádřili blokádou kontejnerové lodi s celulózou a papírem a vyzvali k ochraně posledních zbytků evropských lesů (viz příloha 3). Protest se konal v době, kdy zástupci vlád zemí EU a Evropského parlamentu dokončovali jednání o novém nařízení EU proti odlesňování (Greenpeace European Unit 2022).

Příloha 2: Projekce Greenpeace na budovu Evropské komise

Zdroj: Greenpeace European Unit 2023d

Příloha 3: Blokáda kontejnerové lodi s celulózou a papírem v německém přístavu Lübeck

Zdroj: Greenpeace European Unit 2022

Tabulka 8: Strategie Greenpeace European Unit

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Zasílání názorů a stanovisek: Příspěvky k plánům Evropské komise Příspěvky k veřejným konzultacím Otevřené dopisy
	Navazování kontaktů: Schůzky s Evropskou komisí Schůzky s Evropským parlamentem Schůzky kabinetu Generálního ředitelství pro životní prostředí o Globální smlouvě o oceánech a o biodiverzitě a chráněných oblastech Neveřejná setkání zúčastněných stran k revizi nařízení o leteckých službách Diskuse zúčastněných stran ohledně nových GMO v rámci Generálního ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin Neoficiální schůzky s Green/GUE
	Expertní rady a konzultace Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise Členství v meziskupinách a neoficiálních seskupeních Evropského parlamentu
	Podání žaloby na Evropskou komisi k Soudnímu dvoru Evropské unie
Vnější lobbing: informační strategie	Sociální síť (Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, Mastodon)
	Publikace (tiskové zprávy, zprávy, briefinky, prohlášení, blog)
	Spolupráce s dalšími organizacemi
Vnější lobbing: mobilizační strategie	Veřejné demonstrace
	Výzvy k členství jednotlivců
	Veřejné kampaně
	Protesty Blokády

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023, Greenpeace European Unit 2023a a autorka

3.4.8 Strategie Health and Environment Alliance

Health and Environment Alliance je síť ENGOS zastupující zdravotníky, neziskové zdravotní pojišťovny, lékaře, zdravotní sestry, skupiny pacientů, občany, skupiny žen a mládeže, ENGOS, vědce a ústavy veřejného zdraví. HEAL pracuje na formování zákonů a politik, které podporují zdraví planety a lidí a chrání ty, kteří jsou znečištěním nejvíce postiženi v oblastech týkajících se chemických látek, pesticidů, kvality ovzduší, změny

klimatu a energie. Dále se organizace snaží zvyšovat povědomí a předkládat ekonomické argumenty o přínosech environmentálních opatření pro zdraví. V souvislosti s tím se snaží rozšiřovat znalosti o možnostech snižování některých nemocí (Health and Environment Alliance 2018a). Pro ovlivňování evropských institucí v oblasti zdraví a životního prostředí využívá strategie vnitřního i vnějšího lobbingu.

Z identifikovaných strategií přímého lobbingu využívá možnost zaslání příspěvků k plánům Evropské komise a příspěvků k veřejným konzultacím, kterých ale zaslala vyjma Naturefriends International vůbec nejméně z členů Green 10. Stejně tomu tak je i s počtem schůzek s Evropskou komisí a počtem členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise, kdy je členem pouze čtyř těchto subjektů. Formální kontakt prostřednictvím schůzek s členy Evropského parlamentu buďto nevyužívá anebo není dohledatelný na oficiálních stránkách Evropského parlamentu (Rejstřík transparentnosti 2023i).

Zapojení veřejnosti je ale v rámci využívaných strategií nepřímého lobbingu velmi nízké. Veřejné kampaně, které vede, mají informační až expertní povahu a pro širokou veřejnost mohou působit nesrozumitelně. Širokou veřejnost informuje o svých aktivitách na oficiálních stránkách a sociálních sítích jako je Facebook, Twitter, Instagram, Youtube a LinkedIn. Ve spolupráci s dalšími organizacemi jako Collaborative on Health and Environment, HEEDS atd. pořádá také webináře. Aktuálně vede celkem deset veřejných kampaní, které se týkají témat jako čistý vzduch, udržitelné zdravotnictví, spravedlivá a zdravá strava nebo boj proti chemickým látkám ohrožující zdraví. Jednou z důležitých kampaní je kampaň za revizi legislativy REACH, která reguluje, hodnotí, povoluje a omezuje chemické látky na trhu EU. Na tyto kampaně jsou pak navázány publikace vydávané na oficiálních stránkách (Health and Environment Alliance 2018b). Kromě e-mailingu v podobě newsletteru a výzvy ke členství, které jsou zacílené přímo na zapojení lidí, nevyužívá žádné mobilizační strategie. Výjimkou je vedení petice za ambicióznější Strategii EU pro udržitelnost v oblasti chemických látek představenou 14. 9. 2020, kterou vede společně s EEB a WeMove.EU (Health and Environment Alliance 2020).

HEAL spolupracuje s dalšími organizacemi a sítěmi, které sdílejí podobné cíle, aby vytvořila silnější hlas a sjednotila úsilí při prosazování zdraví a ochrany životního prostředí. Jsou členy celkem dvanácti organizací z oblasti zdravotnictví, lékařství, životního prostředí a občanské společnosti. Také je HEAL partnerem a spolupracuje s organizacemi, institucemi

a předními odborníky ve výzkumných projektech EU. HEAL je navíc i akreditovanou zúčastněnou stranou Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) a členem odborných skupin a sítí v rámci WHO, EU a evropské agentury pro chemické látky (ECHA) (Health and Environment Alliance 2018c).

Tabulka 9: Strategie Health and Environment Alliance

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Zasílání názorů a stanovisek: Příspěvky k plánům Evropské komise Příspěvky k veřejným konzultacím Otevřené dopisy
	Schůzky s Evropskou komisí
	Expertní rady a konzultace: Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise
Vnější lobbing: informační strategie	Publikace (brífinky, informační listy, infografiky, poziční dokumenty, zprávy, otevřené dopisy, analýzy)
	Sociální sítě (Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, LinkedIn)
	Akce (webináře)
	Spolupráce a partnerství s jinými organizacemi, institucemi a odborníky
	Veřejné kampaně
Vnější lobbing: mobilizační strategie	Petice
	E-mailing
	Výzvy ke členství jednotlivců

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023, Health and Environment Alliance 2018a a autorka

3.4.9 Strategie Naturefriends International

Naturefriends International (NFI) na rozdíl od ostatních členů je organizací v rámci evropských institucí téměř neviditelnou. Ze strategií, které mohou členové Green 10 využívat, NFI nevyužívá žádnou ze strategií přímého lobbingu vůči environmentální politice od roku 2019. Je tomu tak z důvodu nedostatečných finančních prostředků a zároveň malé členské základny, ale hlavně kvůli tomu, že NFI nemá své sídlo v Bruselu, ale ve Vídni. Výjimkou byla Evropská konference o cestovním ruchu, ke které byla organizace Naturefriends International přizvaná, aby představila své odborné znalosti a vize pro udržitelný cestovní ruch. Konference se konala online dne 12. 10. 2020 a učinila tak první krok k vytvoření komplexního evropského politického rámce pro cestovní ruch (Naturefriends International 2020).

Lobbing se tedy odehrává směrem k veřejnosti a především vůči stávajícím členům, kterých v porovnání s ostatními členy Green 10 má NFI vůbec nejméně. Kontakt s veřejností probíhá prostřednictvím webových stránek, sociálních médií, newsletteru a klasické mediální činnosti. Organizace poskytuje na svých stránkách hned několik druhů publikací. NFI publikuje informační materiály, edukační materiály, tiskové zprávy, měsíční newsletter (ve kterém pravidelně informuje o svých aktivitách), vysvětlující videa a také poskytuje platformu Tourism_LOG, která přináší kritický přístup ke společenským, ekologickým a ekonomickým dopadům cestovního ruchu. NFI je přítomna i na sociálních sítích – Facebooku, Twitteru, Youtube i Instagramu (Naturefriends International nedatováno). Většina kampaní, které NFI organizuje, jsou na globální úrovni a nesoustředí se pouze na evropskou úroveň. Taktéž využívá různé kampaně jako například Respect Nature, Fair tourism nebo #Naturefriends125activities a organizuje semináře v cestovních kancelářích o udržitelném turismu či webináře v rámci iniciativy Human Rights in Tourism (Naturefriends International nedatováno).

Obecně je organizace na evropské úrovni orientována na německy mluvící občany EU, kterým poskytuje větší množství informací. Poskytuje jim informační maily, které pravidelně informují o novinkách v oblasti rozvoje, životního prostředí, sociálních otázek v cestovním ruchu. Dále pro ně organizace vytvořila dva nové účty na Facebooku a Instagramu (respect_NF), novou kampaň #tourismusneudenken (rethink tourism) či projekt s motem #WeRespectNature (Naturefriends International 2021). Stejně tak i mediální partneři pocházejí z Rakouska.

Jedním z nástrojů, které organizace používá k mobilizaci veřejnosti je Naturefriends Climate Fund, jehož prostřednictvím může každý podpořit projekty realizované African Naturefriends jakožto kompenzaci za cesty letadlem a autem (Naturefriends International nedatováno). Pořádá taktéž různé akce na lokální úrovni spolufinancované z fondů EU jako například Natura Trails, Naturefriends Sports for all nebo Travelling respectfully.

Z této analýzy působení Naturefriends International můžeme považovat tuto organizaci za vůbec nejslabšího člena Green 10, který nemá ustálené formální vztahy s institucemi EU. To je také způsobeno nedostatečnou organizační strukturou a finančními zdroji. Stejně tak členská základna individuálních členů je nejmenší mezi členy Green 10. Z těchto důvodů můžeme říci, že se organizace více zaměřuje na národní úroveň a práci svých členských organizací po celém světě nežli na evropskou úroveň. Kromě vnitřního lobbingu

nemůžeme považovat ani strategie vnějšího lobbingu za nějak zvláště silné, protože dosah zveřejněných publikací je nižší než u jiných členských organizací Green 10.

Tabulka 10: **Strategie Naturefriends International**

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Evropská konference o cestovním ruchu (12. 10. 2020)
	Zasílání názorů a stanovisek: Otevřené dopisy
Vnější lobbing: informační strategie	Sociální sítě (Facebook, Twitter, Youtube, Instagram)
	Publikace (informační materiály, edukační materiály, tiskové zprávy, výroční zprávy, měsíční newsletter, videa)
	Akce (semináře, webináře, setkání)
	Projekty
	Členství v organizacích
	Mediální partneři
Vnější lobbing: mobilizační strategie	E-mailing
	Veřejné kampaně
	Výzvy k darování

Zdroj: Naturefriends International (nedatováno b), Rejstřík transparentnosti 2023 a autorka

3.4.10 Strategie Transport and Environment

Transport and Environment je organizace zaměřená na ochranu životního prostředí v dopravě, která má být nejpozději do roku 2050 dekarbonizována, cenově dostupná a bude mít minimální dopad na zdraví, klima a životní prostředí. Pro ovlivňování evropských institucí v oblasti dopravy využívá organizace následující strategie (European Federation for Transport and Environment 2023a).

Organizace provádí intenzivní lobbingové aktivity na evropské úrovni s cílem ovlivnit tvorbu politik a právních předpisů v oblasti dopravy ve prospěch životního prostředí. Komunikuje s evropskými politiky, úředníky a dalšími stakeholdery a prosazuje opatření, která snižují dopravní emise, zlepšují energetickou účinnost a podporují udržitelnou mobilitu. Organizace disponuje největším rozpočtem z členů Green 10 a také je velmi aktivní, co se týče schůzek s Evropskou komisí, kterých má celkově nejvíce. Je aktivní i v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise, kdy Transport and Environment má třetí nejvyšší počet členství. Působí tak svým vlivem na Generální ředitelství pro mobilitu a dopravu, Generální ředitelství pro vnitřní trh, průmysl, podnikání a malé a střední podniky a

Generální ředitelství pro oblast klimatu. Svůj vliv se snaží uplatnit i na europoslance prostřednictvím schůzek například s Jytte Guteland (Rejstřík transparentnosti 2023j).

Pro komunikaci s veřejností využívá komunikačních nástrojů jako sociální média (Twitter, Facebook, Instagram a LinkedIn), webové stránky a tiskové konference k šíření informací a mobilizaci veřejnosti. Zde zveřejňuje své výzkumy a analýzy týkající se dopravy a jejího dopadu na životní prostředí. Tyto výsledky slouží jako důkazy a odborný podklad pro argumentaci a doporučení v rámci politických procesů. Narativ vůči Evropské unii a jejím institucím je zde spíše kritický a upozorňuje na nedostatky, nežli by sdílel úspěchy environmentální politiky EU.

Dále spolupracuje s dalšími organizacemi a sítěmi, které sdílejí podobné cíle v oblasti udržitelné dopravy. Prostřednictvím koalic a partnerství zvyšuje svůj politický vliv a sjednocuje úsilí v rámci ovlivňování evropských institucí. Aktuálně vede Transport and Environment 5 kampaní spolu s dalšími NGOs a partnery, které jsou cíleny na zapojení veřejnosti. První kampaní je kampaň Clean Cities evropské koalice NGOs a občanských skupin podporovaná T&E, jejímž cílem je podpořit přechod měst na dopravu s nulovými emisemi do roku 2030. Druhou kampaní je kampaň Travel smart zaměřená na snížení emisí z korporátní letecké dopravy, jako nejúčinnější způsob, jak v tomto desetiletí výrazně snížit dopady letectví na klima. Kampaň poskytuje vedoucím představitelům firem nástroje potřebné k tomu, aby umožnili změnu, zlepšili své postavení, inovovali svou politiku a investovali do své pověsti. Dalšími kampaněmi jsou kampaně EverybodyCounts, True Cost of Uber a Not in my tank.

V rámci poslední zmíněné kampaně vede organizace také petici proti ničení lesů kvůli palmovému oleji pro „falešná zelená“ paliva (European Federation for Transport and Environment 2023b). Petice jsou často využívaným nástrojem mobilizace veřejnosti, které organizace Transport and Environment využívá například i proti zařazení plynu a jaderné energie do taxonomie EU. Organizace Transport and Environment se přidala k dalším organizacím (WWF EPO, ClientEarth a Friends of the Earth Germany) a podala na Evropskou komisi žalobu k Soudnímu dvoru Evropské unie (World Wide Fund For Nature 2020e). Kromě této mobilizační strategie využívá Transport and Environment také výzev k darování a zasílání newsletteru pomocí e-mailů.

Tabulka 11: Strategie Transport and Environment

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Zasílání názorů a stanovisek: Příspěvky k plánům Evropské komise Příspěvky k veřejným konzultacím Otevřené dopisy
	Navazování kontaktů: Schůzky s Evropskou komisí Schůzky s europoslanci
	Expertní rady a konzultace: Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise
	Podání žaloby na Evropskou komisi k Soudnímu dvoru Evropské unie
Vnější lobbing: informační strategie	Publikace (brífinky, zprávy, dopisy, reakce na konzultace, novinky, tiskové zprávy, stanoviska)
	Sociální síť (Twitter, Facebook, Instagram a LinkedIn)
	Spolupráce a partnerství s jinými organizacemi, institucemi a odborníky
	Akce (webináře, debaty, summity)
Vnější lobbing: mobilizační strategie	Výzvy k darování
	Veřejné kampaně
	Petice
	E-mailing

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023j, European Federation for Transport and Environment 2023 a autorka

3.4.11 Strategie WWF European Policy Programme

Na úrovni EU se WWF EPO zasazuje o udržitelnější budoucnost lidí a planety a pomáhá utvářet politiky EU, které mají dopad na evropské a globální životní prostředí (World Wide Fund For Nature 2020a). Zabývá se oblastmi udržitelného rozvoje, ochrany přírody, klimatu a energetiky, ochrany moří, udržitelného financování a vnější činnosti EU. Zaměstnanci WWF EPO jsou často zváni k účasti v pracovních skupinách Evropské komise a působí v odborných skupinách na vysoké úrovni. WWF EPO má z členů Green 10 třetí největší rozpočet a čerpala v posledním uzavřeném období druhý největší obnos peněz z grantů EU. WWF EPO má z členů Green 10 druhý největší počet schůzek s Evropskou komisí po organizaci Transport and Environment. Tyto schůzky probíhají především se členy

kabinetů komisařů Virginijuse Sinkevičiuse a Franse Timmermanse. Také má druhý největší počet členství v expertních skupinách Evropské komise (Rejstřík transparentnosti 2023k).

Kromě styku s Evropskou komisí WWF EPO jako jediný člen Green 10 působí ve třech hlavních meziskupinách Evropského parlamentu týkajících se životního prostředí – v meziskupině pro Zelenou novou dohodu, meziskupině pro biologickou rozmanitost, lov a venkov a meziskupině pro změnu klimatu, biologickou rozmanitost a udržitelný rozvoj. Jako jediný člen skupiny Green 10 má takovou možnost ovlivňovat europoslance, kteří jsou členy těchto meziskupin a hledat mezi nimi spojence napříč evropskými frakcemi. Taktéž se organizace WWF EPO zúčastnila schůzek se členy Evropského parlamentu, konkrétně s Jytte Guteland, Mairead McGuinness, Bettina Vollath (Evropský parlament nedatováno h).

Mimo lobbingu probíhajícího přímo v evropských institucích organizace využívá i strategie ovlivňování veřejnosti. WWF má až 30 milionů příznivců a patří mezi ty členy Green 10, kteří mají širokou členskou základnu. S veřejností komunikuje různými kanály, především pomocí svých internetových stránek, Twitteru, Youtube, Linkedinu a publikační platformy Medium. Na Twitteru je organizace WWF EPO je druhým nejaktivnějším členem Green 10 po organizaci BirdLife Europe s 24,1 tisíci tweety. Stejně tak disponuje 38 tisíci sledujícími, což je třetí nejvyšší počet sledujících mezi členy Green 10. Zde vyjadřuje a publikuje své postoje vůči environmentální politice EU a krokům evropských institucí. Vyjádření jejich postoje má mnoho podob. WWF EPO na svých oficiálních stránkách zveřejňuje vydané zprávy, novinky a newslettery, kampaně či podepsané otevřené dopisy adresované představitelům evropských institucí¹⁵. Co dva roky WWF EPO vydává zprávy The Living Planet Report, které jsou komplexními studiemi a přináší vědecké důkazy neudržitelné lidské činnosti.

Kromě skupiny Green 10 je WWF EPO také členem CAN Europe, konfederace CONCORD, Sustainable Europe coalition, Living Rivers Europe coalition, European Habitats Forum (EHF), Offshore Coalition for Energy and Nature, EU IUU Fishing Coalition a EU Fisheries Control Coalition. Mimo tyto členství vytváří ad hoc koalice na aktuální témata a podporuje další NGOs.

¹⁵ Příkladem těchto otevřených dopisů je otevřený dopis předsedkyni Komise von der Leyenové o potřebě legislativního rámce EU pro udržitelné potravinové systémy podepsaný 286 organizacemi (World Wide Fund For Nature 2020b).

Další důležitou strategií, kterou WWF EPO používá, jsou kampaně, na kterých se často podílí s ostatními ENGOS. Kampaně mají nejčastěji podobu petic k podepsání či zasílání společných e-mailů. Témata kampaní se neustále mění podle aktuálního dění, momentálně probíhají 3 kampaně – #RestoreNature, #Move4Nature a #StopFakeGreen. Kampaň #RestoreNature je zacílena na ministry a europoslance pro podporu nařízení na obnovu přírody (EU Nature Restoration Law) prostřednictvím zaslání společného dopisu. Petice #Move4Nature má vytvořit tlak na Evropský parlament a Evropskou radu v přijetí právního předpisu o obnově přírody. Zapojit se lidé mohou vyplněním formuláře a uvedením kilometrů, které pro kampaň člověk vysportoval. Kampaň #StopFakeGreen vedená ve spolupráci s dalšími ENGOS (ClientEarth, T&E a FoE Germany) naopak reaguje na zahrnutí činností v oblasti zemního plynu a jaderné energie do taxonomie EU, tedy mezi environmentálně udržitelné hospodářské činnosti podle klasifikačního systému EU.

Jednou z kampaní, která skončila „vítězstvím“ pro WWF EPO, byla kampaň uvedená v roce 2018 s heslem #ProtectWater. Cílem této kampaně bylo zachování Rámcové směrnice o vodě, která měla být podrobena revizi. Revize představovala příležitost pro průmyslové skupiny a členské státy k oslabení této směrnice. Další kampaní, která byla pro WWF úspěšná, je kampaň #Together4Forests podpořena více než 220 NGOs (World Wide Fund For Nature 2020c).

WWF EPO se zasazuje o to, aby principy a ambice Zelené dohody byly realizované i mimo hranice EU. Proto se zapojuje do projektů financovaných z nástroje vnější činnosti EU, Globální Evropa 2021–2027. Mezi tyto projekty patří Salonga National Park, Cerrado, Dzanga-Sangha, Eat4Change. Poslední zmíněný projekt je mezinárodní projekt financovaný především z programu poskytování informací a zvyšování povědomí o rozvojové problematice Evropské komise (DEAR). WWF EPO pracuje s mladými lidmi a pro mladé lidi, aby podpořila přechod k udržitelnějšímu a zdravějšímu stravování prostřednictvím zvyšování povědomí a budování kapacit. Účastníci tohoto programu se také setkali s poslanci Evropského parlamentu a to celkem na 42 schůzkách (World Wide Fund For Nature 2020d).

Strategií, kterou se vymyká ostatním členům Green 10, jsou protesty, které ze členů Green 10, jak již bylo zmíněno, pořádá Greenpeace European Unit a Friends of the Earth Europe. Tyto dvě organizace často protesty spolupořádají. Protestní akce probíhají buďto v jednotlivých členských státech nebo právě v Bruselu. Jako příklad protestů můžeme uvést souběžné protesty probíhající ve 14 evropských zemích v únoru 2022 uspořádané aktivisty

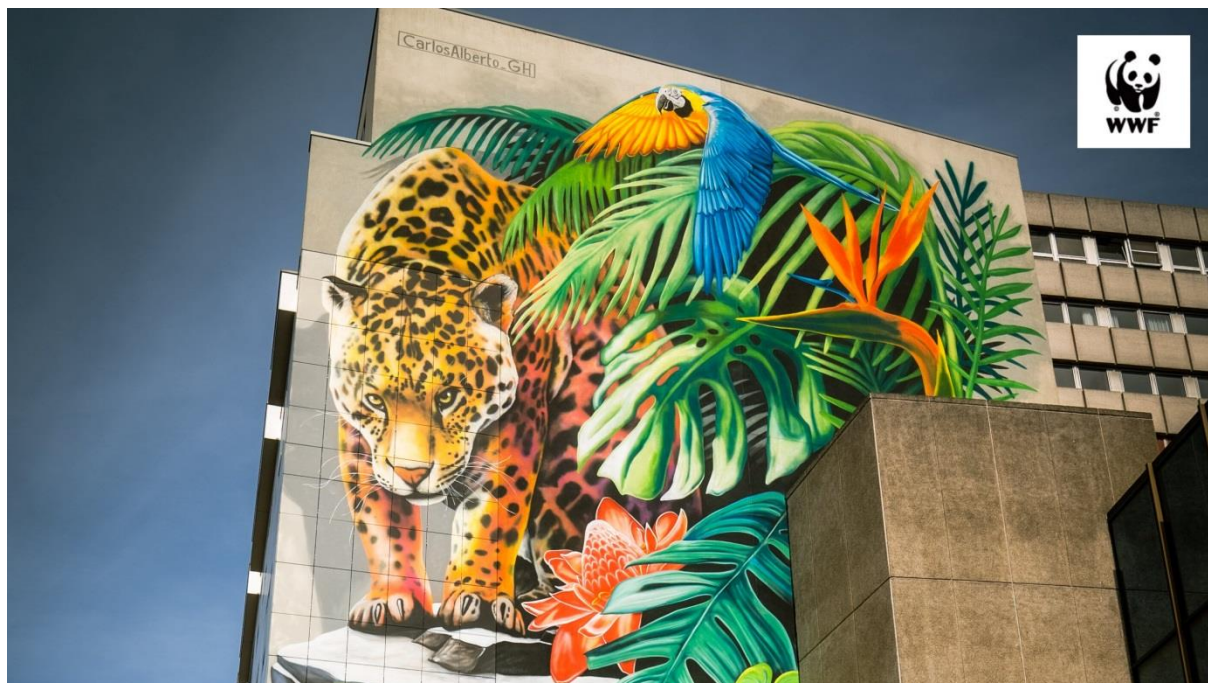
v rámci kampaně #Together4Forests upozorňující na alarmující tempo, jakým ve světě ubývají lesy (příloha 4). V rámci stejné kampaně byla v Bruselu jen pár minut od budovy Evropského parlamentu vytvořena nástěnná malba (příloha 5), která upozorňuje na tuto problematiku (World Wide Fund For Nature 2022a). Protestní akce taktéž proběhla v listopadu 2021 v souvislosti s nesouhlasem se zahrnutím činností v oblasti zemního plynu a jaderné energie do taxonomie EU, kdy WWF EPO uspořádala na protest falešný pohřeb (World Wide Fund For Nature 2021). V návaznosti na poslední zmíněnou událost je zapotřebí uvést nástroj ovlivňování, který se taktéž vymyká strategiím používaných většinou členů Green 10. Jedná se o podání žaloby na Evropskou komisi k Soudnímu dvoru Evropské unie. Tato žaloba byla podána společně s organizacemi ClientEarth, Transport & Environment (T&E) a BUND (Friends of the Earth Germany). Organizace tvrdí, že energii získanou činnostmi v oblasti zemního plynu a jaderné energie nelze považovat za udržitelnou vzhledem k jejich negativním dopadům na životní prostředí (World Wide Fund For Nature 2020e).

Příloha 4: Protesty ke kampani #Together4Forests

Zdroj: World Wide Fund For Nature 2022

Příloha 5 : Street art kampaně #Together4Forests

Zdroj: World Wide Fund For Nature 2022b

WWF EPO spolupracuje s progresivními podniky, které jsou spojenci v jejich advokační práci, a to jak v Bruselu, tak na národní úrovni. Mezi tyto podniky patří například

Ikea, H&M Group, The Boston Consulting Group či Bolton Food. Tuto spolupráci s podniky odůvodňuje WWF EPO snahou změnit chování obchodních řetězců pomocí změny obchodní strategie, komunikace, propagace a filantropní činnosti společností s cílem dosáhnout výsledků v oblasti ochrany přírody a změnit celé odvětví a trh (World Wide Fund For Nature 2020e).

Tabulka 12: Strategie WWF European Policy Programme

Typ lobbingu	Využité strategie
Vnitřní lobbing	Zasílání názorů a stanovisek: Příspěvky k plánům Evropské komise Příspěvky k veřejným konzultacím Otevřené dopisy
	Schůzky s Evropskou komisí Schůzky s Evropským parlamentem
	Expertní rady a konzultace: Členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech Evropské komise Členství v meziskupinách a neoficiálních seskupeních Evropského parlamentu
	Podání žaloby na Evropskou komisi k Soudnímu dvoru Evropské unie
Vnější lobbing: informační strategie	Sociální sítě (Twitter, Youtube, LinkedIn, Medium)
	Publikace (zprávy, novinky, newsletter)
	Členství v organizacích
	Spolupráce s obchodními společnostmi
	Projekty
	Aliance a koalice s organizacemi občanské společnosti
Vnější lobbing: mobilizační strategie	Veřejné kampaně
	Protesty Petice

Zdroj: Rejstřík transparentnosti 2023, World Wide Fund For Nature 2020a a autorka

3.4.12 Srovnání využívaných strategií Green 10

Pro lepší orientaci ve využívaných strategiích jednotlivých členů Green 10 i skupiny Green 10 samotné byla vytvořena tabulka za účelem poskytnutí srozumitelného závěru analýzy. Tabulka 13 poskytuje jednoduchý přehled využívaných typů strategií – vnitřní

lobbying, informační strategie vnější lobbyingu, mobilizační strategie vnějšího lobbyingu. Kritériem pro odpověď ano/ne bylo využití aspoň jedné z dříve identifikovaných strategií.

Tabulka 13: Srovnání využívání strategií Green 10

Členové Green 10	Vnitřní lobbying	Vnější lobbying: informační strategie	Vnější lobbying: mobilizační strategie
Green 10	ano	ano	ne
BirdLife Europe	ano	ano	ano
CEE Bankwatch Network	ano	ano	ne
Climate Action Network Europe	ano	ano	ano
European Environmental Bureau	ano	ano	ne
Friends of the Earth Europe	ano	ano	ano
Greenpeace European Unit	ano	ano	ano
Health and Environment Alliance	ano	ano	ano
Naturefriends International	ano ¹⁶	ano	ano
Transport and Environment	ano	ano	ano
WWF European Policy Programme	ano	ano	ano

Zdroj: autorka

¹⁶ Formálně strategie vnitřního lobbyingu NFI využívat může, ale ve spojení se Zelenou dohodou pro Evropu jsou tyto aktivity ojedinělé.

Závěr

Předkládaná diplomová práce se věnuje skupině Green 10 a jejímu vlivu na environmentální politiku EU po přijetí Zelené dohody pro Evropu v roce 2019. Představila historii environmentální politiky, samotnou Zelenou dohodu pro Evropu, která jasně ukazuje vývoj environmentální politiky, jenž se z marginální politiky EU stala politikou ovlivňující prakticky všechny ostatní politiky EU. Dále se zaměřuje na hlavní aktéry zapojené do rozhodovacího procesu. Představuje rovněž samotnou skupinu Green 10 a jednotlivé členy s důrazem na jejich rozdíly. Pomocí konceptů byla Green 10 identifikována jako advokační skupina, jejichž charakteristiky nejlépe naplňuje.

Green 10 jakožto advokační skupina deseti významných ENGOs v EU se soustřeďuje na ovlivňování environmentální politiky různými způsoby. Předkládaná analýza odpovídá na stanovenou výzkumnou otázkou – jakým způsobem Green 10 ovlivnila a ovlivňuje environmentální politiku od podpisu Evropské zelené dohody po současnost? Pomocí teorie týkající se lobbyingu byly definovány strategie vnějšího a vnitřního lobbyingu, jejichž využívání poté bylo analyzováno u jednotlivých členů Green 10 a skupiny Green 10 samotné. Tato případová studie naplnila stanovený cíl, kterým byla analýza využívaných strategií Green 10 a jednotlivých členů.

Analýza vedla ke zjištění, že všichni členové využívají jak strategie vnitřního, tak vnějšího lobbyingu. V rámci vnitřního lobbyingu byly představeny přístupové body členů Green 10 v EU a jednotlivé strategie formálního lobbyingu, kterými jsou navazování kontaktů, zasílání názorů a stanovisek, expertní rady a konference a poskytování expertízy evropským institucím, primárně Evropské komisi a Evropskému parlamentu. Členy Green 10 můžeme podle využívání strategií vnitřního lobbyingu rozdělit na ty členy, kteří se snaží aktivně působit svým vlivem v institucích EU. Zde mají nejsilnější postavení organizace EEB, WWF EPO, Transport and Environment, BirdLife International a také v menší míře CAN Europe. Do jisté míry i protestní hnutí jako Greenpeace European Unit a Friends of the Earth Europe si vybudovala a udržují si kontakt s evropskými institucemi pomocí formalizovaných vztahů. Pak jsou zde tři členové Green 10 – CEE Bankwatch Network, HEAL a Naturefriends International, jejichž aktivita prostřednictvím formalizovaných vztahů je nízká nebo prakticky žádná. Organizace Naturefriends International téměř nevyužívá formální vztahy s evropskými institucemi, i přestože k nim má přístup. Z tohoto důvodu můžeme považovat tuto organizaci téměř za „outsidera“.

Analýza vnějšího lobbingu ukázala, že všichni členové využívají informační strategie v komunikaci s širokou veřejností, kde hledají podporu pro svou advokační činnost. Využívání informačních strategií se v zásadě u jednotlivých členů Green 10 překrývá. Všichni členové komunikují prostřednictvím oficiálních stránek a sociálních sítí, kde zveřejňují publikace různé povahy a vytvářejí koalice či partnerství a spolupracují s jinými ENGOs, organizacemi občanské společnosti, institucemi či odborníky. Na realizaci projektů se podílejí členové BirdLife Europe, CEE Bankwatch Network, EEB, FoEE, NFI a WWF. Jiní zase pořádají akce pro širokou veřejnost jako například webináře a semináře. Mezi ně patří BirdLife Europe, EEB, FoEE, HEAL, NFI, Transport and Environment. Navíc se většina členů snaží svými kampaněmi upoutat pozornost svých podporovatelů a široké veřejnosti za účelem mobilizace, jejíž pojetí se ale u jednotlivých členů Green 10 liší. Z provedené analýzy členů Green 10 vyplývá, že organizace EEB a CEE Bankwatch Network vedou pouze informativní a osvětové kampaně a žádným způsobem necílí na mobilizaci široké veřejnosti. Zatímco většina členů využívá jako mobilizační strategie online veřejné kampaně, petice či e-mailing, individuální členské organizace využívají přímé akce protestního a aktivistického charakteru. Mezi tyto členy můžeme zařadit WWF EPO, BirdLife, Greenpeace European Unit a FoEE. Tito členové pořádají veřejné demonstrace, bojkoty či obsazují veřejná místa s cílem přitáhnout mediální pozornost a mobilizovat podporu veřejnosti. Nicméně se v případě těchto organizací nejedná o žádné masové demonstrace před budovami evropských institucí, jak dokládají uvedené jednotlivé příklady protestů.

Limitem předkládané analýzy je nepřístupnost dat neformálního lobbingu uvnitř Evropských institucí. Pouze Greenpeace European Unit se snaží být v tomto ohledu více transparentní, zbytek členů neposkytuje žádné informace o schůzkách mimo institucionálně ukotvené vztahy. Stejně tak vyhledávání informací v rejstříku transparentnosti bylo problematické, protože u některých členů Green 10 jsou poskytovány jiné informace než na jejich oficiálních stránkách. Navíc data v rejstříku transparentnosti nejsou dostatečně často aktualizována. Stejným problémem bylo vyhledávání schůzek jednotlivých členů Green 10 s členy Evropského parlamentu. Z tohoto důvodu nelze jednoznačně určit, zdali schůzek s europoslanci organizace nevyužívají, nebo pouze oficiální stránky neposkytují informace o těchto schůzkách. Větší pozornost by mohla být věnována členství v expertních skupinách a dalších podobných subjektech, kterým se tato práce věnuje pouze obecně a neanalyzuje jednotlivé expertní skupiny z důvodu velkého množství dat. Členství v expertních skupinách

a dalších podobných subjektech by se dala dále komparovat a mohla by sloužit jako případné pokračování a prohloubení této analýzy.

Seznam použitých zdrojů

- Alcock, F. (2008). Conflicts and Coalitions Within and Across the ENGO Community. *Global Environmental Politics* 8 (4), pp. 66–91.
- Bär, S. – Homeyer, I. – Klasing, A. (2001). Fit for Enlargement? Environmental Policy after Nice. *European Environmental Law Review* 10 (7), pp. 212–220.
- Baumgartner, F. et al. (2009). *Lobbying and Policy Change. Who Wins, Who Loses, and Why* (Chicago: University of Chicago Press).
- Benson, D. – Gravey, V. – Jordan, A. (2019). Environmental Policy. In: Cini, M. – Borragán, N. P-S., *European Union Politics* (Oxford: Oxford University Press), pp. 373–386.
- Berny, N. – Rootes, Ch. (2018). Environmental NGOs at a crossroads?. *Environmental Politics* 27 (6), pp. 947–972.
- Berny, N. – Moore, B. (2021). Interest groups. In: Jordan, A. – Gravey, V., *Environmental Policy in the EU* (London: Routledge).
- Betsill, M. M. – Corell, E. (2001). NGO influence in international environmental negotiations: A framework for analysis. *Global Environmental Politics* 1 (4), pp. 65–85.
- Betsill, M. M. (2006). Transnational actors in international environmental politics. In: M. Betsill, M. – Hochstetler, K. – Stevis, D. (Eds.), *Palgrave advances in international environmental politics* (Houndsmill and New York: Palgrave Macmillan).
- BEUC (nedatováno). *About BEUC* (<https://www.beuc.eu/about-beuc/who-we-are>, 5. 5. 2023).
- Beyers, J. – Eising, R. – Maloney, W. (2008). Researching Interest Group Politics in Europe and Elsewhere: Much We Study, Little We Know?. *West European Politics* 31 (6), pp. 1103–1128.
- Beyers, J. (2004). Voice and access. Political practices of European interest associations. *European Union Politics* 5, pp. 211–240.
- Biliouri, D. (1999). *Environmental Ngos in Brussels: How powerful are their lobbying activities?* 8 (2), pp. 173–182.

Binderkrantz, A. (2005). Interest Group Strategies: Navigating Between Privileged Access and Strategies of Pressure. *Political Studies* 53, pp. 694–715.

BirdLife International (nedatováno a). *About us: who we are* (<https://www.birdlife.org/who-we-are/>, 10. 3. 2023).

BirdLife International (nedatováno b). *About BirdLife Europe and Central Asia* (<https://www.birdlife.org/europe-and-central-asia/about-birdlife-europe-and-central-asia/>, 10. 3. 2023).

BirdLife International (nedatováno c). *Working with business and people towards the sustainable use of natures' resources* (<https://www.birdlife.org/projects/biodiversity-and-business-partnerships/>, 11. 5. 2023).

BirdLife International One Planet One Right (2021). *Make it a human right to live on a healthy planet* (<https://1planet1right.org/>, 11. 5. 2023).

Böhmelt et al. (2015). The marginal impact of ENGOs in different types of democratic systems. *European Political Science Review* 7 (1), pp. 93–118.

Böhmelt, T. – Betzold, C. (2013). The impact of environmental interest groups in international negotiations: Do ENGOs induce stronger environmental commitments?. *Int Environ Agreements* 13, pp. 127–151.

Bouwen, P. (2002). Corporate lobbying in the European Union: The logic of access. *Journal of European Public Policy* 9 (3), pp. 365–390.

Bouwen, P. (2004). Exchanging access goods for access: A comparative study of business lobbying in the European Union institutions. *European Journal of Political Research* 43 (3), pp. 337–369.

Bouwen, P. (2009). The European Commission. In: Coen, D. – Richardson, J., *Lobbying the European Union: Institutions, Actors, and Issues* (New York: Oxford University Press), pp. 19–39.

Broscheid, A. – Coen, D. (2007). Lobbying activity and fora creation in the EU: empirically exploring the nature of the policy good. *Journal of European Public Policy* 14 (3), pp. 346–365

Burns, Ch. – Eckersley, P. – Tobin, P. (2020). EU environmental policy in times of crisis. *Journal of European Public Policy* 27 (1), pp. 1–19.

Burns, Ch. (2019). In the eye of the storm? The European Parliament, the environment and the EU's crises. *Journal of European Integration* 41 (3), pp. 311–327.

Burns, Ch. (2021). The European Parliament. In: Jordan, A. – Gravey, V., *Environmental Policy in the EU* (London: Routledge).

CEE Bankwatch Network (nedatováno). *Who we are* (<https://bankwatch.org/about/who-we-are>, 20. 2. 2023).

CEE Bankwatch Network Europe (2022). *2021 Bankwatch annual report* (https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2022/08/2021_Bankwatch-Annual-Report.pdf, 14. 3. 2023).

Clean Air Farming (2019). *Clean Air Farming* (<https://www.clean-air-farming.eu/en/about/clean-air-farming>, 11. 5. 2023).

Climate Action Network Europe (2022a). *About us* (<https://caneurope.org/about-us/>, 8. 3. 2023).

Climate Action Network Europe (2022b). *Campaigns* (<https://caneurope.org/campaigns/>, 11. 5. 2023).

Climate ADAPT (nedatováno). *Intergroup on Climate Change, Biodiversity and Sustainable Development* (<https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/metadata/organisations/intergroup-on-climate-change-biodiversity-and-sustainable-development>, 13. 5. 2023).

Coen, D. – Richardson, J. (2009). *Lobbying the European Union: Institutions, Actors and Issues* (New York: Oxford University Press).

Coen, D. (1997). The evolution of the large firm as a political actor in the European Union. *Journal of European Public Policy* 4 (1), pp. 91–108.

Coen, D. (1998). The european business interest and the nation state: large-firm lobbying in the European Union and member states. *Journal of Public Policy* 18 (1), pp. 75–100.

Coen, D. (2007). Empirical and theoretical studies in EU lobbying. *Journal of European Public Policy* 14 (3), pp. 333–345.

Coen, D. et al. (2020). REPORT: Multilevel Governance of Global Climate Change - Problems, Policies, and Politics. *Global Governance and the European Union (GLOBE) project* (London: University College London).

De Bruycker, I. – Beyers, J. (2019). Lobbying strategies and success: Inside and outside lobbying in European Union legislative politics. *European Political Science Review* 11 (1), pp. 57–74.

Devex (2023). *EU Civil Society Contact Group* (<https://www.devex.com/organizations/eu-civil-society-contact-group-45998>, 16. 2. 2023).

Dür, A. – De Bièvre, D. (2007). The question of interest group influence. *Journal of Public Policy* 27 (1), pp. 1–12.

Dür, A. – Mateo, G. (2013). Gaining access or going public? Interest group strategies in five European countries. *European Journal of Political Research* 52 (5), pp. 660–86.

Dür, A. et al. (2015). Interest Group Success in the European Union: When (and Why) Does Business Lose?. *Comparative Political Studies* 48 (8), pp 951–983.

ECOS (nedatováno). *Who we are* (<https://ecostandard.org/who-we-are/>, 5. 5. 2023).

EEB (2018a). *About us* (<https://eeb.org/homepage/about/>, 15. 2. 2023).

EEB (2018b). *RESTORE NATURE CAMPAIGN* (<https://eeb.org/restore-nature-campaign/>, 11. 5. 2023).

EEB (2022). *Work Programme 2022* (<https://eeb.org/wp-content/uploads/2022/03/Work-Programme-2022.pdf>, 11. 5. 2023).

Eising, R. (2007). The access of business interests to European Union institutions: towards elite pluralism?. *Journal of European Public Policy* 14, pp. 384–403.

EuroNatur (2023). *EuroNatur: Committed to Europe's natural heritage* (<https://www.euronatur.org/en>, 5. 5. 2023).

European Climate Foundation (2023). *Funding and grantmaking* (<https://europeanclimate.org/funding-grantmaking/>, 15. 4. 2023).

European Commission (2018). *COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, THE COMMITTEE OF THE REGIONS AND THE EUROPEAN INVESTMENT BANK A Clean Planet for all A European strategic long-term vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy*, 28. 11. 2018 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52018DC0773>, 10. 2. 2023).

European Commission (nedatováno a). *Environment action programme to 2030* (https://environment.ec.europa.eu/strategy/environment-action-programme-2030_en, 25. 1. 2023).

European Commission (nedatováno b). *European Climate Law* (https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en, 10. 2. 2023).

European Commission (nedatováno c). *Case Law* (https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/caselaw/index_en.htm, 5. 2. 2023).

European Commission (nedatováno d). *The Aarhus Convention and the EU* (https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/aarhus_en, 5. 2. 2023).

European Commission (nedatováno e). *Register of Commission Expert Groups and Other Similar Entities* (<https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups-explained?lang=en>, 20. 4. 2023).

European Committee of the Regions (nedatováno). *Environment* (<https://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/policyareas/Pages/Environment.aspx>, 20. 1. 2023).

European Council (nedatováno). *Interest groups in EU decision-making* (<https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/library/library-blog/posts/interest-groups-in-eu-decision-making/>, 8. 2. 2023).

European federation for Transport & Environment (2022). *T&E Annual Report 2021* (<https://www.transportenvironment.org/annual-report-2021/>, 14. 4. 2023).

European Federation for Transport and Environment (2023a). *About us* (<https://www.transportenvironment.org/about-us/>, 9. 3. 2023).

European Federation for Transport and Environment (2023b). *Campaign with us* (<https://www.transportenvironment.org/get-involved/campaign-with-us/>, 20. 5. 2023).

Euroskop (2021). *Životní prostředí* (<https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/vnitri-trh/zivotni-prostredi/>, 29. 1. 2023).

Euroskop (2022). *Klimatický balíček Fit for 55*, 15. 12. 2022 (<https://euroskop.cz/2022/11/15/klimaticky-balicek-fit-for-55/>, 10. 2. 2022).

Evropská agentura pro životní prostředí (2023). *O nás* (<https://www.eea.europa.eu/cs/about-us>, 30. 1. 2023).

Evropská komise (2021). *Zelená dohoda pro Evropu: Komise navrhuje transformaci hospodářství a společnosti EU s cílem splnit ambice v oblasti klimatu*, 14. 7. 2021 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_21_3541, 11. 2. 2023).

Evropská komise (nedatováno a). *Opatření v oblasti klimatu* (https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/climate-action_cs, 5. 2. 2023).

Evropská komise (nedatováno b). *Zelená dohoda pro Evropu* (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_cs, 13. 4. 2022).

Evropská komise (nedatováno c). *Vaše připomínky k politice a předpisům EU* (https://commission.europa.eu/about-european-commission/get-involved/comment-eu-policy-and-law_cs, 6. 5. 2023).

Evropská rada, Rada Evropské unie (2022). *Stanovení politické agendy EU*, 16. 6. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/role-setting-eu-political-agenda/>, 29. 1. 2023).

Evropská rada, Rada Evropské unie (nedatováno). *Časová osa – Zelená dohoda pro Evropu a balíček „Fit for 55“* (<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/green-deal/timeline-european-green-deal-and-fit-for-55/>, 10. 2. 2023).

Evropská unie (2022). *Rejstřík transparentnosti* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=70309834043-10>, 10. 4. 2022).

Evropská unie (nedatováno a). *Evropská komise* (https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-commission_cs, 31. 1. 2023).

Evropská unie (nedatováno b). *Evropská občanská iniciativa* (https://europa.eu/citizens-initiative/find-initiative_cs?CATEGORY%5B0%5D=any&SECTION=ALL, 8. 3. 2023).

Evropský parlament (2022). *Evropský hospodářský a sociální výbor, Evropský parlament* (<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/15/evropsky-hospodarsky-a-socialni-vybor>, 8. 2. 2022).

Evropský parlament (nedatováno a). *Evropská občanská iniciativa* (<https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/cs/be-heard/citizen-s-initiative>, 8. 2. 2023).

Evropský parlament (nedatováno b). *Lobbistické skupiny a transparentnost* (<https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/cs/transparency/lobby-groups>, 6. 5. 2023).

Evropský parlament (nedatováno c). *Co jsou to meziskupiny a jak jsou vytvářeny?* (<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/faq/9/co-jsou-to-meziskupiny-a-jak-jsou-vytvareny>, 21. 4. 2023).

Evropský parlament (nedatováno d). *BirdLife Europe* (https://www.europarl.europa.eu/portal/cs/search?planet=_all&searchQuery=Birdlife+europe, 20. 5. 2023).

Evropský parlament (nedatováno e). *Climate Action Network Europe* (https://www.europarl.europa.eu/portal/cs/search?planet=_all&searchQuery=Climate+Action+Network+Europe+, 20. 5. 2023).

Evropský parlament (nedatováno f). *European Environmental Bureau* (https://www.europarl.europa.eu/portal/cs/search?planet=_all&searchQuery=European+Environmental+Bureau, 20. 5. 2023).

Evropský parlament (nedatováno g). *Greenpeace European Unit* (https://www.europarl.europa.eu/portal/cs/search?planet=_all&searchQuery=Greenpeace+european+unit, 20. 5. 2023).

Evropský parlament (nedatováno h). *WWF EPO*
https://www.europarl.europa.eu/portal/cs/search?planet=_all&searchQuery=World+Wide+Fund+For+Nature+, 20. 5. 2023).

Evropský výbor regionů (nedatováno). *O nás*
(<https://cor.europa.eu/cs/about/Pages/default.aspx>, 8. 3. 2023).

Finance Watch (nedatováno). *Who we are* (<https://www.finance-watch.org/who-we-are/>, 5. 5. 2023).

Friends of the Earth Europe (2021). *Annual Review 2021*
(<https://review2021.friendsoftheearth.eu/review2021/campaign-highlights/>, 20. 5. 2023).

Friends of the Earth Europe (2022a). *Giant 'ECT-Rex' dinosaur stops in Brussels to denounce prehistoric trade deal* (<https://friendsoftheearth.eu/press-release/giant-ect-rex-dinosaur-stops-in-brussels-to-denounce-prehistoric-trade-deal/>, 20. 5. 2023).

Friends of the Earth Europe (2022b). *Sign the petition to say #IChooseGMOfree*
(<https://friendsoftheearth.eu/news/sign-the-petition-to-say-ichoosegmofree/>, 20. 5. 2023).

Friends of the Earth Europe (2023). *Community and renewable energy*
(<https://friendsoftheearth.eu/climate-justice-and-energy/community-renewable-energy/>, 20. 5. 2023).

Friends of the Earth Europe (nedatováno a). *Our history* (<https://friendsoftheearth.eu/who-we-are/our-history/>, 20. 2. 2023).

Friends of the Earth Europe (nedatováno b). *Our campaigns*
(<https://friendsoftheearth.eu/what-we-do/>, 20. 5. 2023).

Friends of the Earth International (nedatováno). *Our history* (<https://www.foei.org/who-are-friends-of-the-earth/friends-of-the-earth-history/>, 20. 2. 2023).

Fuchs, D. – Feldhoff, B. (2016). Passing the Scepter, Not the Buck. *Journal of Sustainable Development* 9 (6), pp. 58–74.

Gais, T. – Walker, J. (1991). Pathways to influence in American politics. In: Walker, J. (ed.), *Mobilizing interest groups in America: Patrons, professions and social movements* (Ann Arbor, MI: University of Michigan Press).

Grande, E. (1996). The state and interest groups in a framework of multi-level decisionmaking: the case of the European Union. *Journal of European Public Policy* 3 (3), pp. 318–338.

Gravey, V. – Jordan, A. (2016). Does the European Union have a reverse gear? Policy dismantling in a hyperconsensual polity. *Journal of European Public Policy* 23 (8), pp. 1180–1198.

Green 10 (2023). *Who we are* (<https://green10.org/#who-we-are>, 18. 2. 2023).

Greenpeace European Unit (2022). *Activists confront pulp and paper ship in protest against EU forest*, 4. 11. 2022 (destruction<https://www.greenpeace.org/eu-unit/issues/nature-food/46453/pulp-and-paper-ship-protest-against-eu-forest-destruction/>, 11. 5. 2023).

Greenpeace European Unit (2023a). *About Us* (<https://www.greenpeace.org/eu-unit/about-us/>, 20. 2. 2023).

Greenpeace European Unit (2023b). *The European Unit* (<https://www.greenpeace.org/eu-unit/about-us/>, 23. 2. 2023).

Greenpeace European Unit (2023c). *Greenpeace files lawsuit against the European Commission to end gas and nuclear greenwashing* (<https://www.greenpeace.org/eu-unit/issues/climate-energy/46630/greenpeace-files-lawsuit-against-the-european-commission-to-end-gas-and-nuclear-greenwashing/>, 11. 5. 2023).

Greenpeace European Unit (2023d). *EU failure to protect oceans exposed in projections on Commission HQ*, 23. 1. 2023 (<https://www.greenpeace.org/eu-unit/issues/nature-food/46539/eu-commission-stop-failing-global-ocean-treaty/>, 11. 5. 2023).

Greenwood, J. (1997). *Representing Interests in the European Union* (Basingstoke: Palgrave).

Greenwood, J. (2003). *Interest Representation in the European Union* (Palgrave Macmillan: Basingstoke).

Greenwood, J. (2017). *Interest representation in the European Union* (London: Palgrave Macmillan).

Grossman, G. M. – Helpman, E. (2001). *Special interest politics* (Boston, MA: MIT Press).

- Gullberg, A. T. (2008). Lobbying friends and foes in climate policy: The case of business and environmental interest groups in the European Union. *Energy Policy* 36, pp. 2964–2972.
- Gullberg, A. T. (2011). Access to climate policy-making in the European Union and in Norway. *Environmental Politics* 20 (4), pp. 464–484.
- Hall, R. L. – A. Deardorff (2006). Lobbying as Legislative Subsidy. *American Political Science Review* 100 (1), pp. 69–84.
- Health and Environment Alliance (2018a). *About Us* (<https://www.env-health.org/about/>, 21. 5. 2023).
- Health and Environment Alliance (2018b). *Campaigns* (<https://www.env-health.org/campaigns/>, 22. 5. 2023).
- Health and Environment Alliance (2018c). *Who we work with* (<https://www.env-health.org/about/who-we-work-with/>, 22. 5. 202).
- Health and Environment Alliance (2020). *Say NO to a toxic Europe – sign the petition to demand a EU chemicals strategy that protects health and the environment*, 28. 10. 2020 (<https://www.env-health.org/say-no-to-a-toxic-europe-sign-the-petition-to-demand-a-eu-chemicals-strategy-that-protects-health-and-the-environment/>, 22. 5. 2023).
- Hey, Ch. (2007). EU Environmental Policies: A short history of the policy strategies. In: Scheuer, S., *EU Environmental Policy Handbook* (EEB).
- Hillman, A. J. et al. (2004). Corporate political activity: A review and research agenda. *Journal of Management* 30, pp. 837–857.
- Hooghe, L. – Marks, G. (2003). Unraveling the central state, but how? Types of multi-level governance. *American Political Science Review* 97, pp. 233–243.
- Chalmers, A. W. (2013). Trading information for access: informational lobbying strategies and interest group access to the European Union. *Journal of European Public Policy* 20 (1), pp. 39–58.
- Jenichen, A. – Liebert, U. (2019). *Europeanisation and Renationalisation: Learning from Crises for Innovation and Development* (Verlag: Barbara Budrich).

Jordan, A. et al. (2021). EU environmental policy at 50: retrospect and prospect. In: Jordan, A. – Gravey, V., *Environmental Policy in the EU* (London: Routledge).

Jordan, G. – Halpin, D. – Maloney, W. (2004). Defining interests: disambiguation and the need for new directions. *British Journal of Politics and International Relations* 6 (2), pp. 195–212.

Junk, W. M. (2016). Two logics of NGO advocacy: understanding inside and outside lobbying on EU environmental policies. *Journal of European Public Policy* 23 (2), pp. 236–254.

Kassim, H. et al. (2017). Managing the house: The presidency, agenda control and policy activism in the European Commission. *Journal of European Public Policy* 24 (5), pp. 653–674.

Keck, M. E. – Sikkink, K. (1999). Transnational advocacy networks in international and regional politics*. *International Social Science Journal* 159.

Klüver, H. (2012). Biasing Politics? Interest Group Participation in EU Policy-Making. *West European Politics* 35 (5), pp. 1114–1133.

Klüver, H. (2013). *Lobbying in the European Union: Interest Groups, Lobbying Coalitions, and Policy Change* (Oxford: OUP).

Koepl, P. (2001). The Acceptance, Relevance And Dominance Of Lobbying TheEu Commission - A First-Time Survey Of The Eu Commission's Civil Servants. *Journal Of Public Affairs* 1, 2001.

Kohler-Koch, B. – Eising, R. (1999). *The Transformation of Governance in the European Union* (London: Routledge).

Kollman, K. (1998). *Outside lobbying: Public opinion and interest group strategies* (Princeton, NJ: Princeton University Press).

Krämer, L. (2021). The Court of Justice of the European Union. In: Jordan, A. – Gravey, V., *Environmental Policy in the EU* (London: Routledge).

Kreienkamp, J. – Pegram, T. – Coen, D. (2022). Explaining transformative change in EU climate policy: multilevel problems, policies, and politics. *Journal of European Integration* 44 (5), pp. 731–748.

Kurrer, Ch. (2021). Politika životního prostředí: obecné zásady a základní rámec. *Evropský parlament* (<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/71/environment-policy-general-principles-and-basic-framework>, 18. 1. 2023).

Lee, M. (2005). *EU Environmental Law. Challenges, Change and Decision-Making* (Oxford: Hart).

Lehmann, W. – Bosche, L. (2003). Lobbying in the European Union: Current Rules and Practices, *Constitutional Affairs Series, AFCO 104 EN*.

Lenschow, A. (2015). Environmental Policy: Contending Dynamics of Policy Change. In: Wallace, H. S. – Pollack, M. A. – Young, A. R., *Policy-making in the European Union* (Oxford: Oxford University Press), pp. 306–324.

Lenschow, A. (2020). Environmental Policy Contending Dynamics of Policy Change. In: Wallace, H. S. – Pollack, M. A. – Young, A. R., *Policy-making in the European Union* (Oxford: Oxford University Press), pp. 297–320.

Liefferink, D. – Wurzel, R. (2016). Environmental leaders and pioneers: agents of change?. *Journal of European Public Policy* 24, pp. 1–18.

Long, T. – Lőrinczi, L. (2009). NGOs as Gatekeepers: A Green Vision In: Coen, D. – Richardson, J., *Lobbying the European Union: Institutions, Actors and Issues* (New York: Oxford University Press).

Loomis, B. A. (1986). Coalitions of interests: building bridges in the balkanized state. In: Cigler, A. J. – Loomis, B. A. eds. *Interest group politics* (Washington, D. C.: Quarterly Press), pp. 258–274.

Lowery, D. – Gray, V. (2004). Bias in the heavenly chorus: Interests in society and before government. *Journal of Theoretical Politics* 16 (1), pp. 5–29.

Luxon, E. M. (2019). Mobilizing environmental sentiment through the media. *Environmental Politics* 28 (4), pp. 639–662.

Maloney, W. A. – Jordan, G. – McLaughlin, A. M. (1994). Interest Groups and Public Policy: The Insider/Outsider Model Revisited. *Journal of Public Policy* 14 (1), pp. 17–38.

Marks, G. – McAdam, D. (1996). Social Movements and the Changing Structure of Political Opportunity in the European Community. *West European Politics* 18 (2), pp. 249–78.

Mazey, S. – Richardson, J. (2001). Interest Groups and EU Policy-Making: Organisational Logic and Venue Shopping. In: Richardson, J. (ed.). *European Union* (London: Routledge), pp. 217–238.

McCormick, J. (2011). *European Union politics* (Basingstoke; New York: Palgrave Macmillan).

Michaelowa, A. (1998). Impact of interest groups on EU climate policy. *European Environment* 8, pp. 152–160.

Naturefriends International (2020). *Annual Report 2020* (https://www.nf-int.org/sites/default/files/2021-05/Annual%20report_Jahresbericht%202020_English_web.pdf, 11. 5. 2023).

Naturefriends International (2021). *Annual Report 2021* (https://drive.google.com/file/d/1epU0qm2OBITBFiBF5FYhrcYhLuu_2nIn/view, 11. 5. 2023).

Naturefriends International (nedatováno b). *News* (<https://www.nf-int.org/en>, 11. 5. 2023).

Naturefriends International (nedatováno a). *Mission Statement* (<https://www.nf-int.org/en/about-us/mission-statement>, 23. 2. 2023).

Olson, M. (1965). *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups* (Cambridge, MA: Harvard University Press).

Orlando, E. (2013). The Evolution of EU Policy and Law in the Environmental Field: Achievements and Current Challenges. *Transworld Papers* 21.

Peterson, J. (2017). Juncker's political European Commission and an EU in crisis. *Journal of Common Market Studies* 55 (2), pp. 349–36.

Pootschi, B. (1998). The 1997 Treaty of Amsterdam - Implications for EU Environmental Law and Policy Making. *Review of European, Comparative and International Environmental Law* 7 (1), pp. 85–92.

Publications Office of the European Union (2021). *Lobbying regulation — the EU mandatory transparency register*, 29. 9. 2021 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legisum:4532824>, 24. 4. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023a). *Green 10* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=70309834043-10>, 24. 4. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023b). *Naturefriends International* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=88140777010-24>, 24. 4. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023c). *CEE Bankwatch Network* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=93834493808-49>, 22. 2. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023d). *Climate Action Network Europe* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=55888811123-49>, 22. 2. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023e). *Greenpeace European Unit* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=9832909575-41>, 22. 2. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023f). *WWF European Policy Programme* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=1414929419-24>, 22. 2. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023g). *European Environmental Bureau* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=06798511314-27>, 22. 2. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023h). *Stichting BirdLife Europe* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=1083162721-43>, 10. 3. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023ch). *Friends of the Earth Europe* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=9825553393-31>, 22. 2. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023i). *Health & Environment Alliance* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=00723343929-96>, 22. 2. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023j). *European Federation for Transport and Environment* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=58744833263-19>, 22. 2. 2023).

Rejstřík transparentnosti (2023k). *WWF European Policy Programme* (<https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/displaylobbyist.do?id=1414929419-24>, 13. 5. 2023).

Selin, H. – VanDeveer, S. (2015). Broader, Deeper and Greener: European Union Environmental Politics, Policies, and Outcomes. *Annual Review of Environment and Resources* 40 (1), pp. 309–335.

Schattschneider, E. E. (1960). *The semisovereign people* (New York: Holt, Rinehart & Winston).

Schendelen, M. P. C. M. van (2004). *Jak lobbovat v Evropské unii, aneb, Machiavelli v Bruselu* (Brno: Centrum strategických studií).

Schlozman, K. L. – Tierney, J. T. (1986). *Organized interests and American democracy* (New York: Harper and Row).

Sikora, A. (2021). European Green Deal – legal and financial challenges of the climate change. *ERA Forum* 21, pp. 681–697.

Skjarseth, J. B. (2021). Towards a European Green Deal: The Evolution of EU Climate and Energy Policy Mixes. *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics* 21 (1), pp. 25–41.

Skovgaard, J. (2014). EU climate policy after the crisis. *Environmental Politics* 23 (1), pp. 1–17.

Soudní dvůr Evropské unie (nedatováno). *Celková prezentace* (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/cs/, 5. 2. 2023).

Steinebach, Y. – Knill, Ch. (2017). Still an entrepreneur? The changing role of the European Commission in EU environmental policy-making. *Journal of European Public Policy* 24 (3), pp. 429–446.

Stevens, F. – De Bruycker, I. (2020). Influence, affluence and media salience: Economic resources and lobbying influence in the European Union. *European Union Politics* 21(4), pp. 728–750.

Svendsen, G. T. (1999). US interest groups prefer emission trading: a new perspective. *Public Choice* 101, pp. 109–128.

Transparency Register Management Board (2021). *Annual report on the functioning of the Transparency Register 2021* (<https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/transparency-and-ethics/lobby-groups/en-annual-report-on-the-operations-of-the-transparency-register-2021.pdf>, 10. 2. 2023).

Úřad pro publikace Evropské unie (2017). *Právní nástroje EU* (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=LEGISSUM:community_legal_instruments, 29. 1. 2023).

Von Alemann, U. (1989). *Organisierte Interessen in der Bundesrepublik* (Opladen: Leske + Budrich).

Webster, R. (2000). What drives interest group collaboration at the Eu level? Evidence from the European environmental interest groups. *European Integration online Papers* 4 (17).

World Wide Fund For Nature (2020). *EU Taxonomy: Environmental groups take EU to court over 'green' gas label* (<https://www.wwf.eu/?9984966/EU-Taxonomy-Environmental-groups-take-EU-to-court-over-green-gas-label>, 11. 5. 2023).

World Wide Fund For Nature (2020a). *WWF in the EU* (https://www.wwf.eu/about_us/wwf_eu/, 9. 3. 2023).

World Wide Fund For Nature (2020b). *Open letter to Commission President von der Leyen on the need for an EU legislative framework for sustainable food systems* (<https://www.wwf.eu/?8920966/Open-letter-to-Commission-President-von-der-Leyen-on-the-need-for-an-EU-legislative-framework-for-sustainable-food-systems>, 11. 5. 2023).

World Wide Fund For Nature (2020c). *Why we campaign* (https://www.wwf.eu/campaigns/protect_water/, 11. 5. 2023).

World Wide Fund For Nature (2020d). *EAT4CHANGE* (https://www.wwf.eu/what_we_do/eu_international_partnerships/wwf_eu_funded_projects/eat4change/, 11. 5. 2023).

World Wide Fund For Nature (2020e). *Corporate partnerships* (https://wwf.panda.org/act/partner_with_wwf/corporate_partnerships/?, 11. 5. 2023).

World Wide Fund For Nature (2020e). *EU Taxonomy: Environmental groups take EU to court over 'green' gas label* (<https://www.wwf.eu/?9984966/EU-Taxonomy-Environmental-groups-take-EU-to-court-over-green-gas-label>, 11. 5. 2023).

World Wide Fund For Nature (2021). *Annual Report 2021* (https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/wwf_epo_2021_annual_report_spreads.pdf, 11. 5. 2023).

World Wide Fund For Nature (2022a). *Annual Report 2022* (https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/wwf_epo_2022_annual_report_spreads.pdf, 11. 5. 2023).

World Wide Fund For Nature (2022b). *Příspěvek na Twitteru*, 9. 4. 2022 (<https://twitter.com/WWFEU/status/1512672909050974210/photo/1>, 11. 5. 2023).

Young, A. R. – Roederer-Rynning, Ch. (2020). The EU Policy Process in Comparative Perspective. In: Wallace, H. S. – Pollack, M. A. – Young, A. R., *Policy-making in the European Union* (Oxford: Oxford University Press), pp. 43–67.

Resumé

The present master thesis focuses on Green 10, a group of ten influential environmental NGOs operating in the EU, whose aim is to influence EU environmental policy and to push for more ambitious goals. The aim of this thesis is to analyse the strategies used by individual Green 10 members to influence EU environmental policy from the signing of the European Green Deal to the present. It presents the history of environmental policy, the Green Deal for Europe itself, which clearly shows the evolution of environmental policy from a marginal EU policy to one that influences virtually all other EU policies. It focuses on the main actors involved in the decision-making process. It also introduces the Green 10 itself and the individual members, highlighting their differences. By using the concepts of interest group, coalition, federation, ENGOs and advocacy group, Green 10 has been identified as the advocacy group whose characteristics are best fulfilled.

This master thesis extends the academic work on interest group lobbying in the EU. Lobbying strategies are divided into two categories – inside and outside lobbying. Inside lobbying is addressed to the European institutions, mainly the European Commission and the European Parliament. Outside lobbying is addressed to the general public and its strategies are grouped into information and mobilization strategies. The activities used by each member of the Green 10 and the Green 10 are identified according to this division by analyzing its official websites, published documents and EU transparency Register.

The analysis led to the finding that all members use both inside and outside lobbying strategies. In the context of internal lobbying, the access points of Green 10 members in the EU and the different strategies of formal lobbying were presented, which are networking, sending opinions and views, expert groups, conferences and providing expertise to the European institutions, primarily the European Commission and the European Parliament. The most powerful members of Green 10 in this context are EEB, WWF EPO, Transport and Environment, BirdLife International and, to a lesser extent, CAN Europe. To some extent, protest movements such as Greenpeace European Unit and Friends of the Earth Europe have also built and maintained contact with the European institutions through formalized relationships. Then there are the three members of the Green 10 – CEE Bankwatch Network, HEAL and Naturefriends International, whose activity through formalized relationships is low or almost non-existent.

Outside lobbying divided into the information and mobilization strategies. All members use information strategies in their communication with the general public, where they seek support for their advocacy activities. Similarly, all members except EEB and CEE Bankwatch Network seek to mobilize the public through their activities. Members of the Green 10 vary in the activities used for mobilization purposes. Most members opt for online public campaigns and petitions, but individual member organisations such as WWF EPO, BirdLife, Greenpeace European Unit and FoEE use protest and activism strategies like public demonstrations, boycotts, occupations of public places, which aim to attract media attention and mobilize public support.